

Incipiunt capitula quarti

Quarta pars continet de primatu et dignitate Romane ecclesie. De conciliis convocandis. De provincia quomodo constituenda sit. De potestate primatum et metropolitanorum episcoporum. De negotiis et causis clericorum ubi debeant tractari. De spoliatis revestendis. De accusatione, quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas debeat vel non debeat fieri. De testibus qui et quot et quomodo et in quo negotio testificari debeant vel non. De induciis quo tempore et quanto tempore dande sunt. De subterfugientibus quanto tempore et qua ratione expectari debeant. De iudiciis quales debeant esse et quando sententiam iudicii debeant proferri. De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellantium.¹

¹ Incipiunt – appellantium Tb; Quarta pars cont. - appellantium Vm; *om.*
AdBbBdBeCaDbEaMfMgMhMjMkMoMqOaObOdOeOfPdPfpkPtRaSeSgSITcVoVpVqWc

Incipit liber quartus¹

De primatu Romane ecclesie, et de iure primatum² et³ metropolitanorum atque episcoporum, et de ordinatione⁴ eorum, et de sublimitate episcopali⁵

¹ Inc. - quartus Be(*after insc. to c 1*)CaEgLjMqOePdPk(mg)SITbTc; *om.* BdOb(*cf below*)PtPw; Liber incipit quartus Cb; Incipit liber quintus Ld; Incipit quarta pars BbMgWc; Incipit liber ... Od mg.; Incipit quartus EaOfPVo(*after insc. to c 1*); Pars quarta incipit RaVp; Incipit iiii Wc; *om.* OaSg(huc usque .s. *add. at head of leaf*)

² iure prim. BdCaDbLdMgPkTbTcWc; prim. iure CbLj

³ et CaCbDbFcLdLjPtTc; et de BdVo; *om.* MgPw

⁴ ordinatione BdCbDbEaFcLdLjPkPtVoWc; ordine CaTcPw

⁵ De - et de sublimitate episcopali (episcoporum DbSl) *in text* BdCaCbDbEaLjMgMqOb(*after insc. to c.1*)OdOfPkPtPwSITbVo, *in mg.* FcLdOeWc; De primatu et dignitate Romane ecclesie Eg mg.; De - episc. *om.* Pf; De - et episcopi Tc . quartus liber *add.* Ob; De dignitate Romane ecclesie RaVp; *om.* BeOa; .i. *add in mg.* Bd

1¹*Exemplar constituti² Constantini³ imperatoris⁴*

Ex testamento constituti nostri⁵ concedimus⁶ ipsis sanctis⁷ apostolis dominis meis, beatissimis⁸ Petro et Paulo et⁹ per eos etiam beato Silvestro patri nostro summo

¹ *om.* EaLc; *as last cap. of Bk iii* Bb

² constituti *BeEgLdOaPftbVo; *om.* BbCaMg; constituti nostri Fc; nostri Od; instituti Pt; de testamento Tc

³ Constantini *BeCaLdPftbTc; Constantinop' Eg

⁴ Ex. - imp. BeBbCaLdMq(mg.)PftbTcVo; *om.* Pw; liber [erasure] quartus *add.* Db. *See above for Vo. i in mg.* Be²

⁵ Ex – nostri *om.* Pt

⁶ concedimus *CaMgPfpkTb; decrevimus Tc

⁷ sanctis *CaPftbTc; *om.* Mg

⁸ beat. *CaEgMgPftb; *om.* Tc

⁹ et *TbTc; *om.* BeCaMgPftVo

pontifici et universali¹⁰ urbis Rome¹¹ pape, et omnibus eius successoribus¹² pontificibus qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de presenti contradimus¹³ palatium imperii nostri Lateranense, quod omnibus in toto orbe terrarum prefertur atque precellit¹⁴ palatiis. Deinde diadema, videlicet¹⁵ coronam capitis nostri, simulque phrigium nec non¹⁶ et superhumeral¹⁷, videlicet lorum¹⁸, quo¹⁹ imperiale circumdari assolet collum, verum etiam clamidem purpuream atque tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta seu dignitatem²⁰ imperialium presidentium, equum²¹ conferentes etiam et imperialia scepra simulque et cuncta atque²² signabunda²³ etiam et²⁴ diversa ornamenta imperialia, et omnem processionem²⁵ imperialis culminis et gloriam potestatis nostre. Viris enim²⁶ reverendissimis clericis in diversis ordinibus eidem sacrosancte Romane ecclesie servientibus illud culmen singulare potentiam et precellentiam habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur²⁷ gloria adornari, id est patricios atque consules effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgantibus²⁸ decorari, et sicut imperialis militia²⁹ ita et clerum³⁰ sancte Romane ecclesie ornari³¹ decernimus³². Item ibi. Ipse beatissimus papa super coronam clericatus quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus uti corona. Phrigium vero candido nitore splendidum resurrectionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici³³ manibus

¹⁰ -ali *BeMgPftb; -alis CaTc

¹¹ Rome *CaPftbTc; *om.* Mg

¹² eius succ. *BeCaEgPf; succ. eius TbTc

¹³ contradimus *BeCaPftbVo; tradimus Mg; concedimus Tc

¹⁴ precellit *CaMgPftb; precessit Tc

¹⁵ videlicet *CaMgPftb; id est Tc

¹⁶ nec non *CaMgPftb; *om.* Tc

¹⁷ -ale BeCaMgTc; -alem Pftb

¹⁸ lorum *CaPftbTc; locum Mg

¹⁹ quo *CaMgTbTc; *om.* Pf

²⁰ *corr. fr.* indig- Ca

²¹ equum *CaMgPftb; equitum et Tc

²² cuncta atque CaMgPftb; conta atque Be; *lacuna* Tc

²³ -bunda CaMgPftb; -banda Be; -blanda Tc

²⁴ etiam et BePftbVo; etiam CaMg; et etiam Tc

²⁵ proc- *CaMgPftb; prof- Tc

²⁶ enim BeCaPf; etiam MgTbTcVo

²⁷ *corr. fr.* -entur Pf

²⁸ -antibus CaMgPftb; -antes Tc

²⁹ imperialis militia BeCaMgTbVo; imperiali militia Mg; imperialem militiam Pf²Tc

³⁰ clerum BePf(*short lacuna follows*)TcVo; clero et Ca; clero MgTb

³¹ ornari *BeTbTc; ordinari CaMgPftbVo

³² -ernimus *BeCaPftbVo; -revimus MgTc

³³ *obsc. addition follows* Pf

nostris³⁴ imposuimus, et tenentes frenum equi ipsius³⁵ pro reverentia beati Petri³⁶,
 stratoris officium illi³⁷ exhibuimus, statuentes eodem phrigo omnes eius³⁸
 successores singulariter in processionibus³⁹ uti ad imitationem imperii nostri⁴⁰. Unde
 ut non pontificalis apex vilescat, sed magis amplius quam terreni imperii dignitas et⁴¹
 glorie potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, ut prelatum est⁴², quamque
 Rome⁴³ urbis et omnis Italie seu occidentalium regionum provincias, loca et⁴⁴
 civitates sepe fato⁴⁵ beatissimo⁴⁶ pontifici patri nostro Silvestro universali pape
 contradentes⁴⁷ atque relinquentes ei vel successoribus ipsius pontificum potestati et
 ditioni firma imperialis⁴⁸ censura per hanc nostram divalem sacram et⁴⁹
 pragmaticum⁵⁰ constitutum⁵¹ decernimus disponendum⁵², atque⁵³ iure sancte Romane
 ecclesie concedimus permanendum. Unde congruum perspeximus⁵⁴ nostrum
 imperium et regni potestatem⁵⁵ orientalibus transferri ac⁵⁶ transmutari regionibus, et
 in Bizantie⁵⁷ provincia in optimo loco nomini nostro⁵⁸ civitatem edificari, et nostrum
 illic constitui imperium. Quoniam ubi principatus sacerdotum⁵⁹ et Christiane
 religionis caput ab imperatore celesti⁶⁰ constitutum est iustum non est⁶¹ ut illic⁶²
 imperator terrenus habeat potestatem.

³⁴ manibus nostris *OaTcVo; per manus nostras BeMgPf²; manu nostra CaRa; manus nostras Pf;
 nostris manibus Tb

³⁵ eq. ips. *BeMgPfTb; ips. eq. CaTc

³⁶ apostoli *add.* MgTc, *om.* *BeCaPfTbVo

³⁷ off. illi *CaMgPfTb; illi off. Tc

³⁸ eius *MgPfTbTc; *om.* Ca

³⁹ proc- *MgPfTbTc; prec- Ca

⁴⁰ imp. nos. *CaMgPfTc; nos. imp. Tb

⁴¹ et BeCaPfTbTc; *om.* Mg

⁴² prel. est *BeCaMgPf; prefatum est Tb; prel. Tc

⁴³ Rome BeCaPfTb; Romane MgTc

⁴⁴ et *CaMgPfTc; *om.* Tb

⁴⁵ fato *Be(*after lac.*)TbVo; prefato CaMgPfTc

⁴⁶ beatissimo *CaMgPfTb; beato Tc

⁴⁷ contradentes *CaMgPfTb; tradentes Tc

⁴⁸ -alis *CaPfTb; -ali BeMgTc

⁴⁹ firmum *add.* Tc, *om.* *BeCaMgPfTb

⁵⁰ id est casuale *add.* ss Be²

⁵¹ -tum *CaPfTbTc; -tionem Mg

⁵² disponendum *BeCaEgMgPfTb; deponimus Tc

⁵³ sub *add.* Mg, *om.* *CaPfTbTc

⁵⁴ persp- *BeCaEgTcVo; prosp- MgPfTb?

⁵⁵ regni potestatem *BeCaTbTcVo; nostri potestatem regni Mg; regni potestate Pf

⁵⁶ *obsc. corr.* Pf

⁵⁷ brz- Ca (*sic*)

⁵⁸ nom. nost. *CaPfTbTc; nost. nom. Mg

⁵⁹ -otum *BeCaEgPfTb; -otii MgTc

⁶⁰ celesti *CaEgMgPfTb; celi Tc

⁶¹ iust. non est *CaMgPfTc; non est iust. Tb

⁶² *repeated and canc.* Tb

ID 5.49]

2¹

²In decr' Anacleti³, cap. iii⁴

Anacletus servus servorum⁵ Dei, omnibus episcopis et reliquis Christi sacerdotibus salutem. Sacrosancta Romana et apostolica ecclesia non ab apostolis sed ab ipso Domino⁶ Salvatore nostro⁷ primatum obtinuit, sicut ipse beato Petro apostolo dixit, Tu es Petrus, et reliqua⁸. Ergo hec apostolica sedes, cardo et caput omnium ecclesiarum, a Domino et non ab alio est constituta, et sicut cardine ostium regitur, sic huius sancte sedis auctoritate omnes ecclesie, Domino disponente, reguntur. Igitur si que cause difficiliores inter vos⁹ orte fuerint, ad huius sancte sedis apicem eas quasi¹⁰ ad caput referte¹¹ ut apostolico terminentur iudicio.

4L 1.2] [D 22 c 2a has first sentence, then distinct]

¹ om. Lc

² Quod Romana ecclesia non ab apostolis sed a Christo Ihesu primatum obtinuit *add. in mg.* CaLn²; De primatu Romane ecclesie *add. Vo*

³ pape *add. CaMq*, episcopi *add. Tb*, *om. BeFcMgPfPwTcVo*

⁴ *no insc.*Oa

⁵ *corr. fr.* servorum servus Ca

⁶ Domino CaMgPfTb; *om. Tc*

⁷ nostro CaMgPfTb; vero Tc

⁸ rel. BeOaPfTbTcVo; et super et rel. Ca; super hanc petram e. e. m. Mg

⁹ vos CaMgPfTc; se Tb

¹⁰ *repeated* Ca

¹¹ referte CaMgPfTb; referre Tc

3¹

In decr' Gelasii pape², cap. i³

Gelasius urbis Rome episcopus omnibus orthodoxis. Quamvis universe per orbem catholice ecclesie unus⁴ thalamus Christi sit⁵, sancta tamen Romana catholica ecclesia et apostolica⁶ nullis sinodicis constitutis ceteris ecclesiis prelata est, sed evangelica voce⁷ Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit. Tu es, inquiring

¹ om. EaLc

² pape MgTbTc; *om. BeCaPfPw*

³ i BeCaMgPfPwTbTc; iii EgVo; iiiii (et tertia epistola Anacleti *in mg.*) Vp. De eodem *add. Vo*

⁴ unus CaPfTbTc; unius Mg

⁵ Chr. sit CaPfTbTc; sit Chr. Mg

⁶ tamen Rom. - apost. CbFcMgPfTb; tamen Romana ecclesia catholica et apostolica BeCaPwVo; tamen Romana et apostolica ecclesia Oa; tamen Rom. et apostolica eccl. catholica <non> Ra; Romana tamen et apostolica ecclesia Tc

⁷ sed ev. voce MgPfTbTc; si ev. vocem Ca

Dominus⁸, Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Cui data est etiam⁹ societas beatissimi¹⁰ Pauli apostoli vasis electionis, qui non diverso, sicut¹¹ heretici garrunt, sed uno tempore, uno¹² eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Cesare Nerone agonizans coronatus est, et pariter supradictam Romanam ecclesiam¹³ Christo Domino consecrarunt, eamque¹⁴ omnibus urbibus in universo mundo sui presentia atque¹⁵ triumpho pretulerunt¹⁶. Est ergo¹⁷ prima Petri apostoli sedes¹⁸ Romana ecclesia non habens maculam nec¹⁹ rugam, nec aliquid huiusmodi.

4L 1.22] +D 21 c 3

⁸ ss Ra

⁹ data est et. CaMgPfTc; et. data est Tb

¹⁰ beatissimi CaMgPfTc; beati Tb

¹¹ sicut CaMgPfTc; ut Tb

¹² uno CaPfTbTc; om. Mg

¹³ Rom. eccl. MgPfTbTc; eccl. Romam Ca

¹⁴ eamque MgPfTbTc; eodemque Ca

¹⁵ venerando add. EgOaTc, om. BeCaCbFcMgMqPfPwRaTbVo

¹⁶ pret- CaMgPfTb; prot- Tc

¹⁷ ergo MgPfTbTc; igitur Ca

¹⁸ P. ap. sed. CaPfTbTc; sed. P. ap. Mg

¹⁹ nec Be²EgMgPfTb; aut Ca; neque TcVo

4¹

In decr' Anacleti, cap. iii²

Prima ergo sedes est celesti beneficio Romana ecclesia quam, ut memoratum est, beatissimi Petrus et Paulus suo martirio consecrarunt.

4L 1.21b; ID 5.2 pt] D 22 c 2 med.

¹ om. EaLc

² ii Vp. De eodem add. Vo

5¹

²In decr' Silvestri, cap. vii³

Silvester papa in generali residens sinodo⁴ dixit, Nemo iudicabit primam sedem iustitia⁵ temperare⁶ desiderantem. Neque enim ab augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo, iudex iudicabitur⁷.

¹ om. EaLc

² Quod Romanus pontifex a nemine iudicabitur nisi a Deo add. in mg. CaLn²

³ vii BeCbEgFcMgPfTb; vi CaMgOa; viii Pw; iii Tc. In - vii] De eodem Vo

⁴ res. sin. BeMgPfTcVo; sin. res. CaRaTb

⁵ -ia BePfPwVo; -iam CaMgMqOaRaTbTc

⁶ -are CaMgTbTc; -ari BePfPw

4L 1.8J +C 9 q 3 c 13 as from Innocent

⁷ iudex iudic. MgMq²PfTcVo; iudic. iudex BePtTb; iudic. CaRa; iudex Mq

6¹

*Ex epistola Nicolai pape*²

Nicolaus servus servorum Dei piissimo et dilectissimo filio Micaheli a Deo³ dilecto semper augusto⁴. Nunc autem divina inspiratione non nos pigebit nec nobis⁵ impossibile erit ostendere vobis, si tamen audire velitis, non posse quemquam rite ab his qui inferioris dignitatis vel ordinis sunt iudiciariis⁶ submitti definitionibus. Siquidem tempore⁷ Diocletiani et Maximiani augustorum, Marcellinus⁸ episcopus urbis Rome⁹, qui postea insignis martir effectus est, adeo¹⁰ compulsus est a paganis ut templum eorum¹¹ ingressus, grana thuris super prunas imponeret. Cuius rei gratia collecto numerosorum¹² concilio episcoporum¹³ et inquisitione¹⁴ facta, hoc idem pontifex se egisse confessus est, nullus tamen eorum proferre sententiam ausus est, dum ei sepiissime omnes¹⁵ perhiberent, Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et item¹⁶. Noli audiri in nostro¹⁷ iudicio, sed collige in sinu tuo¹⁸ causam tuam. Et rursus¹⁹. Quoniam ex te, inquit, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum²⁰ dicunt, Prima sedes non iudicabitur²¹ a quoquam. Item in eadem²². Sed et²³ cum quidam tempore quodam contra Sixtum papam temptassent

¹ to Leonem dictavit *only* Ea; *om.* Lc

² Ex - pape Pf; *om.* BdBeMqOaPt; Inde Ca; Nicholaus Michaeli imperatori Cb; Ex - pape, cap. i Eg; Aug' Fc(*mg.*)Pw; In decretis Nicolai cap. i MgRaVp; Nicholaus papa Michaeli augusto Tb; In decr. Nicolai pape Tc; De eodem Vo

³ Deo *MgPfTbTc; Domino Ca

⁴ semper aug. *BeMgTbTcPwVo; semp. Augustinus Bd; semper Ca; aug. semp. Pf

⁵ nobis *MgPfTbTc; nos Ca

⁶ -aribus CaPfTbTc; -alibus Mg

⁷ -ore *CaMgPfTc; -oribus Tb

⁸ -linus *CaMgPfTc; -lus Tb

⁹ ep. urb. Rom. *CaPfTbTc; urb. Rom. ep. Mg

¹⁰ adeo *MgTc; Deo BePfTbVo; a Deo Ca

¹¹ tem. eorum *CaMgPfTc; eorum tem. Tb

¹² numerosorum CaMgPfTb; universorum Tc

¹³ conc. ep. CaMgPfTb; ep. conc. Tc

¹⁴ -it- *superscr.* Pf

¹⁵ sep. omn. *CaMgPfTb; omn. sep. Tc

¹⁶ Et item *BeCaMgPfVo; Item Tb; Et iterum Tc

¹⁷ aud. in nostro *BeCaPfTcVo; in nostro aud. Mg; aud. nostro Tb

¹⁸ in sinu tuo *ss* Tb

¹⁹ Et rursus *CaMgPfTc; Item Tb

²⁰ Et it. *CaMgPfTc; Item Tb

²¹ iud- *CaMgPfTc; iustif- Tb

²² Item in eadem *CaMgPfVo; Item in eodem BeTc; *om.* Tb

²³ et *CaEgMgPfTb; *om.* Tc

quedam mali rumoris obicere, et in concilio cui Valentinianus augustus intererat dictum fuisset non licere adversus pontificem sententiam dare, surrexit idem protinus imperator²⁴, et in arbitrio²⁵ prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim²⁶ nullus pontificum minorum²⁷ vel inferiorum urbium subactus iudiciis²⁸ invenitur. [7] Item in eadem²⁹. In tantum autem hanc presumptionem sancti patres apud Calcedoniam detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum antistitem³⁰ inter cetera idcirco potissimum sine ulla restitutione dampnaverint, quia ponens in celum os suum, et lingua eius transeunte super³¹ terram, excommunicationem in sanctum papam Leonem³² dictavit³³, ita ut in sententia contra ipsum prolata hoc³⁴ videantur memorare precipue dicentes, Quoniam secundus excessus priorem iniquitatem valde transcendit, presumpsit enim excommunicationem dictare³⁵ adversus sanctissimum et beatissimum³⁶ archiepiscopum magne³⁷ Rome Leonem. Numquid inquisitionem fuisse factam³⁸ utrum iuste an iniuste Dioscorus ipsam³⁹ excommunicationem dictasset? Non plane, sed absque omni⁴⁰ controversia hoc in eo multati sunt quia cum esset inferior, potiore quibuslibet conatus est lacessere iniuriis, teste Anatolio Constantinopolitano presule qui dicit⁴¹, Propter fidem non est dampnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni.

ID 5.8] +D 21 c 7 to iudiciis invenitur, +D 21 c 9 from In tantum hec

²⁴ *repeated and canc. Ca*

²⁵ *lacuna follows in Pf*

²⁶ *Etenim *BeTbTcVo; Et CaMgPf*

²⁷ *minorum *BeTb; iuniorum CaMgMqPfTcVo*

²⁸ *obsc. corr. Ca*

²⁹ *eadem *CaMgPfTb; eodem Tc*

³⁰ *Alex. ant. *BeMgPfTb; Alex. ant. et Ca; ant. Alex. Tc*

³¹ *super *CaMgPfTc; in Tb*

³² *papam add. Ca*

³³ *Ea ends cap. here*

³⁴ *prolata hoc MgPfTbTc; prolatam hec Ca*

³⁵ *dictare *CaMgPfTb; portare Tc*

³⁶ *et beat. *BeCaMgPfTb; om. Tc*

³⁷ *magne *BeLe(mg.)MgOaTbTc; in agone CaLePf*

³⁸ *inq. fuisse factam CaMgPfTb; inquisitio fuit facta Tc*

³⁹ *Diosc. ipsam *BeMgPfTb; Diosc. Ca; ipsam Diosc. Tc*

⁴⁰ *omni *CaMgPfTb; om. Tc*

⁴¹ *dicit *BeCaMgPf; dixit Tb; d't Tc*

8¹*In quinta sinodo Simmachi pape²*

Aliorum forte hominum causas Deus voluit per homines³ terminare, sedis istius presulem⁴ suo sine questione reservavit arbitrio⁵. Voluit beati Petri apostoli successores celo tantum debere innocentiam, et subtilissimam⁶ discussionis⁷ indagini⁸ inviolatam exhibere conscientiam.

4L 1.11; ID 5.10] +C 9 q 3 c 14a

¹ om. EaLc

² In quinta sinodo Simmachi pape CbLjOaRaVo; In quisita sinodo (-odi Be) Simmachi pape (pape Sim. Mg, pape om. Mq) BeCaEgFcLdMgMqPwTbVpWc; Ex inquisita sin. Simm. Pf; In dec' Simmachi pape Tc. De eodem add. Vo

³ vol. per hom. CaEgLdMgPfTb; per hom. vol. Tc

⁴ -lem CaLdMgPfTc; -les Tb

⁵ vel iudicio add. ss Mg

⁶ -imam BePfTc; -ime CaLdMgRaTb

⁷ discussionis BeCaEgFcLdOaPwTbTc; discutionis MgPf

⁸ -ini *CaFcLdMgPwTbTc; -ine Pf

9¹*²In decretis Gelasii pape, cap. iiii³*

Gelasius episcopus episcopis omnibus. Cuncta per mundum novit ecclesia quod sacrosancta Romana ecclesia de omni ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio⁴. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus⁵.

4L 1.10a] +C 9 q 3 c 17a

¹ om. Ea, cc. 9-10 reversed Ld, Lc begins Bk iv here, but with no indication that Bk iii is finished.

² Quod Romana ecclesia de omni ecclesia iudicare habeat add. in mg. CaLn²

³ iiii BeEgMqPfPwRaVo; iii BdCaCbFcLjMgTc; ii Vp; om. Oa. De eodem add. Vo

⁴ lic. iud. iudicio CaMgPFRa²Tc; lic. iudicio Ra; iudicio lic. iud. Tb

⁵ app. perm. CaEgFcMgPFTb; perm. app. Tc

10¹*In decretis Nicolai², cap. i³*

Nicholaus papa omnibus episcopis⁴. Nemini est⁵ sedis apostolice iudicio iudicare⁶, aut illius sententiam retractare permissum⁷, videlicet propter Romane ecclesie primatum Christi munere beato Petro apostolo divinitus collatum⁸.

¹ om. EaLc

² pape add. BeCbLjMqTc, om. CaFcMgPFPw. In – Nich. om. Pt

³ cap. i BeCaCbEgFcMgMqPfPwTb; episcopi Oa; cap. Vo; om. Tc. De eodem add. Vo

⁴ omn. ep. CaMgPFTc; ep. omn. Tb

⁵ est BeCaCbFcLjOaPwTbVo; est licitum de MgTc; om. Pf; est de Tb

4L 1.17] +C 17 q 4 c 30

⁶ iudicio (*corr. to* -ium Pf²) iudicare BeEgOaPfTbTc; iudicia iudicare Ca; iudicare iudicium Mg

⁷ est *add.* Pf, *om.* CaEgLjMgTbTc

⁸ collatum CaFeLeMgPwTbTc; collocatum MqPf

11¹

*Nicolaus Micaheli imperatori*²

Patet profecto sedis apostolice, cuius auctoritate maior³ non est, iudicium a nemine⁴ fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat⁵ iudicare iudicio, iuxta quod Bonifacius papa Rufo et ceteris episcopis⁶ per Thessaliam constitutis scribens, Nemo, ait⁷, unquam apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, manus obvias audacter⁸ intulit, nemo in hoc rebellis extitit⁹, nisi¹⁰ qui de se voluit iudicari. Et beatus papa Gelasius, Nec de eius, id est Romane ecclesie, canones unquam preceperunt¹¹ iudicari¹² iudicio, nec sententiam illius¹³ constituerunt¹⁴ oportere dissolvi, cuius potius sequenda decreta mandarunt¹⁵.

ID 5.19a] +C 9 q 3 c 10

¹ *om.* EaLc

² pape. De eodem Vo

³ maior *BeCaMqOaTbVo; maius EgMgLePfTc (vel -ior ss Eg)

⁴ iud. a nem. *MgPfTbTc; iudicium anime Ca

⁵ de eius liceat *CaPfMgTb; liceat de eius Tc

⁶ omnibus *add.* Mg, *om.* *CaPfTbTc

⁷ Nemo ait *CaEgMgPfTb; ait Nemo Tc

⁸ obv. aud. *CaEgMgPfTb; aud. obv. Tc

⁹ reb. ext. in hoc *marked for reversal* Tb

¹⁰ nisi *CaEgMgPfTb; *om.* Tc

¹¹ prec- *CaMgTbTc; perc- Pf

¹² -ari CaMgPfTb; -are Tc

¹³ illius *BeOaTbTcVo; *om.* CaMgPf

¹⁴ -uerunt *BeMgVo; -erunt CaPfTbTc

¹⁵ -arunt BeCaMgPfTc; -averunt *Tb

12¹

*In decr' Iulii*², *cap. ii*³

Iulius apostolice sedis⁴ episcopus omnibus episcopis⁵. Habet sacrosancta Romana ecclesia potestatem singulari privilegio sibi concessam⁶, aperire et claudere ianuas celestis regni quibus voluerit.

¹ *om.* Lc

² pape *add.* MgMqTc, *om.* BeCaPf; ??Tb

³ ii BeMgPfTcVoVp; iii Ca; i OaRa; ? Tb; cap. ii *om.* Ea. De eodem *add.* Vo

⁴ ap. sed. CaMgPfTc; sed. ap. Tb

⁵ omn. epp. BeMgTc; epp. omn. CaPfTbVo

⁶ concessam CaEgMgPfTb; commissam Tc

4L 1.9]

13¹

²Leo³ episcopus urbis Rome Anastasio⁴ episcopo Thessalonicensi, cap. vii⁵

De conciliis autem⁶ episcopalibus non aliud indicimus⁷ quam sancti patres⁸ salubriter ordinaverunt⁹, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, que inter diversos ecclesie ordines nasci assolent, iudicetur. Ac si forte inter ipsos qui presunt de maioribus peccatis, quod absit, causa nascitur, que provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis patribus¹⁰ nec tuo fuerit res¹¹ sopita iudicio, ad nostram cognitionem¹² quidquid illud est transferatur.

ID 4.241; cf 4L 2.136, with widely var. inscription] +D 18 c 2

¹ om. EaLc

² Quod bini (boni Ln) conventus episcopales singulis annis fieri debeant in mg. CaLn²; (ii. add. Bd) De conciliis convocandis in mg. BdDbEgJtC, in text Db; De conciliis in mg. Db; om. BeMgMqPf; ? Tb

³ papa add. FeMq, om. BeCaMgPftC; ? Tb

⁴ Anastasio CaMgTc; om. BeFeMqPfPwVo

⁵ Thess. - vii BeCaMgPftCvo; Thessalonico cap. iiii Eg; Thess. Mq; Thessal' cap. vi Oa. Ut bis in anno episcoporum concilia celebrentur add. Vo. ii in mg. Be²

⁶ autem *CaEgMgPftB; om. Tc

⁷ indicimus *CaEgMgPftB; indicibus Tc

⁸ sancti patres *CaMgTbTc; patres sancti Pf

⁹ ordinaverunt *CaMgTbTc; indicaverunt Pf

¹⁰ patribus *BeCaOaPftCvo; partibus EgMg; fratribus Tb. vel -tri add ss. Eg

¹¹ fuerit res *BeCaEgPftB; fuerit re Mg; res fuerit Tc

¹² nost. cog. BeMgPftCvo; nost. conditionem Ca; cog. nost. Tb

14¹

²Capitulo Isidori³ viii⁴

Sinodorum vero congregandarum⁵ auctoritas apostolice sedi privata commissa est potestate, nec ullam synodum generalem ratam esse legimus, que eius non fuerit auctoritate congregata vel fulta. Hec auctoritas testatur canonica, hec historia ecclesiastica⁶ roborat, hec sancti patres confirmant.

ID 5.153]

¹ om. EaLc

² Quod auctoritas congregande synodi apostolice sedi commissa sit privata potestate add. in mg. CaLn²

³ Cap. Isid. viii FcOaPftVo; Ex epistola Ysidori Be; Isidorus (-ri Mq) cap. viii CaMgMqTcVp

⁴ Quod synodus generalis rata non sit sine auctoritate Romana add. Vo; ...singulari et sic prerogativa in mg. Ra³

⁵ -arum *CaMgPftB; -orum Tc

⁶ hist. eccl. *BeCaMgPf; eccl. hist. TbTcVo

15¹

²*Ex concilio Antiocheno, cap. x³*

Propter utilitates ecclesiasticas et⁴ absolutiones earum rerum⁵ que dubitationem⁶ controversiamque⁷ recipiunt, optime placuit ut per singulas quasque provincias bis in anno episcoporum concilia celebrentur. Semel quidem post tertiam septimanam⁸ festi paschalis, ita ut⁹ in quarta¹⁰ septimana que consequitur¹¹, id est¹² medio Pentecosten¹³, conveniat sinodus metropolitano comprovinciales episcopos admonente. [16] Secunda vero sinodus fiat Idus Octobris, id est¹⁴ xv die mensis Octobris¹⁵, quem Perherechon¹⁶ Greci nominant. In ipsis autem conciliis adsint¹⁷ presbiteri et diaconi, et omnes qui se lesos¹⁸ existimant¹⁹ et sinodi experiantur examen²⁰.

ID 5.154]

¹ *om. Lc*

² Quo tempore sint habende synodi *in mg.* CaLn-

³ x BeCaPfTbTcVo; xx Mg; cap. x *om.* Ea. Cur et quibus celebranda sunt concilia *add.* Vo

⁴ et *BeCaCbEgLmMgTcVo; *om.* MqOaPfTb

⁵ rerum *MgPfTbTc; *om.* Ca

⁶ -onem *CaMgPfTc; -onis Tb

⁷ -que *CaMgPfTc; *om.* Tb

⁸ tert. Sept. *obsc. corr.* Cb

⁹ ut *CaMgPfTc; *om.* Tb

¹⁰ quarta *BeCaCbLmMgTbTc; tertia FcLjPf

¹¹ conseq- *BeCaCbEgLmMgPfTb; seq- FcTc

¹² id est *BeCbLmPfTbTcVo; id est in CaEgMg; idem Lm; id est prima Oa

¹³ -en *BeCaCbLmOaPfTbTcVo; -es EgMg. med. Pen. *MgPfTc; Pen. med. Tb

¹⁴ est *CaLmMgTbTc; *om.* Pf

¹⁵ id (est) - Oct. *CaMgPfTbTc; *om.* Cb

¹⁶ Perherechon BeCbDbEgMg²MqPfRa²Tb; Perhercon Ca; Perherecon MgOaVo; Perethon Lm;

Perhechon Ra; Perhoretton Tc; Pererchcon Vp

¹⁷ adsint * MgPfTbTc; adsunt Ca

¹⁸ se les. *CaMgPfTc; les. se Tb

¹⁹ existim- *MgPfTbTc; estim- Ca

²⁰ vel iudicium *add.* ss Ca, iudicium *add.* ss Wc

16A¹²*Ex concilio Antiocheno*³, *cap. xvi*⁴

Integrum autem⁵ et perfectum⁶ concilium dicimus illud cui metropolitanus⁷
episcopus interfuerit⁸.

ID 5.150b] +D 92 c 8b

¹ *om. AaLcBrant, in*

AdBdBcCaCbDbEaEbEcEgFcGcKaLbLcLdLflLgLhLjLkLmMgMqOaObOdOeOfPfPkPqPtPwQaRaS
dSeSgSkSlTbTcVoVpVtVqWaWbWcZa, *after c.17 Ab*

² Quod sit integrum et perfectum concilium cui interest metropolitanus *in mg.* CaLn²

³ conc. Ant. *BdCaCbFcLcLdLflLjLmMgObPtQaSeTcVoVpWc; in eodem capitulo Be; eodem Pf;
eodem conc. Eg

⁴ xvi *BdCbEgFcLcLdLflLjLmMgMq(mg.)OaObPtPwRaSeSlTcVoVp; xi Ca; cap. xvi *om.* BeEaQa;
xvii Od²Pf; vi Pk; xxxvi Wc; xiii Wc². Tb *lacks insc. and has no break*

⁵ autem *CaBeEaEgLcLdLflLjLmMgObPfPtQaSeSkTbTcVpWc; *om.* Pk

⁶ et perf. *BeEgLmMgOaQaSeTbTcVp; *om.* BdCaCbEaFcLcLdLflLgLjPfPtPwRaSlVo; perfectumque
Mq; atque perfectum Wc

⁷ metropolitanus *BdBcCaCbEaFcLdLflLjLmMgPfQaSeTbTcVpWc; *om.* Pw

⁸ ep. interfuerit *BdBcCaEaMgPfQaSeSkTbTcVpWc; interfuit ep. Ld; *om.* Pt

17¹²*Ex concilio Agatensi, cap. xxxvi*³

Si metropolitanus episcopus ad comprovinciales episcopos epistolas direxerit
in quibus eos aut ad⁴ ordinationem alicuius fratris aut ad sinodum invitet, postpositis
omnibus excepta gravi infirmitate corporis aut preceptione regia, ad constitutam
diem⁵ adesse⁶ non differant. Quod si defuerint, sicut prisca canonum precepit
auctoritas, usque ad proximam⁷ sinodum caritate fratrum et ecclesie communionem
priventur⁸.

4L 4.97; ID 5.159] +D 18 c 13

¹ *om. Lc*

² Ut omnes episcopi ad ordinationem confratris sive ad sinodum invitati conveniant *add. in mg.* Ca Ln²

³ cap. xxxvi *om.* Ea. Quod episcopi invitati ad synodum vel ordinationem alicuius fratris venire
postposita omni occasione debeant *add.* Vo

⁴ aut ad *CaPfTbTc; ut Mg

⁵ -am diem *BeCaMgPf²OaVo; -um diem PfTc; -ionem diei Tb

⁶ adesse *CaMgPfTb; venire Tc

⁷ prox. *CaMgPfTc; primam Tb

⁸ -entur *BeCaMgTb²Tc; -etur PfTb

18¹²*Ex concilio Avernensi³, cap. xv⁴*

Quisquis⁵ autem episcoporum, excepta inevitabili⁶ causa vel necessitate de peragendo se concilio absentaverit, per unius anni spatium erit communione⁷ plectendus⁸.

ID 5.155 med.]

¹ *om. Lc*

² De episcopis qui synodo adesse neglexerint *add. in mg. Ca Ln²*

³ Av- BeCaMgPFTcVo; Arv- Tb; Aurelianensi Vp

⁴ xv BeFcMgOaPFTbTcVoVp; xx CaPw; v Lj; cap. xv *om. Ea. Qua sententia plectendi sint episcopi qui se irrationabiliter absentaverint add. Vo*

⁵ Quisquis *BeCaEaMgMqPFTbVo; Si quis PkOaTc

⁶ inevitabili Pf

⁷ erit com. *CaMgPFTc; com. erit Tb

⁸ privandus Wc

19¹²*Ex decr' Felicis pape, cap. xi³*

Quod si⁴ egrotans fuerit episcopus⁵, aut aliqua eum gravis necessitas⁶ detinuerit, pro se legatum ad sinodum mittat, suscepturus, salva fidei veritate, quicquid sinodus statuerit.

ID 5.161] C 5 q 3 c 1a to mittat, then distinct

¹ *om. Lc*

² Ut episcopi si invitati venire non possunt pro se legatos mittant *add. in mg. CaLn²*

³ xi *CaCbLjMgOaPFPwTbVo; xv BeFc; xii Tc; cap. xi *om. EaMq. Ut venire non valens episcopus pro se legationem mittat add. Vo*

⁴ *ss Ra?*

⁵ fu. ep. *CaPFTbTc; ep. fu. Mg

⁶ eum gr. nec. CaPFTbTc; gr. nec. eum Mg

20¹²*Ex concilio Cabilonensi, cap. vi³*

Item placuit ut, conservato metropolitani episcopi primatu, ceteri episcoporum⁴ secundum sue ordinationis tempus alius alii sedenti⁵ deferat locum⁶.

ID 5.165] +D 18 c 1

¹ *om. Lc*

² Ut episcopi secundum sui ordinis tempus alter alteri honorem prebeat *add. in mg. CaLn²*

³ cap. vi *om. Ea. Ut sibi invicem deferant locum secundum sue ordinationis tempus add. Vo*

⁴ -porum *CaPFTbTc; -pi Mg

⁵ -enti CaPFTbTc; -endi Mg

⁶ def. loc. *BeCaCbEaFcMgOaPwTcVo; loc. def. Pf; deferant locum Tb

21

¹*Ex concilio Avernensi*², *cap. i*³

In primis placuit ut quotiens secundum statuta patrum sancta sinodus congregatur⁴, nullus episcoporum aliquam prius causam⁵ suggerere audeat quam ea que ad emendationem vite, ad severitatem regule⁶, ad anime⁷ remedia pertinent, finiantur⁸.

ID 5.168]

¹ Ut episcopi ad sinodum venientes que ad emendationem vite pertinent primum tractent *add. in mg. CaLd²Ln²*

² Aurelianensi Vp

³ cap. i *om. Ea. Ut quando congregati fuerint quid primum tractandum sit add. Vo*

⁴ cong- *MgPfTbTc; agg- Ca

⁵ pr. causam *BeCaMgOaTb; causam pr. PfTc

⁶ et *add. CaMg, om. *BePfTbTc*

⁷ salutem et *add. Tc, om. *BeCaCbEaFcLjMgPfPwTb*

⁸ finiantur BeCaMgPfTc; firmantur Mq; fiant Tb; confirmentur Wc

22¹²*Ex epistola Bonifacii pape ad episcopos Gallie*³

Si inter episcopos eiusdem concilii dubitatio emergerit de ecclesiastico iure vel⁴ de aliis negotiis, primum metropolitanus eorum cum aliis quibusdam in concilio considerans⁵ rem iudicet⁶. Et si non acquiescat⁷ utraque pars iudicanti⁸, tunc primas regionis⁹ inter ipsos audiatur¹⁰, et quod ecclesiasticis canonibus et legibus nostris consentaneum sit, hoc definiat, et nulla pars valeat calculo¹¹ eius contradicere.

ID 5.167] +C 6 q 4 c 3

¹ *om. Lc*

² De rebus dubiis in conciliis episcoporum mergentibus *add. in mg. CaLd²Ln²*

³ Ut quod metropolitanus per se diffinire non potuerit ad primatem (*corr. fr. -arem*) deferatur *add. Vo*

⁴ vel *CaMgPfTb; et Tc

⁵ -ans *CaMgPfTb; -et Tb

⁶ iudicet CaMgPfTc; videlicet Tb

⁷ -cat *CaMgPfTb; -cit Tc

⁸ -anti BeCaMgMqPfTcVo; -atis *Tb

⁹ regionis *CaMgPfTb; religionis Tc

¹⁰ -atur *CaPfTbTc; -at Mg

¹¹ vel iudicio *add. ss Mg*

23¹²Anacletus in³ secundo decretali⁴

Provinciae autem multo ante Christi adventum tempore⁵ divise⁶ sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis et beato Clemente predecessore nostro ipsa divisio est⁷ renovata, et in capite provinciarum ubi dudum primates⁸ leges⁹ erant seculi ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas¹⁰ commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam imperatorum¹¹ vel regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant, pro oppressionibus vel iniustitiis suis ipsosque appellabant quotiens opus erat, sicut in lege eorum preceptum erat¹², ipsis quoque in¹³ civitatibus vel locis nostris¹⁴ patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divine et ecclesiastice poni et esse iusserunt, ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent, et ipsi nomine primatum¹⁵ fruerentur, et non alii. Relique vero metropolitane civitates, que minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent, haberent metropolitanos¹⁶ suos, qui predictis iuste¹⁷ obedirent primatibus, sicut et in legibus seculi ordinatum erat, qui non primatum¹⁸ sed aut metropolitanorum aut archiepiscoporum nomine fruerentur. Et licet singule metropoles civitates suas provincias habeant et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius metropolitanos habebant¹⁹ iudices seculares, primates tamen, ut prefixum est, et tunc et nunc habere iusse sunt, ad quos post sedem apostolicam summa negotia convenient, et ibidem quibus necesse fuerit releventur, et

¹ om. EaLc

² Quare ante adventum Christi et post diverse sint provincie *add. in mg.* CaLd²Ln², De provint' *add. in mg.* Db², (iii. *add.* Bd) De provincia quomodo constituenda sit *add. in mg.* BdLj, *in text* Db; De provinc. *add. in marg.* Db; De constitutione provinciarum et que civitates habere debeant primates vel qui metropolitanus ac de iure eorum *add.* Vo; De provincia constituenda *in mg.* Vp

³ iii ?Ca.

⁴ -tali *CaMgPftb; -to Tc. iii *add. in mg.* Be²

⁵ tempore MgPftbTc; om. Ca

⁶ divise *CaMgTbTc; diverse Pf

⁷ et *add.* Pf, om. *CaMgTbTc

⁸ primates *BeCaMgTbTc; primitus Pf

⁹ leges MgPf; lege Ca; legis BeTb?TcVo

¹⁰ civitates *add. in mg.* Ra²

¹¹ -orum *BeMgTbVo; -oris CaPftc

¹² ipsosque appellabant - erat *BeCaMgMqOaRaTbTcVoVpWcBrant; om.

CbDbFcLgLjObOdOeOfPfPtPw

¹³ in *CaMgPftb; om. Tc

¹⁴ nostris *BePftb; suis CaMgTc

¹⁵ -tum *CaMgPftb; -atu Tc

¹⁶ episcopos *add.* Ca, om. *MgPftbTc

¹⁷ iuste CaMgPftc; iure Tb

¹⁸ -tum *CaMgPftc; -tuum Tb

¹⁹ habere - metrop. habebant *CaMgPftc; habeant Tb

iuste restituantur, et hi qui iniuste opprimuntur iuste refoventur atque fulciantur, episcoporumque cause et summorum negotiorum iudicia²⁰, salva apostolice sedis auctoritate, iustissime terminentur.

ID 5.53] D 99 c 1 to nomine fruerentur only

²⁰ -cia MgPFTbTc; -cio Ca

24¹

²*In decr' Pelagii³, cap. i⁴*

Pelagius⁵ papa Romanus episcopis omnibus. Scitote certam provinciam esse que habet decem vel⁶ undecim civitates et unum regem, et totidem minores potestates sub se, et unum metropolitanum aliosque suffraganeos x vel xi episcopos iudices ad quorum iudicium omnes cause referantur, ut ab his omnibus iuste consona voce decernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his qui iudicandi sunt appellatum. Unde non oportet ut degradetur vel dehonoretur unaqueque provincia, sed apud semetipsam habeat iudices sacerdotes, et episcopos singulos⁷ videlicet iuxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit, a suis iudicibus iudicetur, et non ab alienis, id est⁸ a suis⁹ iustis iudicibus¹⁰ provincie et non ab externis¹¹, nisi, ut iam prelibatum est, a iudicandis fuerit appellatum¹².

4L 1.65] C 6 q 3 c 2

¹ om. Lc

² Que sit certa provincia *add. in mg. CaLn²*

³ Gelasii RaVp. pape *add. CbMqRaRfTcVo, om. BdBeCaLdMgOaPfPkPwQaSeTb*

⁴ cap. i om. Ea. Que sit certa provintia et quod ius habeat *add. Vo*

⁵ Pelagius BdBeCaFcLdMgMqPfPkPwRaTcVo; Gelasius CbQaSeSITbVp; Gelagius Oa

⁶ vel MgPFTbTc; villas Ca

⁷ epp. sing. CaLdMgPFTb; sing. epp. Tc

⁸ id est LdMgPFTbTc; et Lj

⁹ sue MgPFTb; om. Tc

¹⁰ iudicibus iudicetur - iudicibus (sue *add. Tc*) LdLjPfMgTbTc; om. Ca

¹¹ alienis *Brant*; id est a suis - externis om. *Migne*

¹² -atum BeCaFcLdMgPfQaTbTcVp; -atus BdCbDbEaObPkVoWc; -atur Oa

25¹

[*De potestate primatum et metropolitanorum*]². *Anitius papa episcopis Gallie*³

Nulli archiepiscopi primates vocentur nisi illi qui primas⁴ tenent⁵ civitates quarum episcopos apostoli et successores apostolorum regulariter patriarchas et primates esse constituerunt, nisi aliqua gens deinceps ad fidem convertatur, cui necesse sit propter multitudinem⁶ episcoporum primatem constitui. Reliqui vero qui alias⁷ metropolitanas sedes adepti sunt, non primates sed metropolitani nominentur.[26] Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, et sine omnium comprovincialium⁸ presentia vel consilio episcoporum, aut eorum aut alias causas⁹, nisi eas tantum¹⁰ que ad propriam suam pertinent parochiam agere, aut eos gravare voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps presumere audeat¹¹. Si vero incorrigibilis eisque inobediens apparuerit, ad hanc apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia terminare precepta sunt, eius contumacia referatur, ut¹² vindicta de eo¹³ fiat, et¹⁴ ceteri timorem habeant. Si autem propter¹⁵ nimiam longiquitatem aut temporis incommoditatem vel itineris asperitatem, grave ad hanc sedem eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur, et penes ipsum huius sancte sedis auctoritate iudicetur¹⁶. Similiter si aliquis episcoporum metropolitanum suspectum habuerit, apud primatem diocesanos aut apud hanc apostolicam sedem audiatur.¹⁷

ID 5.54] +D 99 c 2 to nominentur, end var.; C 9 q 3 c 6 from Si autem aliquis to timorem habeant

¹ *om. Lc*

² (iii. *add. Bd*) *De potestate primatum (primatum Tc) et metropolitanorum episcoporum (om. Tc) in mg. BdLeTc; De potestate primatum. Qui iuste vocentur primates in mg. Ra²; om. BeCaEaMgMqOaPpTbVp*

³ *De eadem re et quod metropolitanus non presumat agere, nisi quod ad suam propriam pertinet parochiam add. Vo. iiii in mg. Be²*

⁴ *primas *MgPpTbTc; primates Ca*

⁵ *tenen Tc*

⁶ *-tu- ss Tb*

⁷ *alias *CaMgPpTb; aliquas Tc*

⁸ *comprov- MgPpTbTc; prov- Ca*

⁹ *aut eorum et alias causas *BeCaCbFcLdLjMgPpPw; aut alias causas Tb; alias causas Tc; an alias causas eorum Vo*

¹⁰ *tantum *BeMgTbVo; om. CaPpTc*

¹¹ *pres. aud. *CaMgPpTb; aud. pres. Tc. Here Oa breaks off, and resumes without a break just before the end of 4. 89 below*

¹² *ut *CaMgPpTb; et Tc*

¹³ *de eo CaMgTbTc; Deo Pf*

¹⁴ *et CaMgPpTb; ut Tc*

¹⁵ *Si autem propter nimiam*MgPpTbTc; nuriam (?) Ca*

¹⁶ *-etur *CaPpTbTc; -itur Mg*

¹⁷ *Similiter - audiatur *MgRa²Vp; om.*

AdBeCaDbLgMjMkMmMoMqObOdOeOfPdPpTbQaRaTbTcVoWcBrant

27¹²*Calixtus papa XV a Petro Benedicto fratri³ et coepiscopo⁴*

Nullus primas vel metropolitanus diocesani⁵ ecclesiam vel parochiam⁶ aut aliquem⁷ de eius parochia presumat excommunicare⁸ vel iudicare, aliquidve⁹ agere absque eius consilio vel iudicio, sed hoc observent¹⁰ quod ab apostolis ac patribus et¹¹ predecessoribus nostris¹² statutum¹³ et a nobis confirmatum¹⁴. Idem¹⁵. Si quis metropolitanus episcopus, nisi quod¹⁶ ad suam solummodo propriam¹⁷ pertinet parochiam, sine consilio et voluntate omnium¹⁸ comprovincialium episcoporum extra aliquid agere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit, et quod egerit irritum habeatur et vacuum. [28]¹⁹ Item. Nullus primas, nullus metropolitanus, nullusque²⁰ reliquorum episcoporum²¹ alterius adeat civitatem, aut ad²² possessionem accedat que ad eum non pertinet, et alterius episcopi parochiam super cuiusquam²³ dispositione²⁴, nisi vocatus ab eo cuius iuris esse dinoscitur, ut²⁵ quicquam ibi disponat vel ordinet aut iudicet si sui gradus honore potiri voluerit. Sin²⁶ aliter presumpserit damnabitur, et non solum ille sed et²⁷ cooperantes et consentientes ei²⁸, quia sicut ordinatio, ita eis et²⁹ iudicatio et aliarum rerum dispositio prohibetur.³⁰

¹ Ea omits all to habeatur et vacuum and runs c 28 directly onto end of c 26; Lc omits whole cap.

² Ut nullus primas in diocesiam ecclesiam absque eius consensu aliquid agere presumat *add. in mg.* CaLn²

³ fratri *BeCaCbMgPfPwTb; patri Tc

⁴ coep- *BeCaCbEgMgPwTc; ep- PfRaTbVo. De eodem *add.* Vo

⁵ -siani *BeEgMgVo; -sianam CaRaTc; -siam PfTb

⁶ -am *CaPfTbTc; -ianum Mg

⁷ aliquem *CaPfTbTc; aliquid Mg

⁸ pres. exc. *MgPfTbTc; exc. pres. Ca

⁹ aliquidve *BeMgPfTb; aliquid vel CaTc; aliquid ne Vo

¹⁰ -ent BeCaPfTbVo; -et MgTc

¹¹ et *CaMgPfTb; ac Tc

¹² est *add.* Be

¹³ est *add.* MgTb, *om.* CaPfTcVo

¹⁴ est *add.* PfTc, *om.* *BeCaMgTb

¹⁵ Idem *BeMgPfVo; Item CaLjQaTbTc

¹⁶ quod *MgPfTbTc; quid Ca

¹⁷ propriam *CaMgPfTc; *om.* Tb

¹⁸ omnium *CaMgPfTb; *om.* Tc

¹⁹ [De negotiis et causis clericorum] *in mg.* Tc (*cf cc 29-30*); *om.* CaMgPfTb

²⁰ sacrorum *add. and canc.* Ca

²¹ rel. ep. *BeMgTb; rel. CaEaVo; ep. Pf; ep. rel. Tc

²² ad *BePfTc; *om.* CaEaMgTb

²³ *ss over longer erasure* Vo

²⁴ cuiusquam dispositione *CaMgPfTb; cuiusque dispositionem Tc

²⁵ ut *CaMgPfTc; aut Tb

²⁶ *corr. to Si Ca. autem add.* CaMgTc, *om.* *BeEaPfTbVo

²⁷ et *Mg; *om.* BeCaEaPfTbTc

²⁸ ei MgPfTbTc; eis Ca

ID 5.100, 101a, 101 med.] C 9 q 3 c 7a to et vacuum, then distinct; C 9 q 2 c 3 from Nullus primas to end, with later addn following

²⁹ eis et *CaMgPFTb; et eis Tc

³⁰ Sin aliter presumpserit – prohibetur *om.* Ra

29¹

²*Nicolaus Radulpho Bituricensi archiepiscopo*³

Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigegodus⁴ archiepiscopus Narbonensis quod clericos suos eo invito ad iudicium tuum venire compellas, et de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui disponas, cum hoc⁵ nec antiquitas cui patres sanxere reverentiam habeat et auctoritas sacrorum canonum penitus interdicat, nisi forte pro causis quas apud se terminare non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum provocaverint⁶, vel⁷ si episcopus suus decesserit⁸ res ecclesie sue iudicio tuo dispensare voluerint⁹. Primate enim¹⁰ vel patriarchas nihil privilegii habere pre ceteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt et prisca¹¹ consuetudo illis¹² antiquitus contulit definimus, ita ut secundum Nicenas regulas sua privilegia serventur ecclesiis, preter si apostolica sedes aliquam ecclesiam vel rectorem ipsius quolibet¹³ episcopali¹⁴ privilegio decreverit honorare.

ID 5.56] C 9 q 3 c 8, of which preterquam si apostolica – honorare was a later addn

¹ *om.* EaLc

² De iure primatum *add. in mg.* CaLd²Ln², De negotiis et causis clericorum <seu episcoporum et aliorum> ubi debeant tractari, ubi non *add in mg.* Eg (*cf cc 28,30*)

³ Nich. - Bit. arch. (arch. Bit. Tb) *BeCaEgMgPFTb; *om.* Tc. De eodem et quod apostolica sedes fas habeat aliquam ecclesiam quolibet episcopali privilegio honorare *add. Vo. v in mg* Be²

⁴ Sigegodus *CaPFTbVo; Segegodus Be; Sigegodus Mg; Segegodus Tc

⁵ hoc *BeCaPf; hec Tb; h' MgTc

⁶ provocaverint *CaPFTbTc; promoverint Mg

⁷ vel *CaPFTbTc; et Mg

⁸ dec- *BePf; disc- et CaRaTc; disc- MgMqVo; dec- et Tb

⁹ -erint *CaMgPFTb; -erit Tc

¹⁰ enim *CaMgPFTb; vero Tc

¹¹ prisca *CaMgPFTb; pristina Tc

¹² illis *CaMgPFTb; vel Tc

¹³ et *add.* Ca (?Ca²), *om.* *MgPFTbTc

¹⁴ episcopali CaMgMqPFRaTcVo; speciali BeTb

30

¹In decretis Silvestri² cap. iv³

Nemo clericus vel diaconus vel presbiter propter quamlibet causam intret in curiam nec ante iudicem cinctum⁴ causam⁵ dicere presumat, quoniam omnis curia a cruore dicitur. Et si quis clericus accusans⁶ clericum in⁷ curiam introierit, anathema suscipiat.

4L 1.61] C 11 q 1 c 33 to dicere presumat only, in later version; earlier vers. variant

¹ (v. add. Bd) De negotiis et causis clericorum ubi debeant tractari *in mg.* BdLjLkRa², *in text Of (cf cc. 28-9)*, Ut nullus clericus in curia causam suam dicere presumat *add. in mg.* CaLd²Ln². Nich' Radulfo Bituriensi archiepiscopo *add. and canc.* Be

² pape *add.* EgLj, *om.* CaMgPfpkSe

³ In - iv BeCaEgFcLjMgPfpkPwSeTb(*in mg.*)Vo; *om.* Tc; cap. iv *om* EaMq. Ut nullus clericus alium clericum ante secularem iudicem accusare audeat *add.* Vo

⁴ -tum CaMgPftb; -tus Tc

⁵ cam Ca

⁶ accusans CaLjMgPftb; causam Tc

⁷ in *BeEaMgPftbVo; *om.* CaTc

31

¹In² decretis Marcellini³, cap. ii⁴

Marcellinus⁵ presul⁶ Romanus omnibus episcopis. Clericus cuiuslibet ordinis absque pontificis sui permissu nullum presumat ad seculare iudicium attrahere, nec laico quemlibet clericum liceat accusare⁷.

4L 1.59] C 11 q 1 c 3 var.

¹ Ut clericus clericum ad seculare iudicium non trahat nec laicus clericum accuset *add. in mg.* CaLn²

² In BeCaEgLjMgPftb; Ex Tc

³ Marcellini BeCbFcLdLjMgOdPfpwTb; Marcelli CaEgOfPkTc; Martini Ra; Marcellii Se

⁴ cap. ii CaCbFcLdMgOdPfpkPwTbVo; pape ii EgLj; cap. iii Of; pape cap. ii Ra; *om.* BeEaTc. De eodem *add.* Vo

⁵ Marcellinus *BeCaCbEgFcLdLjMgOdPfpkPwRaTb; Marcellianus Se; Marcellus Tc

⁶ papa Wc

⁷ lic. acc. CaPftbTc; acc. lic. Mg

32¹²*In decretis Cornelii, cap. ii*³

Cornelius episcopus Rufo coepiscopo⁴. Nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio⁵, nisi ad sedem apostolicam fuerit appellatum, sed unusquisque comprovinciales⁶ iudices et notos habeat, nisi aliquam vim temerarie multitudinis illic⁷ timuerit, aut infestos vel suspectos⁸ inibi⁹ iudices habuerit, pro quibus causis ad maioris auctoritatis iudices¹⁰ et¹¹ ad alias provincias appellare et venire concessum¹² est.

4L 1.62]

¹ om. Lc

² Ut nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio *add. in mg.* CaLn²; ...ullus sacerdotum causam alieno commit... iudicio nisi ad ... apostolicam fuerit *add. in marg.* Db

³ In dec. - ii (i Eg) BeCaCbEgFcLdLjMgMqOdPfpkPwSeTb; cap. ii om. Ea; Cornelius papa Rufo episcopo Tc. Quod nullus clericus causam suam ad alios iudices pertrahat nisi vim temerarie multitudinis timuerit vel susceptos iudices inibi habuerit *add. Vo*

⁴ coep- EaMgPftbTc; ep- Ca

⁵ com. iud. CaMgPftb; iud. com. Tc

⁶ compr- CaMgPftc; pr- Tb

⁷ illic MgTbTcVo; illuc Be; om. CaPf

⁸ *corr. fr.* insus- Ca

⁹ inibi MgPftbVo; ibi Be; sibi CaTc

¹⁰ notos habeat – iudices *suppl. in mg.* Ad²

¹¹ et CaMgPftb; om. Tc

¹² conc- CaCbMgPftbTc; conf- Oe

33¹²*In decretis Stephani, cap. ii*³

Stephanus episcopus⁴ omnibus episcopis⁵. Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediatur. Sed omnis accusatio intra⁶ provinciam⁷ audiatur, et a comprovincialibus terminetur, nisi ad sedem apostolicam fuerit tantum⁸ appellatum.

4L 1.63] C 3 q 6 c 4

¹ om. Lc

² Ut omnis accusatio intra audiatur provinciam nisi fuerit ad apostolicam sedem appellatum *add. in mg.* CaLn²

³ In - ii (i Be) BeCaEgFcLjMgPfpkPwTbVo; om. Tc; cap. ii om. Ea. De eodem *add. Vo*

⁴ -opus CaPftc; -opis Mg

⁵ omn. epp. BeCaEgFcMgPf; Steph. - epp. om. Tb; epp. omn. Tc

⁶ intra CaPftbTc; infra Mg

⁷ -ciam CaMgPftb; -ciatur Tc

⁸ vel ante *add. ss* Lj

34

¹*In decr' Anacleti, cap. ii*²

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis³. Si quis adversus pastores vel ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurrat caritatis studio, ut familiari colloquio commoniti ea sanent⁴ que sananda sunt, et caritative emendent que iuste emendanda agnoverint⁵. Si autem aliqui eos priusquam hec⁶ egerint lacerare, accusare aut infestare presumpserint, excommunicentur, et minime absolvantur antequam per satisfactionem condignam⁷ egerint⁸ penitentiam⁹, quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet cuius legatione funguntur¹⁰.

4L 1.70, cf ID 5.238b] + C 2 q 7 c 15 b

¹ Ut si quis adversus pastores ecclesie causam habuerit, prius eos familiariter conveniat antequam iudices adeat *add. in mg.* CaLn², Ne prelatos subditi accusent *add. in mg.* Pf²

² cap. ii BeCaCbFcLdLjMgPfpwTbVo; cap. i Eg; *om.* EaMq; *no insc.* Tc. Ut qui causas adversus episcopum habuerit, prius karitative illum conveniat, ne temere accusare presumat *add.* Vo

³ omn. epp. CaEgMgPftb; epp. omn. Tc

⁴ -ent CaMgPftb; -et Tc

⁵ agn- BeCaMgMqTbTcVo; cogn- LdPf

⁶ hec Tb; *om.* Ca; hoc Pf; h' BeMgTc

⁷ condignam *CaLdMgPftb; dignam Tc

⁸ -rint *CaLdMgPftb; -rit Tc

⁹ eg. pen. *MgPftbTc; pen. eg. Ca

¹⁰ referunt *add.* Lc

35¹²*In decr' Alexandri, cap. i*³

Alexander apostolice ecclesie⁴ episcopus omnibus orthodoxis. Si quis erga episcopum vel auctores⁵ ecclesie se quamlibet querelam habere iustam⁶ crediderit, non prius primates⁷ aut alios adeat iudices quam ipsos⁸ a quibus se lesum estimat conveniat familiariter non semel sed sepissime, ut ab eis ad⁹ suam iustitiam accipiat¹⁰ excusationem. Si autem secus egerit, ab ipsis et ab aliis a¹¹ communione privetur, tanquam apostolorum patrumque aliorum contemptor.

4L 1.71; ID 5.242] + C 2 q 7 c 16

¹ *om.* EaLc

² De eodem *add.* Vo

³ In - i BeCaEgFcMgPfpwTb; cap. i Mq; *no insc.* Tc

⁴ Al. ap. eccl. BeCaCbFcMgPfpkSeTbTcVo; Ap. eccl. Al. Oe; Alex. ap. sedis Qa

⁵ auct- BeCaPftcVo; act- MgTb

⁶ hab. iust. CaMgPftb; iust. hab. Tc

⁷ prius prim. CaMgPftc; prim. prius Tb

⁸ ipsos CaMgPftb; illos Tc

⁹ ad BePftb; aut CaMgTc

¹⁰ aut iustam *add.* Be(*before* accipiat)MgTc, aut *add.* Ca, an *add.* Vo, *om.* MqPftb

¹¹ ab aliis a Tc; ab aliis BeMgTbVo; a ceteris Ca; a MqPf

35A¹*Ex concilio Toletano cap. viii²*

Igitur si clerici aut monachi inventi fuerint coniurati aut per coniurationem calumpniam
machinantes episcopis vel clericis, proprium amittant gradum.

ID 12.88J + C 11 q 1 c 24

¹ 35A-B in Tc here; as 33A Eg; 35B, 35A after c. 30 MgWa; in mg. Ra²Vc²; Rf has 35A after c. 31; Qa has 35A after c. 28; 35A-B as 31A-B Vt, om.

AaAbAdBbBdBeCaCbDbEaEbEcFcGcKaLbLcLdLfLgLhLjLkLmMfMhMjMkMmMoMqObOdOeOf
PdPfPkPqPtPwSdSeSgTbVoVpVqWbWcZa

² Ex conc. - viii *Mg; om. QaRaTc

35B¹*Ex concilio Calcedon' cap. xviii²*

Si qui ergo clerici vel monachi reperti fuerint coniurantes vel conspirantes aut insidias
ponentes episcopis aut clericis ³ proprio gradu⁴ abiciantur.

ID 12.87J + C 11 q 1 c 23

¹ MgWa as c. 30A; Qa as c 29A, Eg as c.33B; Tc here, in mg. Ra²Vc²; om.

AaAbAdBbBdBeCaCbDbEaEbEcFcGcKaLbLcLdLfLgLhLjLkLmMfMhMjMkMmMoMqObOdOeOf
PdPfPkPqPtSdSeSgTbVoVpVqWbWcZa

² Ex conc. Calc. cap. xviii Mg; Calc. conc. cap. xix Eg; om. QaTc

³ clericis MgQaRa; clericis a Eg; abbatibus a Tc

⁴ prop. grad. QaTc; grad. prop. MgRa

36*¹Pius² papa nonus a Petro³ omnibus ecclesiis⁴*

Oves⁵ pastorem suum non reprehendant, plebs episcopum non accuset, nec
vulgus eum arguat, quia non est discipulus super magistrum. Episcopi a Deo sunt
iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam a subditis aut prave vite hominibus non sunt
arguendi aut accusandi aut lacerandi⁶.

¹ Quod oves pastorem suum non debent reprehendere nisi a recta fide exorbitaverit *add. in mg.* CaLn²,
Episcopi a Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos eligit *add. in mg.* Db², Quod episcopi a subditis non
sunt accusandi *add. in mg.* Tc

² Pius *BeCaLdMgPfSeTbTcVo; Gius CbLj

³ nonus a Petro om.Ea; xi a Petro Mq

⁴ ecclesiis *BeCaLdLjMgPwSeTbTc; episcopis Pf; om. Mq. Quod pastores a subditis suis non sunt
reprehendendi vel accusandi sed a Deo iudicandi *add.* Vo

⁵ Cives Vo

⁶ acc. aut lac. *BeCaMgPfSeTb; lac. aut acc. Tc; acc. an lac. Vo. Ea runs c. 37 from licet sit ordinatus
directly on to end of c. 36; Vp mg adds: Et post pauca. Nec in suspitione debet venire fidelis homo ut
dicat aut faciat ea que pati non vult, quia omnis suspicio potius est repellenda quam approbanda vel
recipienda.

ID 5.243a] +C 6 q 1 c 9a

with ID 5. 243

37¹

Evaristus² episcopus³ Africe

Non est itaque a plebe aut a vulgaribus⁴ hominibus arguendus vel accusandus episcopus,⁵ licet sit inordinatus, quia pro meritis subditorum disponitur⁶ vita rectorum.

ID 5.240a] C 2 q 7 c 1a

¹ om. Lc

² Evaristus *BeCaLdMgPfTbTcVo; Avaristus CbLj

³ epp. *BeCaEgLdMgTbVo; episcopus Pf; papa omnibus epp. Tc

⁴ a plebe aut a vulgaribus *BeEgFcMgTbTcVp; a vulgaribus CaCbLfMqPwVo; aut a vulgaribus DbLdPf

⁵ Non est – episcopus om. Ea – see note to end of c. 36

⁶ a Deo add. EgTc, om. *BeCaCbFcLdMgPfPwTbVoVp

38¹

Ex² epistola Calixti pape³, cap. i⁴

Doctores ergo qui et patres vocantur magis portandi⁵ quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide⁶ erraverint⁷.

ID 5.234 med.]

¹ om. Lc; FcLkOe reverse cc.38-9

² Ex *BeMgPfTbTc; om. CaLdMq

³ pape *BeCaCbEgLdLjMgTbTc; om. MqPf; Tb reverses insc. of cc. 38-9

⁴ cap. i BeLdMgPfTbTc; om. CaEaLfMq; Ex - i om. with no break Lm. De eodem add. Vo

⁵ portandi *CaCbFcLdLfLjLmMgPwTbTc; tol. Pf

⁶ fide *CaLdPfTbTc; via Mg

⁷ nisi in (a Be) - erraverint (-erit Lj) *BeCaLdMgPfTbTc; om. Vo. Ea runs Si autem a fide deviaverint – apud sedem apostolicam from c. 41 onto end of c 38.

39¹

²Ex decr' Gagii³ pape, cap. vii⁴

Oves vero⁵ que⁶ pastori suo commisse fuerint eum nec⁷ reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, debent, nec ullatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio⁸ ferienda non sunt, quanquam recte⁹ reprehendenda¹⁰ videantur.

¹ om. EaLcVo

² Oves pastorem nisi a fide deviet non accusent add. in mg. Pf, om. LdLjMgTbTc

³ Gagii BdFcLgLmObOdOeOfSeTb(cf c.38)Vp; Gai Be; Gelasii CaLf; Eusebii Eg; Gaii

DbLdMgPfPwTc; om. PkSg. Ex – Gagii] Gaius Mq

⁴ vii *BeCaEgLdLfLmMgTbTc; om. FcPf; iiii Pk; whole insc. erased Lj, omitted Cb; Gaius papa only

Qa

⁵ vero *BeCbEgFcLdLjLmMgMqPfSeTb; om. BdCaLFPwTc

ID 5.253] C 2 q 7 c 13

⁶ que *BeBdCaPfSeTbTc; qui Mg

⁷ nec *BdBeLdPftbTc; non CaMg; non *ss before* eum Se

⁸ oris glad. *BdBeCa²CbEgLdLjLmMqPfSeTb; minoris glad. Be²CaLf; eorum glad. Mg; glad. oris Tc

⁹ *ss Be*

¹⁰ rep- *BdCaLdMgPfSeTc; comp-Tb

40¹

Ex epistola Anacleti pape² scripta omnibus sacerdotibus Christi³, cap. i⁴

Doctor autem vel pastor⁵ ecclesie si⁶ a fide exorbitaverit⁷, erit a fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis⁸ est tolerandus quam dstringendus, quia rectores ecclesie⁹ a Domino sunt iudicandi, sicut ait propheta, Deus stetit in sinagoga deorum¹⁰, in medio autem deos¹¹ diiudicat.

ID 5.239 med. or 5.250]

¹ *om. Ea; before c 38 Vo*

² Ex – papae] Anacletus papa Mq

³ Christi *BeCaFcLdMgPfpwTcVo; *om. EgMqTbVp*

⁴ cap. i *BeCaCbFcLdLjMgTcVo; *om. MqPfpwTb. De eodem add. Vo*

⁵ pastor *BeCaCbEgLdMgPfqarTb; doctor Tc

⁶ autem - si *Brant*; exorbitans *Migne*

⁷ ex- *ss Tb*

⁸ magis *MgPftbTc; maius Ca

⁹ eccl. CaLdMgTbTc; *om. Pf*

¹⁰ deorum *CaEgLdMgPftb; eorum Tc

¹¹ deos *BeCbLdPftb; Deus Mg; d. CaTc

41¹

In² decr' Fabiani³, cap. ii⁴

Fabianus presul omnibus episcopis. Statuentes apostolica auctoritate⁵ iubemus, ne pastorem suum oves que ei commisse fuerint⁶, nisi in fide erraverit, reprehendere audeant. Si autem a fide deviaverit, erit corrigendus prius secrete⁷ a subditis⁸. Quod si incorrigibilis⁹, quod absit, apparuerit, tunc erit¹⁰ accusandus ad¹¹ primates suos, aut

¹ *om. Lc; Ea has only Si autem a fide – apud sedem apostolicam, as end of c 38 above*

² Ex Vo

³ *om. Pt; pape add. CbEgLj, om. BeCaFcLdMgPfpwTbTcVo*

⁴ i Be; De eodem *add. Vo*

⁵ ap. auct. CaEgMgPftb; auct. ap. Tc

⁶ -erint CaMgTcVo; -erant BePf; -erunt Tb

⁷ *in mg. Tb¹*

⁸ Si autem a fide - subditis MgPftbTc; *om. Ca*

⁹ incorribilis Tc

¹⁰ corrigendus prius - tunc erit *in upper mg. Oe*

¹¹ ad BeEgMgPftbVo; apud Be²CaTc

apud¹² sedem apostolicam. Pro aliis vero actibus suis magis tolerandus est ab omnibus¹³ subditis suis¹⁴ quam accusandus, aut publice derogandus, quia cum in eum¹⁵ a subditis delinquitur, eius ordinationi obviatur qui eos pretulit, eis dicente apostolo¹⁶, Dei ordinationi resistit qui potestati resistit¹⁷.

4L 1.78]

¹² aut apud Be²CaEgTc; aut ad BeMgPfTb; an ad Vo

¹³ etiam a *add.* MgEg, et *add.* BeLdOdVo; *short erasure* Pf, *om.* CaObOd²OeOfSg(*lacuna follows*)TbTc

¹⁴ magis tolerandus – subditis suis *ss* Be²

¹⁵ eum PfVo; eis CaMgTbTc

¹⁶ dic. ap. BeEgMgPfTb; ap. dic. CaTc

¹⁷ resistit CaMgPfTc; restiterit Tb

42¹

²Zepherinus³ fratribus per Egiptum⁴ in secundo decretali⁵

Nuntiatum est sedi apostolice per apocrisarios vestros⁶ quosdam fratrum nostrorum episcoporum videlicet⁷ ab ecclesiis⁸ et sedibus propriis pelli, suaque⁹ eis auferri supellectilia¹⁰, et sic nudos et expoliatos ad iudicia vocari, quod omni ratione caret, cum¹¹ constituta¹² apostolicorum¹³ eorumque¹⁴ successorum et¹⁵ precepta imperatorum ac¹⁶ constitutiones legum¹⁷ id ipsum fieri prohibeant et apostolice sedis

¹ *om.* AaLc. Ea *begins with c 43*

² Quod non sunt cogendi ad respondendum a propriis sedibus pulsi *add in mg.* CaLn²; De spoliatis restituendis *add. in mg.* Tc; vi. (*om.* Eg) De spoliatis revestendis *in mg.* BdEg²Lj

³ Zepherinus AdCa²EgLdMgMqPfSeTbVo; Zephrinus Be: Pherinus Ca; Severinus papa Cb; Sepherinus papa Lj; Zephiri Lm; Zephe.... Qa; Zepherinus papa Tc

⁴ fratribus per Egiptum *BeCaCbEgFcLdLfljLmMgPfQaTbTc; per Eg. fratribus Pw

⁵ in sec. dec. BeCaCbEgLd(*bef.* Zeph.)LflmMgPfPwTbVo; *om.* Tc. Ut nullus episcopus vel clericus suis rebus expoliatus a sede propria pulsus ad iudicium vocetur donec eis omnia legibus restituantur *add.* Vo

⁶ vestros *BeLmMgMqPfVo; nostros CaCbEgLdLfljTbTc

⁷ nost. (*obsc. corr.* Lm) episcoporum videlicet *CaLdLfljLmMgPfTbVo; nost. ep. vid. Be; ep. vid. nost. Cb; nost. Tc

⁸ ecclesii Tc

⁹ siccaque Lm

¹⁰ eis auf. supellectilia (-li- *ss* Tc) *CbLdLfljMgPfTb; eis sup. auf. Be; auf. sup. Ca; auf. eis sup. Tc

¹¹ cum *CaLdMgPfTbTc; *om.* Lm

¹² const- *CaLdPfTbTc; inst- Mg

¹³ -olicorum CaCbLdLfljLmPfTbVo; -olorum MgMqTc

¹⁴ eorumque CaLdMgPfTbTc; eorum Lf

¹⁵ et *CaLdMgPfTbTc; ac Lf

¹⁶ ac *CaLdLfljPfTb; et MgTc

¹⁷ et apostolice sedis auctoritas *add.* EgTc, *om.*

*AdBbBeCaCbDbLdLflgJlMfMgMhMjMkMmMoMqObOeOfPdPfPwQaRaSeSgSITbVoWcBr
ant

auctoritas id ipsum fieri¹⁸ vetet¹⁹. [43]. Item²⁰. Preceptum ergo est²¹ in antiquis statutis episcopos eieptos atque suis rebus²² expoliatos²³ ecclesias proprias recipere, et primo sua omnia²⁴ eis reddi²⁵. Item²⁶. Nec prius eos respondere debere²⁷ quam omnia sua²⁸ eis et ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur.²⁹

ID 5.246] C 2 q 2 c 6 from Preceptum est has more in mid-text

¹⁸ prohibeant et apostolice sedis auctoritas id ipsum fieri *add.* *BeTb, *om.*

AbAdBbBdCaDbEbEcEgKaLbLdLgMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfPdPfpkPtPwQaRaSdSeSITcVoVpWaWbWcZaBrant

¹⁹ vetet *BeLmPkTb; vetent BdCaDbEgLdMgMkMqObOdOePfpTpwQaRaSeTcVoVpWc; vetetur Of

²⁰ Item, *with no break* CaCbEgLdLfPpRaTbTcVo; Zepherinus. De spoliatis revestendis, *having omitted all c. 42* Ea; Idem, *with no break* LjLmMgSe, *with break* BePk

²¹ ergo est BeCbFcLdLfLjLmMgPfpkPwSeTb; est Ad; est ergo *EaDbTc; ergo Vo

²² suis rebus *LdPpTbTc; a rebus suis Mg

²³ expol- LdMgPpTc; spol- Tb. Oh *begins*

²⁴ sua omn. *LdMgOhPpTbTc; omn. sua Lm

²⁵ Et demum si quis eos iuste accusare voluerit, equo periculo facere. Iudices esse decernentes, episcopos recta sapientes, et in ecclesia convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur. *add. Brant with ID and Ctp, om.*

AdBbBeCaCbDbEgFcLdLfLgLjLmMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfOhPdPfpkPtPwQaRaSeSgSITbTcVoWc

²⁶ Preceptum est - Item (*om.* Oh) AdBdBeLdMgMqPfpkOhPwQaSeTbTcVoWc; *om.* CaSg

²⁷ eos (*ss* Be) resp. deb. *BeLdOhPpTbTcVo; eos deb. resp. CaLfPw; resp. eos deb. Mg

²⁸ *in mg.* Ra

²⁹ Ea *here adds* Et qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat – sunt restituat *as in c 47 below*

44¹

Felix episcopis Gallie in secundo decretali²

Si suis fuerit episcopus³ aut ecclesie rebus sibi commisse expoliatus⁴, aut, quod absit, quod alienum⁵ ab omnibus esse debet⁶ fidelibus, a sede propria eieptus, aut in detentione aliqua a suis ovibus fuerit sequestratus, tunc canonice ante⁷ in pristino statu⁸ restituatur, cum omni privilegio sui honoris, et sua omnia que insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerint⁹ legibus redintegrentur, nec convocari nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen¹⁰ iudicandus, advenire sponte elegerit. Nullatenus ergo¹¹ a quoquam cogatur antequam integerrime omnia

¹ *om.* EaLc

² (papa Lj) episcopis - decr. (suo Tb) *BeCaEgFcLdLjMgPwTbVo; episcopus - decr. Pf; in secundo decreto Gallie episcopis Tc. De eodem *add.* Vo

³ suis fuerit ep. *CaMgPpTb; fuerit ep. suis Tc

⁴ sibi commisse exp. *CaEgMgPpTb; exp. sibi commissis Tc

⁵ *after* omnibus Be

⁶ esse debet *CaEgMgPpVo; deb. esse BeTbTc

⁷ ante *BeCaPpTbVo; antequam EgMgTc

⁸ statu *CaEgMgPpTb; gradu Tc

⁹ -erint CaMgPpTb; -erant Tc

¹⁰ *ss* Ca

¹¹ *om.* Vo. respondere *add.* EgTc, *om.* *BeCaLdMgPpPwTbVo

que per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur.

ID 5.248a var.] C 3 q 2 c 8a

45¹

Eusebius² fratribus per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali³

Eusebius papa⁴ in secundo decretali⁵ suo⁶. In scripturis⁷ vestris⁸ repperimus quosdam episcopos vestris in partibus a propriis ovibus accusatos, aliquos videlicet ex suspicione, et aliquos ex certa ratione, et idcirco quosdam suis esse rebus⁹ expoliatos, quosdam vero a propria sede pulsos¹⁰, quos sciatis¹¹ nec ad sinodum¹² comprovincialem, nec ad generalem posse convocari, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta que eis sublata sunt legibus potestati eorum redintegrentur. [46] Item. Nec convocari ad causam, nec iudicari¹³ potest expoliatus vel¹⁴ expulsus, quia non est privilegium¹⁵ quo expoliari possit iam nudatus. [47] Unde et antiquitus decretum est, omnes possessiones et omnia sibi sublata¹⁶ atque fructus cunctos ante litem contestatam¹⁷ preceptor vel primas possessori restituat. Item. Est in antiquis ecclesie statutis¹⁸ decretum, ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et¹⁹ in evangelio scriptum est, Quod si aliquid²⁰ defraudavi, reddo quadruplum. Et in legibus secularibus cautum habetur, Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est in undecuplum que sublata sunt restituat.

ID 5.249] + C 2 q 2 c 4 to eorum redintegrentur; C 2 q 2 c 1 Antiquitus decretum est – possessori restituat

¹ *om. Ea, except for the end from qui aliena invadit – restituat, attached to the end of c. 43; to eorum redintegrentur only Lc*

² *papa add. LjPf, om. BeCaEgFcLdMgPwTbTc*

³ *De eodem add. Vo*

⁴ *papa CaFcLdMgPwTb; om. Tc*

⁵ *-tali CaEgMgTb; -to Tc*

⁶ *Eusebius - suo CaEgFcLdLjMgMqPwTbTc; om. BePf*

⁷ *-uris *CaLdMgPfTc; -is Tb*

⁸ *vestris *MgPfTbTc; nostris Ca*

⁹ *suis esse rebus *BeCaLdPf; ex suis rebus esse Mg; esse suis rebus Tb; suis rebus TcVo*

¹⁰ *pulsos *BeLdMgTbTcVo; depulsos CaPf*

¹¹ *obsc. corr. Tc*

¹² *non add. and canc. Ca*

¹³ *in mg Ld²*

¹⁴ *vel *CaEgLdMgPfTb; nec Tc*

¹⁵ *non est priv. *CaEgLdMgPfTb; priv. non est Tc*

¹⁶ *sunt add. and canc. Ca*

¹⁷ *contestatam *BeMgPfTbTcVo; constitutam CaLd²; contestam Ld; vel constitutam add. ss Mg*

¹⁸ *statutis *BeCaLdPfTb; constitutis MgTc*

¹⁹ *et *CaLdMgPfTb; om. Tc*

²⁰ -quid *CaLdMgPfTc; -quam Tb

48¹

²*Felix*³ *episcopis Gallie in secundo decretali*⁴

Presul vero cum omni honore statui pristino reddatur, et ipse⁵ dispositis ordinatisque libere ac secure diu suis tunc regulariter infra quatuor vel quinque aut sex menses⁶, iuxta quod possibilitas ei fuerit, et non ante convocatus⁷ ad tempus concilio in⁸ legitimo et canonico⁹ veniat ad causam, et si ita iuste¹⁰ videtur¹¹, accusantium propositionibus¹² respondeat.

ID 5.248 med.] C 3 q 2 c 8b

¹ *om. Lc*

² Spoliatus post restitutionem non ante quatuor menses ad causam veniat *add. in mg. Tc*

³ papa *add. Tc, episcopus add. EaPf, om. BeEgLdMgPwTb*

⁴ Felix - decr. *om. Ca; in sec. dec. om. Ea*

⁵ ipse *CaLdMgPfPwTb; ipsis Tc

⁶ sex menses CaLdMgPfTbTc; menses sex Eg

⁷ convoc- *CaLdMgPfTc; voc- Tb

⁸ in BeCaEaPfPwTbVo; et (vel in *ss.*) Eg; *erased Ld; etiam MgTc*

⁹ canonico *BeCbPFPkTbVo; canonicè destinato (vel -atum *ss* Eg) CaEgMgRa; canonico destinatum EaFcLjPw; in canonico (destinatum *add. in mg*) Ld; canonicè determinato Tc

¹⁰ iuste *BeCaCbLdMgPfTbVo; iustum EgLjTc

¹¹ iuste *add. Tc, om. *CaEgLdMgPfTb*

¹² -ionibus *BeCaEaMgPwTbTcVo; -ioni CbFcLjPf; -io Ld

49

*Ex decretis Felicis pape episcopis per Egiptum missis*¹, *cap. x*²

Nullus enim³ episcopus qui suis est⁴ rebus expoliatus aut a⁵ sede propria vi aut terrore⁶ depulsus, antequam omnia sibi ablata⁷ legibus restituantur, et ipse pacifice annum⁸ vel⁹ plus suis fruatur honoribus, sedique proprie sit regulariter restitutus, iuxta canonicam¹⁰ institutionem accusari, vocari, iudicari aut dampnari¹¹ potest.¹²

ID 5.256]

¹ Ex - missis *BeCaCbFcLdMgPwTbTcVo; Ex decr. Fel. papae EaLc; Felix papa II epp. per Eg. Eg; Ex decretis eiusdem epp. per Eg. missis Pf

² cap. x *BeCaEgLdLjMgPfTb; cap. iix. De eadem Vo; *om. Tc*

³ *om. Lc*

⁴ est *CaLdMgPfTb; *om. Tc*

⁵ aut a *BeMg; aut CaPfTb; est aut Tc

⁶ terrore Pf

⁷ omnia sibi abl. *CaLdMgPfTb; sibi abl. omnia Tc

⁸ pac. ann. *CaLdMgPfTb; ann. pac. Tc

⁹ vel *BeCa²LdMgPfTc; aut Ca; et Tb

¹⁰ -onicam *BeTb; -onum CaEaLdMgPfTc

¹¹ non *add. CaEaLcLdLeMgMqPwRaTc, om. *BePFRa²TbVoWc(with lacuna)*

¹² Ea *here runs on* expoliatus non prius vocetur – est rebus *from c. 51*

50¹*Eusebius fratribus² per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali³*

Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, et ecclesias que sibi sublatae sunt⁴ cum omni privilegio⁵ suo restitui, et postmodum non sub angusti temporis spatio⁶ sed tantum temporis spatium eis⁷ indulgeatur quantum expoliati vel expulsi esse videntur⁸, antequam ad sinodum convocentur⁹, et ab omnibus quisque¹⁰ sue provincie episcopis audiatur¹¹.

ID 5.249 med., 4L 1.94 med.] C 3 q 2 c 6 to sinodum convocentur

¹ *om.* EaLc

² fratribus BeCaFcLdMgPfPwTb; episcopis Eg; *om.* TcVo

³ in sec. decretali BeCaFcMgPfPw; in sec. decreto Tc; cap. ii Eg; *om.* Tb. De eodem *add.* Vo

⁴ sibi sub. sunt *CaPfTbTc; sunt sibi sub. Mg

⁵ privilegio Tb

⁶ -tio *CaMgPfTc; -tium Tb

⁷ tantum temp. spat. eis *CaFcLdMgPfPwVo; temp. tantum spat. eis Be; tantum spat. temp. eis Tb; tantum eis temporis Tc; <sed tantum temporis spatium *in mg.*> eis Lj

⁸ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

⁹ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

¹⁰ quisque *BeTb; quibusque CaMgPfTcVo

¹¹ -iatur *BeCaPfTbVo; -iantur MgTcWc

51¹*In decretis Felicis², cap. i³*

Ille vero qui vi aut timore⁴ a sede pulsus aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad sinodum quam ei omnia legibus redintegrentur⁵. [52] Et tamdiu in sede propria pacifice et potestative cuncta disponens resideat quamdiu expulsus vel expoliatus suis carere visus est⁶ rebus.⁷

4L 1.95b] C 3 q 2 c 7 from Tamdiu in sede

¹ Ea has part only, as end of c 49 above, qv

² pape *add.* LcTcWc, *om.* BeCaEgMgPfPwTb

³ i BeCaMgPfPwTcVo; secundo TbWc; x Eg. De eodem *add.* Vo

⁴ aut timore BeMqPfPkTb; aut timore aut terrore LdTc; aut terrore vel timore CaEgMgVp; aut terrore aut timore CbFcLj; an timore Vo

⁵ omnia ei leg. redin. BeLcPfVo; ei omnia leg. redin. CaMg; ei omnia leg. redin. Tb; ei leg. omnia redin. Tc

⁶ car. visus est BeMgPfVo; car. usus (*corr. to visus Ca³*) est Ca; car. visus Mq; car. iussus est Tb; visus est car. Tc

⁷ *om.* Mq. Wc omits text of cap. 51-2 and *insc.* of cap. 53.

53

¹*In decr' Stephani², cap. ii³*

Stephanus sancte⁴ apostolice⁵ et universalis ecclesie Romane⁶ episcopus omnibus episcopis⁷. Per scripta nullius accusatio suscipiatur⁸ sed propria voce, si legitima et condigna accusatoris persona fuerit, presente videlicet eo⁹ quem accusare desiderat, quia nullus absens aut¹⁰ accusari potest aut accusare¹¹.

4L 1.52, and cf ID 5.293, 6.328] C 2 q 8 c 5, end var.

¹ (vii. add. Bd) De accusatione et (om. BdEaLj) quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas (om. Eg) debeat fieri (fieri LjTc; fieri vel non Eg; vel non debeat fieri BdEa) add. in mg. BdEgLjTc, in text Ea; Quod per scripta nullus accusandus sit add. in mg. CaLn²

² pape add. LjTc, om. BeCaEgMgPfTb; Wc omits insc. and places text below insc. to c 51

³ Ut nullus per scripta sed propria voce accuset et defendat se qui accusatur utroque presente add. Vo. vii in mg Be²

⁴ et add. BeCaTc, om. EgMgPfTb

⁵ sedis add. Tc, om. CaEgMgPfTb

⁶ eccl. Rom. EgPf; eccl. Rome Tb; Rom. eccl. BeCaEaLcMgTcVo

⁷ omn. epp. CaEgMgPfTb; epp. omn. Tc

⁸ suscipiatur CaCbEgMgPfTb; recipitur Tc

⁹ eo CaPfTbTc; ea Mg

¹⁰ aut BeEgLjMgPfRa²Tb; an Vo; om. CaEaRaTc

¹¹ accusari potest aut (an Vo) accusare BeEaMgPfTcVo; accusari (corr. fr. accursari) poterit aut accusare Ca; accusare aut accusari potest Tb

54¹²*In decr' Felicis³, cap. ii⁴*

Felix episcopus universis episcopis. Absente vero⁵ adversario non audiatur accusator⁶, nec sententia absente parte alia⁷ a iudice dicta ullam obtinebit firmitatem, neque absens per alium accusare aut accusari potest.⁸

4L 1.55 med.; ID 5.248 med.] C 3 q 9 c 11 to firmitatem

¹ canon in upper mg. Oe

² Quod non sit audiendus accusatorum qui absentem accuset (after corr.) add. in mg. CaLn²

³ Felicis BeEaMgPfTb; om. Ca; Fel. pape CbTcVo; Fel. I Eg; Fel. episcopi Od

⁴ cap. i Mq; cap. ii om. Ea

⁵ vero *CaEgMgPfTb; om. Tc (Abs. vero ss and partly ploughed Lc)

⁶ non aud. acc. *CaEgMgPfTb; acc. non aud. Tc

⁷ parte alia *CaEgMgPfTb; alia parte Tc

⁸ Ea runs c 55 on without a break

55¹*Ex epistola² Calixti pape, cap. ii³*

Nullus ergo doctorum⁴ per scripta accusetur.

¹ om. Lc

² epistola BeCaCbLdMgOePwRfTbTc; decr' PfVo

ID 5.234 med.]

³ no inscr. Ea, which runs the text on to c 54 without a break

⁴ doctorum MgPFTbTc; om Ea

Ex¹ decretis² Iulii pape³, cap. xviii⁴

Decernimus non credi accusatori qui absente adversario causam suggerit⁵ ante utriusque partis discussionem⁶.

ID 5.257 med.]

¹ Ex *MgPFTbTc; In Ca

² decr. *CaCbMgPFRfTbTcVo; concilio FcOe

³ sumptis ex Nicena sinodo add. Eg, om. CaCbFcLdMgOePfPwRfTbTc

⁴ xviii *CbFcMgOd²OePkrfTbTcVo; xviii Ld; viii Eg; xvi. Pf; xviii Vp; om. CaEaMq; no inscr., no break BePwOd

⁵ sugg- *CaMgPFTc; subeg- Tb

⁶ a iudice sententia non proferatur add. Pt

56

¹Adrianus papa, cap. i²

In criminalibus causis nec accusator, nisi per se aliquem accusare potest, nec accusatus per aliam³ personam se defendere permittitur⁴.

4L 3.118] C 5 q 3 c 2

¹ Ut nullus in criminalibus aliquem accuset aut se ipsum defendat nisi per propriam personam add. in mg. CaLn²

² ii Vo. in collecta que facit Ingelramno Mediomatrice urbis episcopo add. Eg, om.

CaFcLdLjMgPFPwTbTcVo. cap. i om. EaLc

³ aliam CaMgPFTc; aliquam Tb

⁴ -itur BeCaEaLeMgPFPkPwTb; -atur EgTc

57

¹Felix episcopis Gallie in secundo decretali²

Si ex utraque parte ad causam dicendam³ venerint, quia unus absque altero audiri non debet, querendum est in iudicio cuius sint conversationis⁴ et fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant⁵. ⁶Quia ad hoc admitti⁷ non

¹ Quod accusatio non nisi ab idoneis et bone conversationis fieri debeat add. in mg. CaLn², Quales oporteat esse accusatores add. in mg. Tc

² in sec. dec. om. Ea. A qualibet personis fieri debeat accusatio, a quibus non, et quomodo add. Vo. viii in mg Be²

³ dicendam *CaFcMgPFPwTb; discernendam Tc

⁴ sint con. *MgPFTbTc; con. sint Ca

⁵ hoc fac. *CaMgPFTb; fac. hoc Tc

⁶ Item unde supra add. Tc, om. *CaFcLdLjMgPFPwTb

⁷ ad hoc adm. *CaMgPFTb; adm. ad hoc Tc

debent nisi bone⁸ conversationis et recte fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant et bone vite⁹ clareant, neque infames existant.

ID 5. 248 med.]

⁸ vite et *add.* LgMgTc, *om.* *BeCaDbEaFcLjObOdOeOfPfPwTbVo

⁹ conversationis et recte – vite *in mg.* Mq²

58¹

Anacletus in secundo decretali² episcopis Gallie³

Accusatio eorum⁴ super qua⁵ nos consulere⁶ voluistis⁷, non nisi ab idoneis et probatissimis viris qui et suspicionibus et sceleribus careant fieri debet, quia Dominus sacri sui corporis tractatores a vilibus et reprobis⁸ ac non idoneis personis infamari noluit⁹ nec calumniari¹⁰.

ID 5.238a] + C 2 q 7 c 15a

¹ *om.* Aa

² *in sec. dec. om.* Ea

³ Anacletus in (ii Ca) sec. decretali epp. Gallie BdBeCaLdLflMgOdPfPwTbVo; Anacletus (Anastasius CbLj) epp. Gallie in sec. decreto CbLjTc. De eodem *add.* Vo

⁴ eorum *EgLfMgMqTbTc; *om.* AdBdCaCbEaLdLjPfoObOd; cuiusque Be; quosque Lc; eorum quisque Lm; episcoporum Vo

⁵ qua *CaMgPfTc; quam Tb

⁶ nos cons. *MgPfTbTc; cons. nos Ca

⁷ -istis *BeEgPfTbTcVo; -isti CaLfMg

⁸ *obsc. corr.* Lf

⁹ inf. nol. EaMgPfTbTcVo; nec inf. voluit Be

¹⁰ permisit *add.* EgTc, unde Christus per se ipsum et non per alium vendentes et ementes eiecit de templo sacerdotes *add.* Ra, sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit *add.* Brant *with ID, AbEc have a similar but distinct add., om.*

BdBeCaCbDbEaFcKaLbLcLdLflLgLjLmMgMqObOdOePfPkPtPwQaSdSeSgTbVoWaWbWc

59

Evaristus¹ episcopis Africe²

Si³ qui⁴ sunt vituperatores aut⁵ accusatores episcoporum vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos a iudicibus ecclesie audiri antequam eorum discutiatur⁶ estimationis suspicio vel opinio⁷, qua intentione, qua fide, qua temeritate⁸, qua vita,

¹ papa *add.* Tc, *om.* CaEaMgPfPwTb

² *corr. fr.* Gallie Be. De eodem *add.* Vo

³ Hii Vp

⁴ qui *CaMgPwTbTc; quis Pf

⁵ aut *CaMgTbTc; ac Pf

⁶ eorum disc. *CaMgPfTb; disc. eorum Tc

⁷ sus. vel op. *BeMgPfTbTcVo; op. vel sus. Ca; vel op. *om.* Od, *with* vel testimonio *in mg*

⁸ qua fid. qua tem. BeCaEaLcMgPfTbVo; qua tem. qua fid. *Tc

qua conscientia, quove merito, si pro Deo, aut pro vana gloria aut inimicitia vel odio aut⁹ cupiditate ista presumpserint¹⁰.

ID 6.312, cf 5.240 med.] + C 2 q 7 c 17

⁹ aut CaPfTbTc; vel Mg

¹⁰ necne *add.* Tc, *om.* *CaCbFcLdLjMgOdPfPwSeTb

60

In decr' Anacleti, cap. i¹

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis. Accusandi vel testificandi licentia denegetur his qui Christiane religionis et nominis dignitatem, et sue legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint.

Transgressores enim sponte² legis sue eiusque³ violatores apostate⁴ nominantur.

Omnis enim⁵ apostata refutandus est⁶, nec⁷ in accusatione recte agentium⁸ suscipiendus⁹.

ID 5.237 pt.] + C 3 q 4 c 2b

¹ cap. i BeCaFcLjMgPfPwTbVo; cap. ii EgTc; *om.* Ea. De eodem *add.* Vo; Quo ordine at adversus quos accusatio fieri debet *add.* Vp; ...essoribus legum *add. in mg.* Mq³

² *in mg.* Ra

³ eiusque *BeEgMgTbTcVo; *om.* CaFcPfPw

⁴ -ata *obsc. corr.* Ca

⁵ enim *EgMgTb; autem BeRaVo; *om.* CaFcMqPfPwTc

⁶ et *add.* Tc, *om.* CaEgFcMgPfPwTb

⁷ nec *CaVo; non BeMgPfTbTc

⁸ aut testimonium *add.* *CaRaSg²Brant, aut testimonio *in mg.* Od, in testimonium *add.* Vo; *om.*

BeEgDbFcLcLdLgLjMgObOdOeOfPfPtPwSgTbTc

⁹ susc- BeCaPfTbTc; rec- Mg.

At foot of the leaf Ea² adds: Gr. Unusquisque superbus rector totiens ad culpam apostasie dilabitur quotiens preesse hominibus ...lectatur. De humilitate potest dici, Non sum qui fueram, periit pars maxima nostri

61¹

²In decr' Fabiani³, cap. ii⁴

Fabianus urbis Rome episcopus omnibus episcopis⁵. Sicut sacerdotes vel reliqui⁶ clerici a secularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi et alienandi criminatione. Et sicut isti ab illis⁷, ita et illi ab istis non

¹ *om.* Aa

² Quod nec clericus laicum nec laicus clericum accusare debeat *add. in mg.* CaLn²(*in far mg. with tie-mark*)

³ Felicis Vo; pape *add.* TbTcVo, *om.* BeCaMgPf

⁴ cap. ii BeCaLdMgPfTbTcVo; cap. i FcLj; *om.* EaLc

⁵ omn. ep. CaMgPfTc; ep. omn. Tb

⁶ rel- CaPfTbTc; ceteri Mg

⁷ non recipiuntur *add.* Tc, *om.* CaFcLdMgPfTb

recipiantur, quoniam sicut Domini sacerdotum conversatio segregata debet esse ab eorum conversatione, ita et litigatio⁸, quia servum Domini non oportet litigare⁹.

4L 1.49; ID 6.320 *much mod.*] +C 2 q 7 c 6

⁸ -ti- ss Tb

⁹ sed mitem esse ad omnes *add. Brant, om.*

AbBdBcCaCbDbEaEcEgFcKaLbLdLgLjMgMqObOdOeOfPfPkPtPwQaRaSdSeSgTbTcVoVpWaWb Wc

62

¹*In decr' Stephani², cap. ii³*

Repellantur⁴ cohabitantes inimicis⁵ et omnes laici, quia infestationem blasphemie affectio amicitie incitare solet. Nec illi⁶ videlicet laici⁷ in vestra sunt recipiendi accusatione qui vos in sua nolunt recipere infamatione.

4L 1.53; ID 6.327b]

¹ Quod illi qui habitent cum inimicis alicuius episcopi vel sacerdotis non possunt eos accusare vel etiam aliqui laici *add. in mg. Ca (not Ln)*

² pape *add. Tc, om. BeCaEgMgPfTb*

³ cap. ii BeCaFcMgPfPwTbVo; cap. i EgTc; *om. Ea; no insc. Lc. De eodem add. Vo*

⁴ Rep- *CaCbEgFcLdLjMgPfPwTb; Dep- Tc

⁵ -icis *CaMgPfTb; -ici Tc

⁶ illi *CaPfTbTc; ulli Mg

⁷ laici CaMgPfTc; *om. Tb*

63

¹*In decretis Gaii², cap. i³*

Gaius⁴ papa Felici coepiscopo. Pagani vel heretici sive Iudei non possunt Christianos accusare aut vocem infamationis inferre⁵.

4L 1.58] +C 2 q 7 c 25

¹ Quod paganus vel hereticus sive Iudeus Christianum accusare non debeant *add. in mg. CaLn²*

² Gaii Mq;Gaius Se; Gaai Vo; Gagi Wc. pape *add. EaMgMqSeWc, om. BeCaPfTbTc*

³ c. ii Vp; cap. i *om. Ea. De eodem add. Vo*

⁴ Gaius Mq

⁵ inf- CaCbEaFcLjMgPfPwTb; aff- Tc

64

¹*Ex² concilio Carthaginensi VII, cap. iii³*

Placuit ut quotienscumque clericis ab accusatoribus multa crimina obiciuntur, et unum ex⁴ his de quo prius egerint probare non valuerint, ad cetera non admittantur.

4L 4.85; ID 6.271] C 3 q 10 c 1

¹ Ut si clericis multa obiciuntur unumque ex his probari non potest, accusator de ceteris non audiatur *add. in mg.* CaLn²; de probatione *add. in mg.* Mq³

² Ex MgPFTbTc; *om.* Ca

³ Carth. VII (VIII CaMq) - iii (ii FeVo) BeCaCbFcLdLjMqPFTbTcVoVp; Carth. Ea; Africano cap. lxxv Mg (*with ID*). De eodem *add.* Vo

⁴ ex CaMgPFTc; de Tb

65

¹*In dec' Fabiani, cap. ii²*

Fabianus papa omnibus fidelibus. ³Statuimus eos ad accusationem non recipi qui sunt suspecti, aut qui heri et nudiustertius vel dudum fuerunt⁴ inimici, quoniam suspecti facti sunt, et qui non sunt bone conversationis, vel quorum vita est accusabilis⁵, aut dubii in⁶ recta fide. Similiter quorum fides, vita et libertas nescitur, vel qui infamie maculis sunt aspersi, aut sceleribus⁷ irretiti. Neque eos sacerdotes debere aut posse accusare, qui rite sacerdotes fieri non possunt, nec sunt sui ordinis. Tales, fratres carissimi, accusationes, et iniustas aut⁸ nocivas emulationes pro viribus prohibete, quia contentio summopere vitanda est.

cf AL 3.15]

¹ Quod non debeant ad accusationem recipi qui sunt suspecti vel qui heri aut nudiustertius dudum fuerint inimici, et qui non sunt bone conversationis vel quorum fides et libertas nescitur *add. in mg.* Ca

² cap. ii *om.* Ea. De eodem *add.* Vo

³ *Cc resumes*

⁴ -erunt CaMgPFTb; -erint Tc

⁵ acc. CaPFTbTc; inexcusabilis (vel *accu ss*) Mg

⁶ dubii in BeCaLcTbVo; dubia in MgTc; dubii Pf

⁷ irretitibus *add.* Tc, *om.* CaFcLdLjMgPFPwTb

⁸ aut BeCaLcPFRa; et EgTbTeVo; ac Mg

66

¹*In decr' Stephani, cap. i²*

Stephanus sancte³ Romane ecclesie episcopus dilectissimo fratri atque familiari amico⁴ Hilario. Infames esse illas personas⁵ dicimus, que pro aliqua culpa

¹ Qui sint infames *add. in mg.* CaTc, Que sint infames persone *add. in mg.* Mg, *n text* Vp

² cap. i *om.* Ea. De eodem *add.* Vo

³ sancte CaMgPFTb; *om.* Tc

notantur infamia, id est omnes qui Christiane legis⁶ normam abiciunt, et statuta ecclesiastica contempnunt. Similiter fures⁷, sacrilegos et omnes capitalibus criminibus irretitos. Sepulchrorum quoque⁸ violatores et apostolorum atque successorum eorum, reliquorumque⁹ sanctorum patrum statuta libenter violantes, et omnes qui adversus patres armantur, qui¹⁰ in omni mundo infamia notantur. Similiter et incestuosos, homicidas, periuros, raptores¹¹, maleficos, veneficos, adulteros¹², de bellis publicis¹³ fugientes, et qui indigna sibi petunt loca¹⁴ tenere, aut facultates ecclesie auferunt iniuste, et qui fratres calumpniantur aut¹⁵ accusant, et non probant, vel qui contra innocentes principum animos concitados¹⁶ provocant ad iracundiam, et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos, et omnes quos ecclesiastice vel seculi¹⁷ leges infames pronuntiant. Hi nimirum omnes nec servi ante legitimam libertatem, nec penitentes, nec digami¹⁸, nec illi qui curie deserviunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem vel¹⁹ intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes inquam nec ad sacros gradus²⁰ debent provehi, nec ad accusationem seu ad²¹ testimonium ullatenus possunt iuste²² recipi.

4L 1.51] C 6 q 1 c 17

⁴ amico CaEgMgPfTb; episcopo Tc

⁵ illas per. CaCbEgMgPfTb; pers. illas Tc

⁶ legis BeMgPfTbVo; religionis CaTc; religionis et legis *Brant*

⁷ latrones *add.* Mg, *om.* CaPfTbTc

⁸ Sep. quoque MgPfTbTc; Sepulchrorumque Ca

⁹ reliquorumque CaMgPfTb; reliquorum quoque Tc

¹⁰ qui BeMgTbTc; quoniam CaPfVo

¹¹ raptores CaMgTbTc; rapaces Pf

¹² ven. ad. CaMgTbTc; ad. ven. Pf

¹³ pulicis Ca

¹⁴ sibi pet. loca BeCaMgPfVo; pet. sibi loca Tb; sibi loca pet. Tc

¹⁵ aut CaMgPfRa²Tb; et RaTc

¹⁶ concitados MgMqPfVo; concitant et Be; concitando CaRaTc; concitantes Tb

¹⁷ seculi MgRa²TbTcVo; sancte BeCaMqPfRa

¹⁸ dig- CaMgPfTc; big- Tb

¹⁹ vel CaMgPfTb; aut Tc

²⁰ gradus BeCaPfVo; ordines Mg(vel gradus *ss*)MqTbTc

²¹ ad CaMgPfTc; *om.* Tb

²² *ss* Be

67

¹*Ex decr' Stephani pape omnibus episcopis missis, cap. xi*²

Quod neganda³ est accusatis licentia⁴ criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint. Quia non est credendum contra alios eorum confessioni qui criminibus implicati⁵ sunt, nisi se prius probaverint innocentes. Quoniam periculosa est et admitti non debet⁶, rei adversus quemcumque⁷ professio. Familiares vero et sponte confessi atque sceleribus irretiti non debent admitti, nec hi qui hesternae die aut perendie aut ante fuerunt⁸ inimici.

4L 1.54; ID 5.274] C 3 q 11 c 1 to quemcumque professio

¹ Quod neganda est accusatis licentia criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint *add. in mg. CaLn*²

² cap. xi *CaEgMgPfTbVo; cap. iii FcTc; *om.* BeEa. Quod accusati quod non habent criminandi donec se expurgaverint *add. Vo*

³ Quod neg. *BeCaFcLdLjPfpwTbTcVo; Deneg- Eg; Et neg. Mg

⁴ acc. lic. *BeCaFcLdLjMgPfTbVo; lic. acc. PwTc

⁵ implicati *CaMgPfTb; impliciti Tc

⁶ Vq *here adds: et cetera, unde in sequentibus, leaving the rest of the leaf blank. The text resumes without a break at the head of the next [perhaps the end of a scribal stint]*

⁷ quemcumque *BePfTbVo; quemquam CaMgRaTc

⁸ -erunt *BeCaPfTbVo; -erint EaMg; -erant Tc

68

¹*De libro nono*² earundem legum³

Sane hi qui crimina sua in questione⁴ confessi sunt, si de aliis sic dicere voluerint, a iudice non credantur⁵, quia iure et legibus constitutum est ut spontanea professione⁶ reus reum non faciat, neque illi de altero credatur qui se criminosum esse⁷ confessus est.

ID 5.286b]

¹ Quod de se confessis non sit credendum super crimen alienum *add. in mg. CaLn*²

² De libro nono *BeCaCbFcLdLjMgPwVoVp; Novellarum libro nono Eg; In libro nono Pf; De libro undecimo Tb; De nono libro Tc; Ea *illeg.*

³ earundem legum *BeCaCbFcLdLjMgPwTbTc; eorum Mq; legum PfPt; *om.* Eg. Ut nulli super alterius accusationem occasione credatur qui se sic reum esses confessus est *add. Vo*

⁴ vel confess... *add. in mg. Ra*

⁵ et *add. Mg, om.* *CaPfTbTc

⁶ prof- *MgPfTbTc; conf- Ca

⁷ *in mg. Ra*

69¹*Dionisius² Severo³ episcopo⁴*

Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, quoniam eius
omnisque rei professio periculosa est⁵ et admitti non debet. [70] Similiter alieni
erroris socium, vel a sui voluntarie⁶ propositi tramite recedentem, aut⁷ sacris patrum
regulis et constitutionibus⁸ inobedientem suscipere non possumus nec debemus.

ID 5.288; cf 87b-8 below] C 15 q 3 c 5 var. to non debet; C 3 q 4 c 1, from Alieni erroris is remote

¹ *om. Vp*

² Dionisius *CaCbEaEgMgTbTc; Diosius Pf

³ Severo *CaCbEgFcLjMgPfPwTb; Severino Tc

⁴ De eodem *add. Vo*

⁵ prof. per. est *corr. fr. confessio Ra*

⁶ -arie *CaMgPfTb; -arii Tc

⁷ aut *CaMgPfTb; et Tc

⁸ const. *EaMgPfTbTc; constituti (?) omnibus Ca

71

¹Stephanus papa² in secundo decretali omnibus episcopis³

Nullus anathema⁴ suscipiatur, nec a quoquam credantur⁵ que ab eis vel⁶
dicuntur vel conscribuntur⁷. Eos dico anathematizatos⁸ esse quos episcopi sui⁹ scriptis
anathematizaverunt aut eorum¹⁰ statuta anathematizant.

ID 6.327b] C 3 q 4 c 6

¹ Ut nullus anathema ad accusationem vel ad testimonium recipiatur *add. in mg. CaLn²*

² papa BeCaFcMgMqPfTb; *om. EgTc*

³ in sec. dec. omn. ep. BeCaEaFcMgPfTcVo; omn. ep. in (*om. Eg*) sec. dec' EgTb; papa Lc. Ut nullus
anathema vel hereticus a scismaticus ad accusationem recipiatur *add. Vo*

⁴ anathematizatur Lc

⁵ -antur *MgPfTbTc; -atur Ca

⁶ ab eis vel *CaPfTb; vel ab eis Be; ab eis MgTc

⁷ consc- *CaMgPfTc; sc- Tb

⁸ anathematizatos *BeCaCbLdLjMgPfPwTbVo; anathema Tc; anathematizantes Fc

⁹ sui *CaMgTbTc; suis Pf

¹⁰ eorum *CaEgMgPfTb; eos Tc

72¹*Ex² Carthaginensi concilio³ VII⁴, cap. i⁵*

Definivimus eum rite ad accusationem non admitti qui postea⁶ quam excommunicatus fuerit in ipsa adhuc excommunicatione constitutus, sive sit clericus sive laicus⁷, accusare voluerit.

ID 14.69] C 4 q 1 c 1a

¹ *om.* Ea

² Ex MgTc; ?? Pf; *om.* BeCaTbVoVp

³ Cart. conc. *LjTbTc; Carthaginense concilium BeCaVo; conc. Cart. MgPfvP

⁴ VII *BeCbFcLjMgPfpwTbVo; VIII CaLdTc; *om.* Vp

⁵ i *BeMgTbTcVo; ii Ca; ??Pf; *om.* Vp. De eodem *add.* Vo

⁶ postea *MgPftbTc; post Ca

⁷ cl. sive laicus *CaMgPftb; laicus sive cler. Tc

73¹*²Nicholaus Micaheli imperatori³*

Si ecclesiasticum fuerit crimen coepiscopo illatum, tunc probari oportet accusantium personas, ut primo⁴ quidem hereticis non liceat accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negotiis facere. Sed ne hos hereticos esse denegetis, audite sequentia, Hereticos, inquit, esse dicimus, tam eos qui olim ab ecclesia proiecti sunt, quam qui post hec⁵ a nobis anathematizati sunt. Porro si adhuc nec sic creditis, quod subditur audite, Preter hos autem aiunt et eos qui fidem quidem⁶ sanam simulant⁷ confiteri, schismaticos etiam et⁸ eos qui seorsum a communicantibus nobis episcopis collectas⁹ faciunt. Deinde vero et si quidam ab ecclesia super causis quibusdam fuerint reprehensi et proiecti aut excommunicati, sive ex¹⁰ clero sive ex¹¹ laicali ordine, nec his licere accusare episcopum antequam proprio crimine primitus¹² exuantur. Similiter autem et eos qui sub accusatione priori¹³ existunt, non ante esse

¹ *om.* EaLc

² Ut nullus hereticus aut quilibet excommunicatus ad accusationem episcopi accipiatur *add. in mg.* CaLn²

³ Nich. Mic. imp. *BeCaCbEgLdLjMgPftbVo; Nich. Nich' imp. Fc; Fabianus papa in tertio dec' Tc; De eodem *add.* Vo

⁴ primo *BeCaEgLdMgPfpwTbVo; in primis Tc; in primo Lj

⁵ quam qui post hec *over erasure* Ra; ...qui hec *in mg.* Ra

⁶ quidem *CaMgPftb; *om.* Tc

⁷ sim- *CaPftbTc; dissim- Mg

⁸ et *CaMgPftb; *om.* Tc

⁹ *in mg.* Mq²

¹⁰ ex *CaPftbTc; a Mg

¹¹ ex *CaPftbTc; a Mg

¹² penitus *add. in mg.* Ra

¹³ priori CaPftbTc; prioris Mg

acceptabiles in episcopi accusationem¹⁴, aut aliorum clericorum, quam innoxios semetipsos¹⁵ illatorum sibi ostenderint criminum.

ID 14.70J+C 4 q 1 c 2 med

¹⁴ -ionem *BeMgPf; -ione CaTbTcVo

¹⁵ semetipsos *CaFcMgPfTb; seipsos Tc

74¹

²*Fabianus papa in tertio decretali*³

Si quis iratus⁴ crimen aliquod⁵ cuilibet temere obiecerit convicium⁶ non est pro accusatione habendum. Sed permissio⁷ tractandi spatium, id quod iratus dixit per scripturam se probaturum esse fateatur, ut si fortasse⁸ respiscens, que pro iracundia dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis habeatur. [75] Omnis ergo qui crimen obicit⁹ scribat se probaturum. Revera ibi semper causa agatur ubi crimen admittitur. Et qui non probaverit quod obiecit¹⁰ penam quam intulerit¹¹ ipse patiat¹².

ID 6.324J+C 2 q 3 c 5 to criminis teneatur; +C 2 q 3 c 6b, Palea, from Omnis igitur - patiat; C 2 q 3 c 4A (earlier version) Qui non probaverit - patiat

¹ *om. Lc*

² Quod non sit pro accusatione habendum si quis iratus crimen aliquod alicui obiecerint *add. in mg. CaLn*²

³ in tertio decretali BeCaPt; *om. Ea*; in tertio decreto (decr' MqVo) MgMqTcVo; in secundo decretali Pf; in quarto decretali Tb; in tertio decretorum Vp. Quod convicium pro accusatione non est habendum *add. Vo*

⁴ iratus *CaMgPfTc; *om. Tb*

⁵ *corr. fr. -quid Pf*

⁶ *Oc begins*

⁷ perm- *BeCaPfTcVo; permissio Mg; prem- Tb

⁸ fortasse CaMgPfTb; forte Tc

⁹ crim. ob. CaMgPfTb; ob. crim. Tc

¹⁰ obiecit *CaPfTbTc; obiecerit Be; obicit Mg

¹¹ -erit *BePfTbTcVo; -erat CaEaEgMg

¹² *At foot of leaf Ea adds: A III Winton' episcopo. Innotescat sollicitudini tue.... (JL 14156). An inserted slip (s. xiii) begins: Nullus introducatur personaliter*

76¹

²*Stephanus papa episcopis Gallie in secundo decr*³

Euticianus⁴ episcopis⁵ per Siciliam⁶. Accusationis ordinem talem⁷ et didicimus⁸ et servari iubemus, id est⁹ si quis clericorum in¹⁰ crimine impetitur¹¹, non statim reus estimetur qui¹² accusari potuit, ne subiectam¹³ innocentiam faciamus¹⁴.

Sed quisquis ille est qui crimen intendit in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis¹⁵ arripiat, custodiat¹⁶ similitudinem habita tamen¹⁷ dignitatis estimatione¹⁸ potiat¹⁹. Nec fore²⁰ sibi²¹ noverit licentiam²² mentiendi, cum calumpniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii.

ID 6.332] C 2 q 8 c 3 from Quisquis ille est to end, but with added sentence, for which see cap. 86 below

¹ *om. Lc*

² Qualis accusationis ordo servari debeat *add. in mg. CaLn*²

³ Stephanus papa (*ss Mg*) episcopis (omnibus ep. Pw, ep. omnibus BeCaPk) Gallie in (*om. ObOdPw*) secundo decr' (dec. sec. Pt) AdBdBeCaDbFcLdLgMgObOcOdOeOfPkPtPwRaSgTcWc [*cf rubr. to ID 6.327*]; Euticianus (papa *add. Cb*) episcopis Sicilie (per Siciliam CbCc, ep. Sic. *om. Eg*) in secundo decr' CbCcEgLj; Stephanus papa epp. Gallie Ea; Ex decretis Eut. pape et de vinculo inscriptionis Ln²; In ii decret' Mq; Stephanus papa iiii episcopis Gallie in decreto Oh; Ex decr' Euticiani pape Pf; Iustinianus papa episcopis Gallie in secundo decretali Tb; Ex decr' Euticiani pape. Stephanus episcopis Gallie in decr'. Qualis debeat esse ordo accusationis Vo; Item (*om. Migne*) Sixtus papa *Brant*

⁴ Euticianus *BeCbDbEaLdLjMgMqOdOeOfOhPfPtPwRa²SgTcVoWc; Euticianus Ad; Luticianus Ca; Leviticianus Ob; Suticianus Ra; Iustinianus Tb; Nuntianus Vp

⁵ *om. Vp*

⁶ Eut. – Siciliam *om. Brant*

⁷ ord. tal. *BePfOhTbTc; tal. ord. CaMg

⁸ et did. AdBeCaFcLdLjOhPfTbVo; et habere dicimus Eg; et habere didicimus Mg; habere didicimus Pw; et haberi dicimus Tc

⁹ iub. id est *CaEgMgOhPfTb; id est iub. Tc

¹⁰ in *CaMgOhPfTb; *om. Tc*

¹¹ impeat^{ur} Oh

¹² qui *Tc; quia BeCaMgOhPfTbVo

¹³ subitam Oh

¹⁴ vel ferr [?] *add. in mg. Ra*

¹⁵ asc- Oh

¹⁶ custodiat *MgPfTbTc; custodie Ca

¹⁷ cum Oh

¹⁸ dig. est. *CaOhPfTbTc; est. dig. Mg

¹⁹ pot- *BeCaPfTbTcVo; pat- Mg; ponatur Oh. Consideranda est dignitas persone *in mg. Mg*

²⁰ Nec fore CaMg²(*ss*)PfTbTcVo; Ne forte BeMg; Nec forte Oh

²¹ *om. Oh*

²² nov. lic. BeCaPfTbTc; lic. nov. Mg; nov. licentia Oh

77

*Ex epistola decreti*¹

Inscriptio primo² semper fiat ut talionem calumpniator recipiat, quia ante inscriptionem nemo debet iudicari vel dampnari³ cum et seculi leges hoc retineant⁴.

ID 6.337b] C 4 q 4 c 2b

¹ Ex ep. decreti (-ete Oc) FcOcPfPw; ex ep. decretali BeRaTbVo; Ex ep. decretorum i Ca; Exemplar decreti CbLj; om. Ea; Ex decr' Damasi pape Eg; Epistola decretum Lc; Ex ep. decretali primo MgWc; Ex ep. decretorum PkTc; Idem Pt; Ex epistola Damasi pape dec. i Vp. De eodem *add.* Vo

² primo *BeCaEaEgLjMgPfPwRa²Tb(*moved from after* fiat)Vo; primum Vp; prima Wc; om. RaTc

³ vel dampn. *in mg.* Ra

⁴ retineant *CaEgMgPfPwTb; obtineant Ra; teneant Tc

78¹*Stephanus episcopus Gallie in secundo decr*²

Infamis enim persona nec procurator potest esse³ nec cognitor.

ID 6.331a] C 3 q 7 c 1 (*with distinct insc.*)

¹ om. Lc; *in mg.* Mq²

² episcopus omnibus Gallie *add.* Tc, om. CaFcLjMgPfPwTbVo. Gall. in sec. doc. om. Ea; Gallie iii dec' Vp. De eodem

³ pot. esse *CaLjMgPfPwTb; esse pot. Tc

79¹²*Stephanus papa in secundo decretali*³ *omnibus*⁴ *episcopis*⁵

Nullus alienigena aut accusator eorum⁶ fiat aut iudex.

ID 6.327 med.] +C 3 q 5 c 8 med.

¹ om. Lc, *in mg.* Vo

² Ut nullus alienigena accusator fiat aut iudex *add. in mg.* Ca (*against c. 80, but displaced by long glosses*)Ln²

³ Steph. - decr' *BeCaLdLjOcMgTbTcVo; Item Ea; Idem in eodem Pf; Idem Vp; Stephanus papa omn. epp. Gallie in secundo d' Pw

⁴ om. Be

⁵ De eodem *add.* Vo

⁶ *after corr.* Pf

80

¹*In decr' Damasi pape², cap. iii³*

Damasus papa Romanus⁴ Stephano archiepiscopo. Accusatores et iudices non idem sint, sed per se accusatores, per se iudices⁵, per se testes, per se accusati unusquisque in suo ordinabiliter⁶ loco.

4L 4.63; ID 6.337 med.]

¹ Quod alii sint iudices quam testes *add. in mg.* Tc

² pape CbLjPf; *om.* BeCaFcLdMgPwTcVo

³ In - iiiii (xvi Mg) BeCaCbMgOcPfTcVo; In – pape Ea; Damasus Pt; Stephanus papa in secundo decretali omnibus episcopis Tb. De eodem *add.* Vo

⁴ papa Rom. CaEgFcMgPfPwTb; Rom. papa Tc

⁵ per se iud. CaMgPfTc; *om.* Tb

⁶ ordinabiliter *BeCaEaFcLdMgMqPwTcVo; ordinaliter CbLjPf; ordinabitur Mg²(ss)RaTb; ordinetur Vp

81

¹*In decr' Fabiani, cap. iii²*

Nullus unquam³ presumat accusator simul⁴ esse et⁵ iudex vel⁶ testis, quoniam in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est iudices electos, accusatores idoneos, defensores congruos atque testes⁷ legitimos. Iudices autem debent uti⁸ equitate, testes veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam⁹, defensores extenuatione ad minuendam causam.

4L 1.50; ID 6.321a to electos accusatores, then variant] C 4 q 4 c 1 of which all from Iudices autem was a later addn

¹ Ut accusatores et iudices non idem sint *add. in mg.* CaLn², Quatuor persone sint in causa, iudex, accusator, defensor, testis *add. in mg.* Tc

² cap. iii *om.* Ea; *om. with no break*, Lc. Quod quatuor personas in omni iudicio esse oporteat, accusatores, iudices, testes, accusati *add.* Vo

³ unquam BeEaEgLjMgPfTbVo; inquam Ca; *om.* Tc

⁴ pres. acc. simul BeCaEaLjMgTc; acc. pres. simul Pf; pres. simul acc. Tb; pres. esse simil' acc. Vo

⁵ et CaMgTbTc; *om.* Pf

⁶ vel BePfTbVo; et CaMgTc

⁷ congruos vel *add.* Ca

⁸ deb. uti BeCaPfTb; uti deb. MgTc; ipsi deb. uti Vo

⁹ -dam causam CaPfTbTc; -dum causas Mg

82¹

²*Gregorius Iohanni defensori*³, *cap. xl*⁴

Quod quidam frater de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se asserit condemnatum, diligenter querendum est. Primo si iudicium ordinabiliter primum est habitum⁵, si alii accusatores, alii testes fuerunt⁶. Deinde causarum qualitas, si digna exilio vel depositione fuit, si eo presente sub⁷ iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum⁸ est, si ipse licentiam respondendi ac defendendi se habuerit, sed et⁹ de personis accusantium ac¹⁰ testificantium subtiliter querendum est, cuius conditionis cuiusve opinionis, et¹¹ ne inopes sint, ne forte aliquas contra prefatum pastorem inimicitias habuissent¹², utrum¹³ testimonium¹⁴ ex auditu dixerint¹⁵, aut certe specialiter¹⁶ se scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hec solempniter acta non¹⁷ sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur.

ID 6.343] +C 2 q 1 c 7 med., var.

¹ *om. Lc*

² Quod nullam vim habeant iniusta iudicia et incerta *add. in mg. Ca*

³ Ioh. def. *EaMgPfTbTc; def. Ioh. Ca

⁴ Qualiter retractanda sit causa iniuste condemnatum *add. Vo*

⁵ primum est hab. MgPfTbTc; habitum est Ca

⁶ -unt CaPfTbTc; -int Mg

⁷ sub *MgPfTbTc; *om. Ca*

⁸ act- MgPfTbTc; auct- Ca

⁹ et *CaMgPfTb; *om. Tc*

¹⁰ ac *CaMgPfTb; et Tc

¹¹ *repeated Tc*

¹² in. hab. *CaMgPfTc; hab. in. Tb

¹³ utrum *BeCaMgPfTb?Tc; verum EaPf²Vo; vel verum *add. ss Mg*

¹⁴ in. hab. utrum test. *CaMgPfTc; hab. in. utrum Tb

¹⁵ -erint *CaMgPfTb; -erunt Tc

¹⁶ specialiter *BeEaTbTc²Vo; specialiter si CaOcPf; spiritualiter CaMgTc

¹⁷ non *MgPfTbTc; *om. Ca*

83¹²*Ex concilio Cartaginensi VII, cap. iiii*³

Testes autem⁴ ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam⁵ quos ipse accusator de sua domo produxerit; ad testimonium autem intra⁶ annos quatuordecim⁷ etatis sue non admittantur.

ID 6.364] C 4 q 2/3 c 1

¹ AaAdBdCbCcEaFcKaLbLcLdLjObOcOdOeOfPdPfPtPwVqWaZa omit text of c 83 and insc. to c 84 (Oc with mg. note: Hic deest capit'); CaDbEgLfLhLnQaRaSgTcUaVp place text of c 84 under insc. to c 83; text of c 83 add. in mg. Od²; *BeLmPkSiTb as here; AbBbGcLgLk(c. 83 om. added in marg. with tiemark Lk²)MfMgMoMjPqRaSeVmVtWc reverse cc 84-3 (Mo with rubr. to c 85 before c 84); Sd has insc. of c 83, followed by text of 85, 83. MkVc have cc 84, 85, 83; Mq has text of 83 run on from end of c 85 (qv). In Vo a version of the canon is treated as the rubric to c 84 (see below). Ra² has text of c 83 (with insc. as here) repeated in upper mg.

² (viii. add. Bd) De testibus qui et quomodo et quot et in quo negotio testificari debeant (deb. test. EaLjOf) vel non (vel non om. OdOfVp) add. in mg. BdLjOdOfTcVp, in text Ea, Quod non sunt recipiendi ad testimonium qui sunt in... xiiii annos aut quos accusator de sua domo produxit add. in mg. CaLn²

³ Ex conc. (om. Be) Cart. VII (om. Mq, VI Tb) cap. iiii (iii LmRa)

*BdBeCaCbFcLdLlLjLmMqOcOdOeOfPfPwRaSeSiTbTcWc; om. AbCcEa; Ex conc. Triburiensi Mg; ex conc. Cart. Qa

⁴ om. Be

⁵ etiam *BeCaLlMmMqPkTb; om. MgQaTc

⁶ intra CaLlMmMgPkQaTb; inter Tc

⁷ ann. quat. *CaMgQaTbTc; quat. ann. Lf

84

¹*In decr' Anacleti, cap. iiii*²

Testes³ esse non⁴ possunt, qui ante⁵ hesternum⁶ diem, aut⁷ nudiuertius inimici fuerunt⁸, ne irati nocere cupiant⁹, ne lesi se¹⁰ ulcisci velint¹¹. Inoffensus¹² igitur¹³ accusatorum¹⁴ et testium¹⁵ affectus querendus est et non¹⁶ suspectus¹⁷.

¹ Quod non presumant esse testes et accusatores ante hesternum diem fuerunt inimici add. in mg. CaLn²

² In decr' Anacleti, cap. iiii (iii LmTbVo, ii Pk) CaLlMmLnMgMqPkSiTbVoVpWc; Ex concil. Cartaginensi cp iiii Be; Anacletus in tertio decretali *Eg (followed by text of c. 83); Cartaginensi concilio Lc; Item Tc (followed by text of c. 83). No insc. then text of c 83 QaRa. De testibus que quomodo et quot in mg. Cb; Quod suspecti accusatores et testes abitiendi sunt. Testes autem ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de domo sua produxerit ad testimonium aut infra annos xiiii add. Vo

³ aut accusatores add. BbBe²CaCcLlLnRa, om. BeDbEaFcMgPfPtQaTbTcVoWc

⁴ om. Mf

⁵ qui ante] quia non Qa

⁶ hesternum *BeCaCbCcEaLdLjLmMgPfTbVo; externum FcLfPtQa; hesternam Tc

⁷ aut *BeCaCbCcEaFcLdLlLjLmMgPfTbVo; vel MgQa; aut a Tb

⁸ fuerunt *BeCaEaPfPtSeTbTcVo; fuerint MgQa

⁹ noc. cup. *BeCaEaFcMgPfQaTbTc; cup. noc. Cc

¹⁰ se *BeCaCbCcEaFcLdLlLjLmMgPfPtQaTbVo; om. PwTc

¹¹ vel add. Cc

¹² -sus *BeCaFcMgPfQaTbTc; -sis EaLj

¹³ igitur CaEaFcPfPtQaTbTc; ergo Mg

¹⁴ accusatorum *BeEaFcMgPfPtQaTbTcVo; accusator CaCcLm

ID 5.239a] C 3 q 5 c 2 var.

¹⁵ testium *EaFcMgPfQaTbTc; om. Ca

¹⁶ non *BeCaCbCcEaEgFcLdLlLjLmMgPfPtPwQaTbTc; om. Pk

¹⁷ est add. CaLm; om. *BeEaFcMgPfPtQaTbTc

85

¹In decr' Calixti pape², cap. ii³

Consanguinei⁴ adversus extraneos testimonium non dicant, nec familiares de eadem domo prodeutes, sed si voluerint, et invicem consenserint, inter se parentes tantummodo testificentur et non in alios. Neque testes suspecti recipiantur, quia propinquitatis ac⁵ familiaritatis ac dampnationis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis et timor atque⁶ avaritia plerumque sensus hebetant⁷ humanos et pervertunt opiniones ut questum pietatem putent⁸, et pecuniam quasi mercedem prudentie.⁹

4L 1.48b as here; ID 5.289b to impedire solet only] C 3 q 5 c 1 to non in alios and var.

¹ Ut consanguinei adversus extraneos testimonium non dicant add. in mg. CaLn²

² pape *BeFcLjMgTcVo; om. CaLdPfPwTb

³ In decr. – ii] Ex concil' Cartag' cap. vii Mq (cf c 83 above). Quod consanguinei adversus extraneos non testificentur nec de eadem domo prodeutes add. Vo. Fc reversed the insc. of cc. 85-6, and then corrected. cap. ii om. Ea. Mo has 85 following 83 without a break.

⁴ vero accusatores add. Tc(cf ID), om. BeCaEaFcLdLjMgObOcOdOeOfPfTbVo

⁵ ac CaMgPfTb; et Tc

⁶ atque CaMgPfTb; et Tc

⁷ hab- Ca

⁸ putent CaMgPfTb; om. Tc

⁹ Mq here adds the text of c 83 above (without a break): Testes autem ad testimonium - non admittantur

86

¹In decr' Damasi², cap. iiiii³

Testes⁴ absque ulla infamia aut⁵ suspicione vel manifesta macula et vere⁶ fidei pleniter⁷ instructi esse debent, et tales quales ad sacerdotium eligere divina iubet auctoritas, quoniam ut antiquorum tradit auctoritas⁸, sacerdotes criminari non possunt,

¹ Ut testes sint absque ulla infamia et in fide plene instructi add. in mg. CaLn²

² Damasi BeCaFcLdLjPfpkPwTb; Dam. pape EaMgMqVo; Dam... Qa; Dionisii Tc

³ cap. iiiii BeCaFcLdLjMqPfpwTbVo; cap. x MgVp; cap. ii Tc; om. Ea. Quales ad accusandum vel testificandum suscipiendi sunt, quales autem non add. Vo

⁴ et accusatores episcoporum add. EgLgLh²MgMo2QaRa2Tc, om. BeCaEaLcMqPfTbPkVoWcBrant

⁵ aut BeCaPfMqTb; atque EgMgQaTc; an Vo

⁶ vere CaMgQaTbTc; vera Pf

⁷ pleniter CaMgPfQaTb; plenitudine Tc

⁸ ant. tradit auct. CaMgPfTc; auct. ant. trad. Tb

nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt provehi honorem. Item⁹.
Homicide, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri et qui raptum fecerunt
vel falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortiligos magosque concurrerunt¹⁰,
nullatenus ad accusationem vel ad testimonium erunt admittendi.

*4L 3.46 var. to provehi honorem only; rest 4L 3.132] + C 2 q 7 c 39 to provehi honorem; C 2 q 8 c 3b
from Qui vero ad sortilegos*

⁹ Item TbTc; In dec. Eleutherii (*with break*) BeCa; *om.* CbEaFcLcMqPpPk; Ex concilio apud
Theodonisvillam (*habito add. Vp*) cap. v EgMgVp (*Mg mgVp adding, In decretis Eleutherii cap. i*);
Ibidem PtQa; Item. In decretis Eleutherii cap. i *in mg. Ra, with break in text; De eodem Vo*

¹⁰ concurrerunt BeCaMgTbPk; concurrerint EaPf; convenerunt Tc; occurrerunt Vo

87¹

In decr' Dionisii², cap. ii³

Proditoris vero nec calumniatoris nec vox⁴ audiatur⁵.

ID 6. 319 med.]

⁶*[Item in eodem]*⁷

Nemini de se confesso⁸ credi potest⁹ super crimen alienum¹⁰, quoniam eius¹¹
professio periculosa est, et admitti non debet. [88] Similiter¹² alieni erroris¹³ socium
vel a sui voluntarie¹⁴ propositi tramite recedentem, aut sacris patrum regulis et
constitutionibus inobedientem suscipere non possumus¹⁵ nec debemus.

ID 5.288; cf 4.69-70 above] C 3 q 4 c 1a, widely var. from Alieni; for beginning cf C 15 q 3 c 5 var.

¹ *om.* Lc

² Dionisii BeCaCbEgLdLjMgOcOdPpPkPwTbVo; Dionisii pape EaPt; Dionii Fc; Damasi Tc

³ cap. ii BeCaCbEgFcLdMgOcPpPtPwTbVo; cap. iiii Tc; *om.* Ea. De eodem *add.* Vo

⁴ nec calumniatoris nec vox *SgPkPt; nec calumniatoris vox

BeCaCbDbEaFcLdLjMqOcOdOeOfSIRaWcBranr; vel calumniatoris vox Cc; nec calumniatoris
unquam vox MgOd; nec calumnia unquam nec vox PfVo; nec calumnia vox unquam Pw; vel
calumniatoris nec vox Tb; nec calumniatoris vox unquam Tc; vel calumpniatoris vox unquam Vp

⁵ exaud- Se

⁶ Item in eodem. Nemini - nec debemus *replaced by c. 88A EgLgMg, om.* BbSl

⁷ Item in eodem Pf; In decr' Eleutherii, cap i Tb; *paragraph mark only* Tc; *om. but with break* FcPk; In
decr' Dionisii cp. ii. De eodem. In xviii cp. ii Vo; *om. with no break*

BdBeCaCbLdLjMqOdPtPwRaVpVqWc

⁸ -esso *CaCcLdLjPpTb; -essio Tc

⁹ Nemini – potest *om.* Vq

¹⁰ requiris *add.* Vo, which ends the canon here

¹¹ rei *add.* BeQaTbTc, *om.* CaCcEaLdLjMqPf

¹² et *add.* QaTc, *om.* *BeCaCcLdLjPpTb

¹³ al. err. *CaCcLdLjPpTb; err. al. Tc

¹⁴ -arie *CaCcLdLjQaPpTb; -arii Tc

¹⁵ pass- Ca; possimus Mo

88A¹*Ex concilio Triburiensi, cap. x²*

Nobilis homo vel ingenuus si in sinodo accusatur et negaverit, si eum fidelem esse sciunt, cum duodecim ingenuis se expurget. Si antea in furto deprehensus fuerit, vel periurio vel falso testimonio, ad iuramentum non admittatur, sed sicut qui ingenuus non est ferventi aqua vel candenti ferro se³ expurget.

BD 16.19] + C 2 q 5 c 15, Palea

¹ in EgLgLh²Lk²MgMoQaTcVp, here QaTc, after c. 87 LgEgMgVtWa; in mg. Ra; after c. 85 Vp; om. AaAbAdBbBdBeCaCbCcDbEaEbEcFcGcKaLbLdLfLjLmLnMfMhMjMkMmMqObOcOdOeOfPdPfP kPqPtPwSdSeSgSITbVoWbWcZa

² Ex - x LgMg; om. QaTc

³ se LgMgRaTc; set Qa

89*¹In dec' Silvestri², cap. iii³*

Silvester papa in generali residens sinodo⁴ dixit, Nullus laicus audeat crimen inferre clerico⁵. Testimonium autem clerici adversus laicum nemo suscipiat. Clericum vero quemlibet nemo in publico examinare presumat,⁶ nisi in ecclesia.

4L 1.60] C 11 q 1 c 9 from Testimonium only

¹ Ut nullus laicus clerico crimen inferre debeat nec clericus adversus laicum testimonium dicat *add. in mg. CaLn²*

² pape *add. BeEaEgFcLjMgPwTcVoWc, om. CaLdOcPFTb*

³ cp ii Be; ii Mq; cap. iii *om. Ea. Quod nec laicus adversus clericum nec clericus adversum laicum accusationem afferre debet add. Vo*

⁴ res. sin. BeCaEgMgPfVo; sin. res. TbTc

⁵ clerico CaEgMgPFTb; laico Tc

⁶ Oa here resumes from 4 25 above

90*¹Ex dec' Silvestri pape², cap. ii³*

In⁴ consensu⁵ subscriptione omnium constitutum est, ut nullus laicus episcopo vel alicui in ordinibus posito, crimen aliquod possit inferre, et ut presbiter adversus episcopum, diaconus adversus presbiterum, subdiaconus adversus diaconum, acolithus adversus subdiaconum, exorcista adversus acolithum⁶, lector adversus

¹ Ut nullus crimen inferat in maiori ordine constituto et quot testibus episcopus, quot presbiter, quot ceteri dampnari debeant *add. in mg. CaLn²*

² Ex decr' Silvestri pape *OaOcPtPwVo; Idem in eodem Be; In dec' Silvestri pape CaEaFcTbTc; Ex decr' eiusdem CbLjRa; Idem Eg; Ex decr. Silv.Mq; Eiusdem Pf; Idem papa Vp

³ cap. ii *CaMgMqOaPfPtTcVo; *om. EaTb. In dec. - ii in mg. Ca. De eodem, et quod minor in ordine positus maiorem in ordine accusare non presumat add. Vo*

⁴ qua etiam synodo *add. Vo*

⁵ et *add. EgMgTc, om. BeCaEaFcLjOaPfPwTbVo*

⁶ exor. - acol. *CaEgLjMgPFTb; *om. Tc*

exorcistam, ostiarius adversus lectorem nullo modo aliquam presumat dare accusationem. [91] Presul autem non damnabitur nisi in lxxii⁷ idoneis⁸ testibus⁹. Presbiter autem¹⁰ cardinalis, nisi¹¹ in xliiii¹² testibus non¹³ damnabitur, diaconus cardinalis urbis Rome nisi in xxvi testibus non condempnabitur¹⁴. Subdiaconus, acolithus, exorcista, lector, ostiarius nisi in septem¹⁵ testibus non condempnabitur¹⁶. Testes autem et accusatores sine aliqua sint infamia.

ID 5.264 to lxxii testibus, ID 6.334a from Presbiter autem; cf 4L 1.69b] C 2 q 4 c 2 from Presul non dampnetur

⁷ lxxii *BeEaMgPfTbTcVoBrant; lix Ca

⁸ idoneis *MgTc; duobus Ca; *om.* BeEaOaPfTbVoWc

⁹ neque presul summus a quoquam iudicetur, quoniam scriptum est, Non est discipulus super magistrum *add.* Vo

¹⁰ cum *add.* Vo

¹¹ in cardinalibus *add. and canc.* Ca

¹² xliiii *BeCaMgPfPwTbVo; lxiiii EaTc

¹³ non *CaMgPfPwTb; *om.* Tc

¹⁴ condempnabitur *BeCaPfPwTb; dampnabitur MgVo; condempnetur Tc

¹⁵ septem BeFcLdMgOaPfTbVo; sex CaLjRa; octo Tc. Oa *expuncts se before* vii

¹⁶ -itur *BeMgPfTbTc; -untur Ca. Subdiaconus – condempn. *om.* Lc

92¹

²*In dec' Euticiani³, cap. ii⁴*

Nulli unquam⁵ infami atque sacrilego de quocumque negotio liceat⁶ adversus religiosum Christianum, quamvis humilis servilisque⁷ persona sit, testimonium dicere⁸ nec de qualibet re, actione vel inscriptione⁹ Christianum impetere.

4L 1.57; ID 6.333b] C 3 q 4 c 11

¹ *om.* Sl

² Ut nullus infamis vel sacrilegus adversus religiosumanum testimonium dicat *add. in mg.* CaLn²

³ Eutiani Ea; Numiani (?) Fc; Eutiani et Felicis Vp; papa *add.* Tc

⁴ Quod infami liceat Christianum accusare religiosum [!] *add.* Vo

⁵ unquam BeCaCbEaLjMgOaPfTbTcVo; autem Ld; antiqua Fc; *om.* Oc

⁶ neg. lic. CaPfTbTc; lic. neg. Mg

⁷ servilisque CaMgPfTb; et servilis Tc

⁸ test. dic. CaPfTbTc; dic. test. Mg

⁹ quamvis humilis (*obsc. variant in* Mq) servilisque persona – actione vel scriptione *at foot of leaf* Mq²

93

¹*In decr' Calixti pape², cap. ii³*

Testes per⁴ quamcumque scripturam testimonium non proferant, sed presentes ex his que viderunt et noverunt⁵ veraciter⁶ testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis testimonium dicant, nisi de his que sub presentia eorum facta esse⁷ noscuntur⁸.

cf ID 5.289 pt.] C 3 q 9 c 15, where the earlier version lacks 'nec de aliis – dicant' ex inf. AW

¹ Ut testes non per scripturam sed presentes ex his que viderunt aut veraciter noverunt testificantur *add. in mg. CaLn²*

² pape CaCbEaFcLdLjMgPwTbTc; *om. Pf*

³ cap. ii *om. Ea. Ut testes non per scripturam nec de aliis causis nisi de his que viderint testimonium dicant add. Vo*

⁴ per *MgPFTbTc; *in Ca*

⁵ et noverunt BeCaMgMqOaTbTc; *om. CbEaLjPFPwVo*

⁶ vaciter Ca

⁷ facta esse CaEaFcLjMgPFPwVo; esse acta Be; facta est Cb²; acta esse LdLcOaTb; esse facta Tc

⁸ Nec de - nosc. *over erasure Cb*

94¹*Gregorius Iohanni defensori, cap. xl²*

Querendum est utrum testimonium ex auditu dixerint, aut certe specialiter se³ scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et⁴ partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hec solemniter acta non sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocentur.

ID 6.343 end, var.] C 2 q 1 c 7, the second half of a passage in the early version, which was later much enlarged

¹ *om. EgLcMg*

² De eodem *add. Vo*

³ certe spec. se BeEaPFTbVo; certe spiritualiter se Ca; spec. se certe Tc

⁴ est et PFTbTc; est Ca

95

¹*Pius papa VIII a Petro² fratribus per Hispaniam³*

Apostolus, inquit, adversus presbiterum inscriptionem non⁴ recipiendam, absque duobus vel tribus idoneis testibus⁵. ⁶Si hec de presbiteris vel⁷ ceteris fidelibus sunt⁸ precavenda, quanto magis de episcopis?

¹ Quod adversus presbiterum non sit inscriptio recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus *add. in mg. CaLn²*

² VIII a Petro BeCaEaLdMgOaOcPwTb; VIII a Petro CbLjTcVp; *om. Pf*

³ fratr. per Hisp. *om. Mq. Quod inscriptio non sit recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus add. Vo*

ID 5.247b, as Sixtus] C 2 q 7 c 19b

*Evangelium*⁹

In ore duorum vel trium testium stat omne verbum.¹⁰

da C 2 q 4 c 1

⁴ esse *add.* MgTc; *om.* *BeCaEaPfTbVo

⁵ idon. test. *CaMgTbTc; test. idon. Pf

⁶ Sed *add.* Tc, *om.* *CaLjMgPfTb

⁷ de *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb

⁸ sunt *BeMgPfTcVo; sint CaTb

⁹ De evangelio Ra; Stephanus V Astulfo *add.* BeCaWc (*cf c 96*); De eodem *add.* Vo

¹⁰ In—verbum *om.* Lf

96

¹Stephanus² V³ Astulfo⁴

Nec⁵ evangelium nec ulla divina humanaque lex unius⁶ testimonio etiam idoneo quempiam condempnat⁷ vel iustificat.

C 33 q 2 c 8 med.

¹ Quod nullus dampnetur vel iustificetur unius testimonio licet idoneo *add.* in mg. CaLn²

² papa *add.* Tc, *om.* CaEaEgFcMgOcPfPwTb

³ quintus CaEaFcLdLjMgMqOcPfTc; *om.* PtTb

⁴ Astulfo BeCa(*insc. before 95b above*)EaEgFcLcLdLjMgOaOcPtPw; *no insc.* Cb; Astupho Mq; Astulpho PfRa; Aculfo Pk; Asulfo Tb; Austulfo Tc; Haystulfo. De eodem Vo

⁵ Hoc Pk

⁶ erasure in Ca

⁷ condempnat BeCaEaFcLdLjOaPwTbTc; condempnet Mg; commendat Pf

97

¹Ex concilio Bracarensi II², cap. viii³

Placuit ut⁴ si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum preceptum Pauli apostoli⁵ duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non potuerit⁶ datis testimoniis approbare quod dixit, accusationem⁷ accusati accusator accipiat.

ID 6.276] C 2 q 4 c 1

¹ Ut si quis clericus de fornicatione impetit secundum preceptum apostoli duo vel tria requirant ab eo testimonia *add.* in mg. CaLn²

² Bracarensi II OaTb; Braccarensi III Be; Cabilonensi II CaCbEgFcLcLdLjMgOcPfPtPwRaTcVoVp; Cabilonensi Ea; Cab. VII Fc; Gab. II Mq; Bracarensi IV Pk

³ cap. viii *BeCaEgFcLdLjMgOcPkPtRaTbTcVo; cap. viiii Oa; *om.* EaPf. De eodem. Qui accusat nec probare potest sententiam accipiat accusati *add.* Vo

⁴ Placuit ut *CaMgPfTbTc; *om.* Qa

⁵ P. ap. CaPfTbTc; ap. P. Mg

⁶ potuerit *CaPfTbTc; poterit Mg

⁷ -onem *MgPfTbTc; -one Ca

98

¹*Felix² Anastasio et³ Egiptiis, cap. xiiii⁴*

Felix papa in primo decretali⁵ suo. Cum ad iudicium venerit quis si voluerit, et necesse fuerit⁶, inducie ei petenti a patribus constitute absque impedimento concedantur, et iudices a se electi tribuantur.

ID 6.335a] C 3 q 3 c 1, var.

¹ (xix. add. Bd) De induciis quo tempore et quanto (tempore add. EaLj) dande sunt add. in mg. BdEgLjTc, in text Ea; Quod (Quando Be) dande sint inducie in mg BeCaLn²Mg; De induciis in mg. Ra; om. MqPfOaTb.

² papa add. Tc, om. CaLjPfMgPwTb

³ et *BeFcOaPfPwTcVo; episcopo et Mg; om. CaTb

⁴ cap. xiiii *BeMgPfTbTcVo; om. CaVp; no insc. Ea. Ut inducie petenti et iudices a se electi tribuantur add. Vo. ix in mg. Be²

⁵ -tali *CaLjMgPfTb; -to Tc

⁶ et add. Mg, om. *CaPfTbTc

99¹*Qui timet locum tutum sibi eligat²*

Ut³ in loco unde est ille⁴ qui accusatur, aut si ibi⁵ aliquam temerarie multitudinis vim metuerit⁶, locum sibi congruum eligat, quo absque timore suos si necessitas exposcerit⁷ testes habere et absque impedimento suam canonicè sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem evenire solent.

ID 6.335b]

¹ om. Lc

² Qui - eligat in mg. and as text Tc; as rubric BeCbEaFcLdMqOaOcPfPwRaVoVpWc; Idem Pt; om. EgMgPk; Ut quisque locum sibi congruum eligat si vim aliquam timuerit add. in mg. Ca, Ut timens tutum locum eligat add. in mg Mg; A new paragraph in LdOaPfPkPwTbVo, no break in EgTc

³ Ut *BeCbMgMqPfTbTcVo; Et CaEaOc; aut Eg

⁴ est ille *CaEgMgPf; ille est Tc

⁵ si ibi *CaMgPfTb; sibi Tc

⁶ -tuerit *CaMgPfTb; -tuit Tc

⁷ exposcerit *BeCaEaMgOaTcVo; poposcerit Cb; deposcerit Ld; eposcerit MqPf; expoposcerit Tb

100

¹*Felix papa² in primo³ decretali⁴ suo, cap. xvii⁵*

Non ita in ecclesiasticis agendum negotiis est⁶ sicut in secularibus. Nam in secularibus, postquam legibus vocatus venerit et in foro decertare ceperit aliquis, non

¹ Quod non ita sit agendum in ecclesiasticis negotiis sicut in secularibus add. in mg. CaLn²

² Felix papa BeCaCbMgOcPfTbTcVo; Eutic' Eg

³ primo BeCaCbMgOaOcPfPkPwTbVo; secundo EgTc

⁴ decretali CaPfTb; decreto Mg; dec' Tc

⁵ cap. xvii BeCaFcLdMgOaOcPf(?)PwTbTc; cap. xvi Cb; om. Ea; cap. ii Eg; cap. viii Pk; xvii. Quod non ita sit agendum in ecclesiasticis (historiis *canc.*) negotiis sicut in secularibus Vo

licet ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa recedere licet si necesse fuerit, aut si se pregravari⁷ viderit.

4L 1.56; ID 6.336] +C 2 q 6 c 18

⁶ neg. est CaMgPfTb; est neg. Tc

⁷ -guari Ca

101

¹In decretis Damasi, cap. iii²

Inducie autem accusatis in criminalibus³ episcopis sex mensium vel eo amplius concedende sunt.

ID 5.287a] +C 3 q 3 c 4, Palea

¹ Quales debeant esse *add.* Vo

² cap. iii BeCaEgFcLdMgOcPf(?)PwTb; *om.* Ea; cap. iiiii Tc; pape cap. iii Vo

³ -inalibus CaLdMgOaPwTbTc; -inibus Pf

102

¹In decretis Felicis², cap. i³

Felix papa Romanus Athanasio⁴ episcopo. Inducie non sub angusto tempore sed sub longo spatio concedende sunt, ut accusati se preparare et universos⁵ communicatores in provinciis positos convenire et testes preparare⁶ atque contra insidiatores se pleniter armare valeant. Quidam autem ad repellenda impetitorum⁷ machinamenta⁸, et suas preparandas responsiones et testes confirmandos, et consilia episcoporum atque amicorum querenda, annum et sex menses mandaverunt⁹ concedi. Quidam vero annum in quo plurimi concordant. Minus autem quam sex menses non reperi.

4L 1.110; ID 5.296 in part, re-arranged] C 3 q 3 c 2b to armare valeant

¹ Quod non sub angusto sed sub longo spatio dande sunt inducie *add.* in mg. CaLn²

² pape *add.* BeEaTcVo, II *add.* Eg, *om.* CaMgOcPfPwTb

³ cap. i *om.* Ea; *no insc.* Lc

⁴ Athanasio BeEaFcLcMgMqPfPtPwTbVo; Anastasio CaOaRaTc; vel Agatho *add.* Ca²; Anathasio LdLjWc

⁵ univerisos Pf

⁶ et universos - prep. *om.* Ca

⁷ impetitorum BeCaCbEaFcLjMgPfTb; impedimentorum Tc; impetitorum PwVo

⁸ -hi ss Ra

⁹ *corr fr.* manduc- Ca

103¹*In decretis Eleuterii, cap. i²*

Eleuterius Romane ecclesie episcopus omnibus episcopis³. Inducie non modice ad inquirendum dande sunt, ne aliquid⁴ prepropere⁵ agi a quacumque parte videatur, quia per subreptionem multa proveniunt. [104] Litigantibus autem non prius velit iudex sua sententia⁶ obviare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in questione quod proponant⁷, et tamdiu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet, ne aliquid pretermissum⁸ forte remaneat⁹ quod annecti¹⁰ conveniat.

4L 1.109; ID 6.317 mod.] C 3 q 3 c 3 to proveniunt, C 30 q 5 c 11b from Litigantibus, var.

¹ *om. Lc*

² *cap. i om. Ea; cap. I Mq; cp. ii. De eodem et quod iudex non ante sententiam proferat quam utraque pars causantium nichil habeat quod proponat Vo*

³ *omn. epp. BeCaEaEgMgPfPwVo; epp. omn. OaTbTc*

⁴ *-quid CaPfTbTc; -qui Mg*

⁵ *prepropere BeFcLdLjMgPwRaTbVo; prope Ca; propere EaTcVp; proprie corr. to perproprie Mq; preperpere Oa; prepore Pf*

⁶ *iud. sua sent. CaPfTbTc; sua sent. iud. Mg*

⁷ *Cc ends, at foot of leaf but not end of line*

⁸ *preterm- BeCaPfTbTc; interm- Mg*

⁹ *reman- BeCaMgPwTbTc; man- Pf*

¹⁰ *annecti BeOaPfTbTcVo; advecti Ca; admitti MgWc*

105¹*²Ex epistola³ Bonifacii pape⁴ ad episcopos Gallie⁵*

Bonifacius⁶ episcopus Patroclo, Remigio⁷, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Iuliano, Castorio, Leontio, Constantino, Iohanni, Montano, Marino et ceteris episcopis per Gallias et per septem provincias constitutis. Valentine nos clerici civitatis⁸ adierunt proponentes⁹ libellum et¹⁰ crimina que¹¹ Maximum teste tota provincia¹²

¹ *om. Lc*

² *(x. add. Bd) De subterfugientibus quanto tempore et qua ratione expectari debeant add. in mg BdDbEgLj, in text Ea?, Quod qui datas inducias ad iudicium venire contempnit feriendus sit sententia add. in mg. CaLn²*

³ *Ex ep. BeMgOcPfTbTcVo; om. Ca; ep. Eg*

⁴ *pape *BeCaMgOcPfTbTc; om. Eg*

⁵ *Ut qui accusatur et ad ea que sibi obitiuntur dilationes querens respondere subterfugit dilationem de absentia non decretur add. Vo. x in mg. Be²*

⁶ *Don- Oa*

⁷ *ss Be*

⁸ *nos. cl. civ. *BeCaMgPfVo; civ. nos cl. OaTbTc*

⁹ *per add. Tc, om. *CaMgPfTb*

¹⁰ *et *CaMgPfTb; om. Tc*

¹¹ *et add. Ca, om. *MgPfTbTc*

¹² *tota prov. *BeCaPfVo; prov. MgTc; prov. tota Tb*

asserunt commisisse, delegata¹³ totiens cognitione illum constituta semper subterfugisse iudicia, nec confisum conscientia¹⁴ festinasse, ut si esset innocens examinatis omnibus purgaretur, que totiens decreta ex nostrarum¹⁵ quoque cartarum instructione cognovimus¹⁶. Qui e contrario probavit de se¹⁷ illa que dicta sunt, quia ad ea confutanda cum essent innumera a decessoribus¹⁸ meis provincialis est delegata cognitio¹⁹. Conventus etiam dicitur vitasse et adesse²⁰ minime voluisse. Et nullus dubitat quod²¹ ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur qui est²² innocens querit. Sed astuta cavillatio eorum qui versutis agendum esse credunt²³ consiliis²⁴, nunquam innocentie²⁵ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus quisquis se²⁶ subterfugere iudicium dilationibus putat. Veniet tamen aliquando ille²⁷ qui talis perhibetur in medium²⁸, nec prodest illi totiens latuisse, totiens subterfugisse²⁹, quem sui actus et commissa, quocumque fugerit ea que³⁰ obiciuntur illi, si vera sunt, crimina persequuntur. Debueram quidem iam nunc³¹ dignam pro eius³² accusatis in nostro iudicio actibus, qui cognitionem et³³ decretum iudicium sepe declinando creditit³⁴ illudendum, dare³⁵ sententiam. ³⁶Aliquis prece, qui³⁷ forsitan iudicaret, et sibi qui absens³⁸ est, licet sit quesitus a nobis³⁹, reservatum esse nihil⁴⁰ diceret⁴¹ maluimus intercapedine⁴² temporis data⁴³ differri⁴⁴, cum hoc⁴⁵ etiam eius

¹³ que *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb. Delegatur minori a maiori ut cognoscat *in mg* Mg

¹⁴ consc- *CaPfTbTc; sc- Mg

¹⁵ nost- BePfTbVo; vest- CaMgTc

¹⁶ -ovimus *CaPfTbTc; -oscimus Mg

¹⁷ esse *add.* Tb, *om.* *CaMgPfTc

¹⁸ dec- *CaMgPfTb; predec- Tc

¹⁹ est del. cog. *CaMgPfTb; del. cog. est Tc

²⁰ dicitur *add. and canc.* Ca

²¹ *obsc. corr.* Tc

²² est *CaPfTbTc; es Mg

²³ *in mg.* Ra²

²⁴ cons- *BeCaMgTc; conc- PfTb

²⁵ -tie *CaMgPfTb; -tis Tc

²⁶ quisquis se *CaMg; quisquis BePfTbVo; quisque se Tc

²⁷ ille al. *marked for reversal* Tb

²⁸ medium *BeMgPfTbVo; iudicium CaTc; medium iudicium *Brant*

²⁹ lat. tot. subt. *MgPfTbTc; subt. tot. lat. Ca

³⁰ que *CaMgPfTbTc; quoque Pf²

³¹ nunc BeMgTbTc; *om.* CaPf

³² eius *Be²CaMgTb; eis Be?PfTc

³³ et *MgPfTbTc; in Ca

³⁴ -idit *MgPfTbTc; -iderit Ca

³⁵ *corr. to artis in mg.* Ra²

³⁶ At ne *add.* MgTc, Sed ne *add.* Pf², *om.* BeCaPfTbVo

³⁷ qui CaPf; q' BeMg; quam Tc; *om.* Tb

³⁸ *corr. fr.* assens Ca

³⁹ ne *add.* Tb, *om.* *CaMgPfTc

⁴⁰ esse nihil *CaMgPfTb; nihil esse Tc

⁴¹ dic- *MgPfTbTc; disc- Ca

accusatores assererent⁴⁶. De cuius intentionibus et moribus sit decretum⁴⁷ Maximum tanto magis damnanda committere, quanto tardius se constituto iudicio presentaret. Quem Manicheorum involutum caligine arguunt⁴⁸, turpique secta olim⁴⁹ ita eum non⁵⁰ posse⁵¹ abluere, animam in sordida improbatione obiectaque ei⁵² gesta sinodalia proferentes, et commissis involutum undique⁵³ flagitiis, nullum eum⁵⁴ sanitatis habuisse respectum⁵⁵ quem furore suo⁵⁶ et insana⁵⁷ temeritate ad secularium quoque iudicum⁵⁸ tribunalia⁵⁹ subsidium⁶⁰ questioni, quod in vili⁶¹ persona turpissimum est, obicerent⁶². Pervenisse eum ad⁶³ homicidii damna asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talem post tanta taliaque commissa episcopatus adhuc⁶⁴ sibi nomen in suis latibulis vindicare, in proprie civitatis infamia nimiis doloribus conqueruntur, et sanctum nomen vindicando sibi⁶⁵ velle polluere. Ideoque, fratres carissimi, quia audiendus hic presentare se⁶⁶ noluit, ne⁶⁷ convictus forsitan ab accusantibus se clericis defendere⁶⁸ possit, digna tandem aliquando presentatus⁶⁹ episcopali iudicio pronuntiationis congrue feriri sententia iudicamus. Quanquam illi cum hec docta⁷⁰ fuerint sciamus huius nominis iacturam esse, qui pudorem nunquam habuisse

⁴² intercarpedine Tc

⁴³ a nobis *add. ss.* Ra²

⁴⁴ *corr. fr. ref-* Mg

⁴⁵ hoc *Mg?PfTb; hec CaTc

⁴⁶ ass- *CaMgPfTc; des- Tc

⁴⁷ sit decretum CaFcMgPwTbVo; sic est decretum Be; sit securum Tc; fit decretum Pf

⁴⁸ arguunt *CaMgPfTb; asserunt Tc

⁴⁹ *repeated* Ca

⁵⁰ ita eum non BeCaMgPfTbVo; ita ne eum Tc; ita eum ne *ID*

⁵¹ posse CaMgPfTb; posset Tc

⁵² animam in sordida improbatione (*im- ss* Be) obiectaque (*-que om. Ca*) ei BeCaFcPfPwTbVo; animum sordida *imp.* obiectaque ei Mg; animum sordidasse in probationem abiecte rei Tc

⁵³ *inv. und.* *CaMgPfTb; *und. inv.* Tc

⁵⁴ *corr. fr. ei* Ra²

⁵⁵ res- *CaPfTbTc; sus- Mg

⁵⁶ suo *BeMgRa²TbTc; *om.* CaPfRa

⁵⁷ *corr. fr. -ania* Pf

⁵⁸ -cum *CaPfTbTc; -cium Mg

⁵⁹ -alia *CaPfTb; -ali Mg; -al Tc

⁶⁰ subsidium CaPfRaTbTc; subditum MgRa²

⁶¹ quoque *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb

⁶² obicerent CaMgPfTb; obiciunt Tc

⁶³ ad *CaMgPfTb; per Tc

⁶⁴ adhuc *CaMgPfTb; *om.* Tc

⁶⁵ nom. vind. sibi *CaMgPfTb; sibi nom. vind. Tc

⁶⁶ *ss* Be

⁶⁷ ne *BeCaMgTcVo; nec Pf; ut Tb

⁶⁸ non *add.* MgTc, *om.* *BeCaPfTbVo

⁶⁹ -tus *BeCaMg; -tum PfTbTc

⁷⁰ docta *BeCa; dicta MgPfTb; edocta Tc

sacerdotii⁷¹ perhibetur, et locum suum nec modico quidem⁷² tempore custodisse dilationem dedimus et decrevimus vestrum debere intra provinciam esse iudicium, et congregare sinodum ante diem Kalendarum Novembrium, ut, si adesse voluerit, presens, si confidit⁷³, ad obiecta respondeat. Si adesse neglexerit, dilationem sententiae de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum⁷⁴ de crimine, qui indulto et totiens delegato iudicio purgandi se occasione non utitur⁷⁵. Nihil enim interest utrum in presenti examine omnia que dicta sunt comprobentur, cum ipsa quoque professione⁷⁶ procurata totiens constet absentia. Nos autem per omnes provinciales⁷⁷ litteras dirigemus⁷⁸, ne excusationem sibi ignorationis⁷⁹ obtendat, ut ad provinciam venire cogatur et illic se constituto presentare iudicio⁸⁰. Quicquid autem vestra caritas de hac causa duxerit⁸¹ decernendum, cum ad nos relatum fuerit nostra ut concedet⁸², necesse est auctoritate firmetur⁸³.

ID 5.271] C 3 q 9 c 10 has short section from decrevimus et vestrum to constet absentia only, of which the end was a later addn

⁷¹ hab. sac. *BeCaMgPf; sac. hab. Tb; sac. Tc. Ra mg. adds tamen but uncertain where it is to be inserted

⁷² nec modico quidem (quod Vo) BeCaMgTbVo; nec modico Tc; medico nec (marked for reversal) quidem Pf

⁷³ -dit *CaMgPfTb; -iderit Tc

⁷⁴ conf. eum CaMgPfTb; eum conf. Tc

⁷⁵ non ut. *CaMgPfTc; nutatur Tb?

⁷⁶ professione *CaPfTbTc; pro confessione Mg

⁷⁷ -iales *MgPfTb; -ias CaTc

⁷⁸ -emus *MgPfTb²Tc; -imus BeCaTb

⁷⁹ -ationis *CaMgPfTb; -antie Tc

⁸⁰ se const. pres. iud. *BeMgPfTbVo; se const. iud. pres. Ca; const. iud. se pres. Tc

⁸¹ causa dux. BeOaPfTbVo; reduxerit Ca; dux. causa Mg; re dixerit Tc

⁸² ut concedet BeCaMgTc; ut concedam Tb; aut concedam Pf; ut concedat Vo

⁸³ nec. est auct. firmetur *CaFcLjMgPfPwTb; auct. firmabitur Tc

106¹

²Ex concilio Cartaginensi, cap. xix³

Aurelius episcopus dixit, Quisquis episcoporum accusatur⁴ ad primatem provincie ipsius causam⁵ deferat accusator⁶, nec a communione⁷ suspendatur cui

¹ om. Lc

² Ut episcopus accusatus non communione privatur nisi die statuta venire neg..... add. in mg. CaLn², De qualitate iudicii et quales esse debeant iudices et quando sententiam iudicii debeant proferre add. in mg. Tc (cf Lj c. 108)

³ xix CaCbLdLjMgOcPfPkPwTbTc; xx Be; xxc Fc; xiiii Mq. Quantum spatium habere debeat accusatus postquam vocatus fuerit ad causam dicendam, et si subtraxerit se vel ipse accusator presentante accusato quam sententiam uterque accepturus sit add. Vo

⁴ -atur *BeCaMgOaOcTbTcVo; -ator FcPfPw

⁵ suam dicenda add. Vp

⁶ accusator *BeMgOaOcTbTcVo; accusatus Ca; om. FcPfPw

crimen intenditur, nisi ad causam suam⁸ dicendam electorum iudicio⁹ die statuta¹⁰ litteris evocatus minime¹¹ occurrerit. Hoc est¹² infra spatium mensis ex¹³ ea die qua¹⁴ eum¹⁵ litteras accepisse constiterit. Quod si aliquas vere necessitatis causas probaverit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit¹⁶, cause sue dicende intra alterum mensem integram¹⁷ habeat facultatem. Verum¹⁸ post mensem secundum non communicet donec examinetur. Si autem ad concilium universale infra anni spatium occurrere noluerit, ut vel¹⁹ ibi²⁰ causa eius²¹ terminetur ipse in se damnationis sententiam dixisse iudicetur. Tempore sane quo non communicat, nec in sua ecclesia vel parochia communicet. Accusator autem eius²² si nunquam²³ diebus cause dicende defuerit a communione non removeatur. Si vero aliquando defuerit subtrahens se, restituto in²⁴ communione episcopo, ipse removeatur a communione accusator, ita²⁵ tamen ut nec ipsi adimatur facultas cause peragende, si se ad diem constitutum occurrere non voluisse²⁶, sed non potuisse probaverit. Illud vero placuit ut cum agere ceperit in episcoporum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis²⁷, ad arguendum non admittatur nisi proprias causas²⁸, non tamen ecclesiasticas asserere voluerit.

ID 5.270] C 4 q 5 c 1 to potuisse probaverit; C 4 q 6 c 1 from Illud to end

⁷ nec a comm. *MgPftbTc; non ad communionem Ca

⁸ suam *CaFcMgPfPwTb; om. Tc

⁹ -cio *CaPftbTc; -cium Mg

¹⁰ -uta *CaMgPfTb; -uto Tc

¹¹ minime *CaFcMgPfPwTb; non Tc

¹² est *BeFcPfrRaTbVo; est autem CaMgPwRa²; autem Tc

¹³ ex *BeFcMgPftcVo; om. CaPwTb

¹⁴ ea die qua *CaMgPftc; eo die quo Tb

¹⁵ eum *CaPftbTc; cum Mg

¹⁶ sit *MgPftbTc; est Ca

¹⁷ -ram *CaMgPftb; -rum Tc

¹⁸ Verum *MgPftbTc; Utrum Ca

¹⁹ ut vel *CaMgPftc; vel ut Tb

²⁰ sibi (?) Tc

²¹ eius *BeMg; om. CaPftbTc

²² eius *BeMgPftcVo; om. CaPwTb

²³ nunquam *CaFcMgPfPwTb; non Tc

²⁴ in *MgPftbTc; a Ca

²⁵ ita *CaPftbTc; ipsa Tb

²⁶ vol- CaPfPwTbVo; nol- MgTc

²⁷ -oris pers. culp. *MgPftbTc; -or culp. pers. Ca

²⁸ causas *MgPftbTc; om. Ca

107*In decretis Iulii¹, cap. ii²*

Iulius Romane³ ecclesie presul episcopis omnibus⁴. Nullus dubitat quod ita nocens iudicium subterfugit⁵, quemadmodum illud innocens⁶ ut absolvatur requirit. Nec suspitione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium ut probet quod intulit evocatus venire distulerit.

4L 1.104]

¹ pape *add.* Ea?LjTc, *om.* BeCaFcMgOcPfPwTbVo

² De eodem *add.* Vo

³ *corr. fr.* Rome Mg

⁴ ep. omn. CaEaFcLdLjOaPfTbVo; omn. ep. BeFcMgVp; omn. coepiscopis Tc

⁵ *corr. fr.* interf- Be

⁶ ill. inn. EaMg²PfTcVo; innocens BeCaLcMq; ill. nocens Mg; ita nocens OaVp; eum inn. Tb

108*¹In decretis Felicis, cap. i²*

Felix³ alme Romane⁴ ecclesie episcopus Athanasio⁵ et ceteris⁶ episcopis. Iudices tales esse debent qui omni⁷ careant suspitione, et⁸ ex radice caritatis suam desiderent promere sententiam.

4L 1.98]

¹ De qualitate iudicii *add. in mg.* CaLn²

² cap. i LjMgOaOcPfTbTcVo; cap. ii BeCaPw; *om.* EaVp. De qualitate iudicum *add.*

BdB(mg.)CbLd(mg.)LjMg(mg.)Pt, (xi. *add.* Bd) De iudicibus quales debeant esse et quando debeant proferre sententiam (sent. deb. prof. Bd) iudicii *add. in mg.* BdLj (*cf* Tc c 106), *in text* Ea?; Quales debeant esse iudices *add.* Vo. xi *add. in mg.* Be²

³ .b. *add. ss* Tc

⁴ *corr. fr.* ratione Mq²

⁵ Athanasio BdEaEgFcMgMqOaPfPwTcVo; Anastasio BeCaTb

⁶ et cet. CaPfTbTc; ceterisque Mg

⁷ tempore *add.* Tb, *om.* CaMgPfTc

⁸ et CaFcMgTcTb; *om.* Pf

109¹*²In dec' Iulii³, cap. ii⁴*

Iulius episcopus omnibus episcopis⁵. Iudices alii esse non⁶ debent, nisi quos ipse qui impetitur⁷ elegerit, aut quos suo consilio cum⁸ consensu hec sancta sedes aut eius primates auctoritate huius sancte sedis delegaverint.

¹ *om.* Lc

² Ut alii non sint iudices nisi quos impetitus elegerit *add. in mg.* CaLn²

³ pape *add.* BeCbLjTc, *om.* CaMgOaOcPfPwTb

⁴ cap. ii CaFcMgOcPfPwTb; cp. De eodem Vo; *om.* BeTc; Niceni concilii *as only insc. Brant*; Iulius 1 cap. 34 in decretis *Vosm.*

4L 1.99] C 11 q 1 c 4

⁵ omn. ep. BeCaEgLjMgPfPw; ep. omn. TbTcVo

⁶ alii esse non EaMgPfTbTc; tales esse Ca

⁷ qui impetitur MgPfTbTc; impetitus Ca

⁸ consilio cum CaEaFcPwRa²Vo; cum BeCbLjMq²OaPfTb; consilio et EgMgTc; om. MqRaBrant

110¹

²Cap. viii³

Iudices prius probare debent suspicionem et causam aut quo animo accusator hoc faciat, et postmodum suscipere, quia⁴ veritatis professioni⁵, propinquitatis, inimicitie, timoris, amoris, odii et cupiditatis intentio impedire⁶ et adversa fratribus solet irrogare.

cf 4L 4.134b]

¹ om. Lc

² Quod iudex probare debeat quo animo accusator accuset *add. in mg.* CaLn²

³ cap. viii Tc; In decr. Iulii pape cap. ii Cb; Item Ea; eiusdem cap. vii Eg; capitulo septimo MgTb; cap. cxxxvi Pw; Quod iudices prius debent probare suspicionem et causam a quo animo accusator hoc facit Vo; Evaristus. Absque certa probatione quisquam non credat (Iulius c. vii *in mg.*) Vp; om.

BeCaLdLjMqOaOcPfPkPtWc, OaPkWc *with no break*

⁴ quia CaLjMgPfPwTb; quorum Tc

⁵ -ioni BePfPwVo; -ione CaRa; -ionem Be²CbEaLjMgTc; -ionis Tb

⁶ imp- CaMgPfTc; prep- Tb

111

¹Cap. vii²

Iudex criminis discutens, non ante sententiam proferat capitalem³, quam aut reus ipse confiteatur, aut per innocentes testes vincatur.

4L 3.124] C 2 q 1 c 2

¹ Ut iudex non ante proferat sententiam quam aut reus confiteatur aut per testes vincatur *add. in mg.* CaLn²

² Cap. vii BePkTb; Cap. xxxvi EaLjMgTc; Cap. cxxxvi CaLdOc; Cap. cxxxvi Lc; In decr' Melchiad' <cap.> vii Mq; Cap. vii. c. xxxvi Oa; Cap. vii. cxxxvi Pt; Ex decretis Adriani (cap. cxxxvi *add.* Pw) PwVp; Ut nemo condempnetur nisi cp. vii confessus vel iuste convictus Vo; om. Pf

³ vel finitivam *add. in mg.* Ra²

112

¹*In dec' Melchiadis*², *cap. i*³

Primo semper omnia⁴ diligenter inquirete, ut cum iustitia et caritate definiatis, neminem condemnantes ante⁵ verum et⁶ iustum iudicium. Nullum iudicetis suspicionis arbitrio, sed primum⁷ probate et⁸ postea caritativam proferte sententiam⁹.
BL Arundel 173 fo. 115; cf Ctp 1.31.1] +C 2 q 1 c 13

¹ Ut nullus iudicetur ex sola suspicione *add. in mg. CaLn*²

² pape *add. Tc, episcopi add. Pw, om. BeCaLdLlLjLmMgPFTb*

³ cap. i *om. Ea; no insc. Mq. De eodem add. Vo*

⁴ semper omnia *BeCaCbLdLlLjLmMgOaPFPwTbVo; ante semper omnia Se; omnia semper Tc et add. Mg, om. CaPFTbTc*

⁵ *ss Lj*

⁶ -mum *CaMgPFTc; -mo Tb*

⁷ et *CaMgPFTbTc; etiam Lm*

⁸ sententiam *Cb. et quod vultis non vobis fieri, alteri non faciatis add. Vosm. with Ctp 1.31.1 and Gratian, om.*

AaAbBdBcCaCbDbEaEgEcFcKaLbLcLdLlLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPFPkPtPwQaRaSdSeSgTcTbVoVpWaWbWcZaBrant

113

¹*In*² *dec' Victoris*³, *cap. i*⁴

Victor papa Theophilo episcopo. Audivimus⁵ apud vos vestrosque diversa iudicia fieri et incerta iudicare⁶. Incerta, carissimi, nullatenus iudicemus quousque veniat Dominus qui latentia⁷ producet in lucem, et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit⁸ consilia cordium.⁹ Quamvis enim vera sint¹⁰ non tamen credenda sunt, nisi¹¹ que manifestis indiciis¹² comprobantur¹³, nisi que manifesto iudicio¹⁴ convincuntur, nisi que¹⁵ iudiciario ordine publicantur.

ID 5.244a, with distinct inscr., Ctp 1.12.2] dp C 30 q 5 c 9

¹ Ut non iudicetur de incertis *add. in mg. CaLn*²

² *om. Vo*

³ pape *add. CbLjTcVo, om. BeCaEaLdLlLmMgMqOaPFTb*

⁴ cap. i *om. EaVp*

⁵ quod *add. LdMqOa, quidem add. BeCaEa, om. *MgPFTbTcVo*

⁶ -are *CaCbLdLjLmMgPFTb; -ari *Tc*

⁷ laternicia *Lm*

⁸ manf- *Lf*

⁹ Unde Augustinus in libro De poenitentia *add. Brant, om.*

**BeCaCbDbEaLdLlLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPFPtPwRaSgTcTbVoVp*

¹⁰ sint **CaMgPFTbTc; sit Ld*

¹¹ vel que (que vel *Wc*) manifesta sunt *add. MfMgMjWc, om.*

**BbBeCaDbEaLcMhMkMmMoMqOaPdPFPtRaTbTcVoVp*

¹² ind- **BeLjMgTcVo; iud- CaCbLdLlLmMqPFPwTb*

¹³ -antur **CaPFTbTc; -entur Mg*

¹⁴ man. iud. **BeCaMgPFTcVo; iud. man. Cb; in man. iud. Tb*

¹⁵ que **CaMgPFTbTc; quem Lm*

114¹*In² dec' Sixti³, cap. ii⁴*

Sixtus papa Romanus episcopis per Hispaniam constitutis. Incerta nemo pontificum⁵ iudicare presumat. Et quamvis vera sint, non tamen credenda sunt, nisi que certis iudiciis comprobantur, nisi que manifesto iudicio⁶ convincuntur, nisi⁷ que iudiciario ordine publicantur.

4L 1.106; cf ID 5.247 var., Ctp 1.22.1] dp C 30 q 5 c 9

¹ om. here, as c. 117a Lm

² In BeCaLjMgPwTcTb; Ex Pf

³ pape add. BeEa, om. MgPfTbTc

⁴ Pk omits whole inscr.; cap. ii om. Ea, De eodem add. Vo

⁵ pontificum CaMgMqPFTc; unquam pontificum BeOaVo; episcoporum unquam Tb

⁶ iudicio CaMgPwTcTb; om. Pf

⁷ nisi CaMgPfPwTb; et Tc

115*In decretis Eleuterii, cap. i¹*

Dominus noster Iesus Christus Iudam esse furem² sciebat, sed quia non est accusatus³, ideo non est eiectus, sed et⁴ quicquid inter apostolos egit, pro dignitate ministerii⁵ ratum permansit.

4L 1.47b; ID 6.317 med., var.] C 2 q 1 c 4b var.

¹ cap. i om. Ea; whole insc. in mg. Mq²; De eodem add. Vo; Nichil absque legitimo et idoneo accusatore fiat. Nam add. Vp

² esse furem CaMgPfPwTb; furem esse Tc

³ non est acc. MgPfTbTc; acc. non est Ca

⁴ et CaMgPfPwTb; etiam Tc

⁵ ministerii BeCaLjMgMqPfPwTcVo²; ministerium Oa; misterii TbVo

116¹*In dec' Evaristi², cap. ii³*

Evaristus⁴ papa omnibus episcopis. Dominus omnipotens ut nos a precipitante⁵ sententie prolatione compesceret, cum omnia nuda et aperta sint oculis eius, mala tamen Sodome et Gomorrhe⁶ noluit audita vindicare, priusquam manifeste cognosceret⁷ que dicebantur. Unde ipse ait, Descendam et videbo utrum clamorem qui

¹ om. AaLc

² pape add. Vo

³ cap. ii EgMgOaPfTcTbVo; cap. i BeCaPw; om. EaVp. De eodem add. Vo

⁴ Evaristus BeCaEaMgOaPkPwTbVo; Eucharistus Tc; Euvaristus Vp; Pf obscure

⁵ -tante BePfTb; -tate CaMgPwTcVo

⁶ etiam add. Tb, om. CaMgPfTc

⁷ cogn- PfTcVo; agn- BeCaMgTb

venit ad me opere compleverint, an non est ita⁸ ut sciam. Deus omnipotens, cui nihil absconditum est sed omnia manifesta sunt ei etiam antequam fiant, non ob aliud hec per se inquirere dignatus est⁹, nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutiendis et iudicandis fratrum negotiis essemus, et ne mala de cuiusquam persona prius quisquam¹⁰ presumat credere quam probare. Cuius exemplo monemur ne ad proferendam sententiam unquam precipites simus, aut temere indiligerterque¹¹ indiscussa queque quoquomodo iudicemus, dicente Veritatis voce, Nolite iudicare et non iudicabimini¹². Mala¹³ audita nullum moveant, nec passim dicta absque certa probatione quisque¹⁴ unquam¹⁵ credat, sed ante audita¹⁶ diligenter inquirat, nec precipitando quicquam aliquis¹⁷ agat. Si enim Dominus omnium Sodomorum mala quorum clamor ad celos¹⁸ usque pervenerat omnia sciens prius nec credere nec iudicare voluit, quam ipse ea que cum fidelibus testibus diligenter investigans audierat, ex opere veraciter agnosceret¹⁹, multo magis nos humani et peccatores homines quibus incognita sunt occulta iudicia Dei hec²⁰ precavere, et nullum ante veram iustamque probationem iudicare aut damnare debemus, teste Apostolo qui ait, Tu quis es qui iudicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit.

BL Arundel 173, fo. 113r-v; cf ID 5.240, 6. 312A, which are not source] C 2 q 1 c 20

⁸ est ita MgPfTbTc; ita est Ca

⁹ dign. est CaMgPfTb; voluit Tc

¹⁰ quisquam CaMgPfTb; quis Tc

¹¹ indiligerterque CaLdLjMgPfTc; indulgenterque Tb

¹² in quo enim iudicio (*om. Migne*) iudicaveritis, iudicabimini, et reliqua *add. Brant, om.*

AbAdBdBcCaCbDbEaEcEgFcGcKaLbLdLgLjMgMqOaObOcOdOeOfPfPkPtPwQaRaSdSeSgTcTbVoVpWbWcZa

¹³ enim *add. Fc, om. CaMgPfPkTbTc*

¹⁴ quisque BePfPwTbVo; quisquam CaMgTc

¹⁵ unquam CaMgPwTcTb; iniqua Pf

¹⁶ audita MgPfTbTc; dicta Ca

¹⁷ quicq. al. BeCaPfTbVo; quisquam aliquid Mg; quicq. unquam al. Tc

¹⁸ celos CaMgPfPwTb; celum Tc

¹⁹ agn- MgPfTcVo; cogn- BeCaPwTb

²⁰ incognita sunt occulta iudicia Dei (Dei iud. Vo) hec (hoc CbLjMgVo) BeCaCbLdLjMgPwTcVo; incogn. sunt occ. iud. hec Pf; occulta sunt divina iudicia hoc Tb

117¹²*Stephanus papa V³ Leoni Zianensi⁴ episcopo⁵*

De manifesta et nota plurimis causa non sunt querendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dicit, de fornicatione⁶ sententiam exponens apostoli, Iudicis, inquam, non est sine accusatore dampnare. Quia Dominus Iudam⁷ cum fuisset fur, quia non est accusatus, minime abiecit⁸. Cognito autem opere isto, pellendum illum de cetu fuisse fraternitatis censuit. Omnes enim crimen eius sciebant⁹, et non arguebant. Publice enim novercam suam loco uxoris habebat, in qua re neque¹⁰ testibus opus¹¹ erat, neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen. Et paulo post. Absens facie, presens autem¹² auctoritate Spiritus, qui nusquam abest, iam iudicavi ut presens eum qui hoc admisit tradi Satane in¹³ interitum carnis.¹⁴

ID 6.431] +C 2 q 1 c 17

¹ om. Lc

² Quod non sint querendi testes in manifestis *add in mg.* Ln²; Non condemnavit et apostolus illum qui peccavit *add. in mg.* Tc³

³ *V CaEgLdMgPfPwTb; om. Tc

⁴ Zianensi BeLdLjMgPfPwRaVoWc; et Ianensi Ca; Tanensi Eg; Scianensi Mq; Thianensi Oa; *Tianensi Pk; Ziansi Pt; Ticianensi Tb; et Lanensi Tc

⁵ Leon. Tian. ep. om. Ea. Quod de manifesta causa non sunt querendi testes *add. Vo*

⁶ -tione CaPfTbTc; -tore Mg

⁷ ss. Tc

⁸ abiecit *CaLjMgPfPwTb; dampnavit Tc

⁹ eius sc. *CaMgPfTc; sc. eius Tb

¹⁰ neque *CaMgPfTc; utique Tb

¹¹ non *add.* Tb, om. *CaMgPfTc

¹² autem *MgOaPfTcVo; om. CaTc

¹³ in *CaMgPfTc; om. Tb

¹⁴ Be *adds without a break*: Simile quid – et immunditia.

118¹²*Evaristus³ episcopis omnibus⁴*

Alexander papa quintus a Petro in suorum primo decretalium⁵. Si sacerdotibus vel actoribus⁶ ecclesie quedam scripture quoquomodo per metum aut⁷ fraudem aut per

¹ om. Lc

² Quod prelati ecclesiis non sit ad preiudicium si coacti scripserint vel fecerint *add. in mg.* CaLn², De appellatione qua ratione et quo tempore fieri debeat et de pena male appellantium *add. in mg.* Tc; De preiudicio *add. in mg.* Lj; De eis qui pro suarum non requisitione rerum iurare coguntur et scripturas inde facere et in publico recitare *add. in mg.* Mg

³ Evaristus CaEaFcOfPfkPtPwRaTbVoWc; Eucharistus papa Be; Alexander papa CbLj; Euristus LdOc; Evarisus Oa; Eucharistus TcVp; om. MgMq

⁴ ep. omn. CaLjPfTbTcVoWc; omn. epp. BeLd; l Mq; om. Mg. Quod non sunt ad nocumentum vel damnum sacerdotibus vel auctoribus ecclesie si ab eis alique scripture vi fuerint extorte an ut se liberarent *add. Vo*

⁵ Al. - decr. *as insc.* Mg

⁶ act- *BeOaPfTbTc; auct- CaMgVo

vim extorte⁸ fuerint, vel ut⁹ se liberare possent, quocumque¹⁰ ab eis conscripte vel laborate fuerint¹¹ ingenio, ad nullum eis preiudicium vel nocumentum valere censemus, neque ullam eis¹² infamiam vel¹³ calumpniam, aut a suis sequestrationem bonis unquam¹⁴ auctore¹⁵ Deo et¹⁶ sanctis apostolis eorumque successoribus sustinere permittimus.

ID 5.241a] C 15 q 6 c 1 as here in earlier version, later expanded

⁷ aut *BeCaMgOa; aut per PfTc; et Tb; an Vo

⁸ extorte *BeOaPfTbTcVo; exorte CaMg

⁹ vel ut *MgPfTbTc; ut vel Ca

¹⁰ quoq- *MgPfTbTc; quec- Ca

¹¹ vel ut se liberare – fuerint *in mg.* Mq²

¹² ullam eis *BeCaPfPwTbVo; ullam eos Mg; eos ullam Tc

¹³ vel CaMgPfPwTb; et Tc

¹⁴ unquam *CaMgPf²Tc; iniquam Tb?

¹⁵ auctore *BeMgPfTc; actore Tb; auctorem Ca

¹⁶ et *CaPfTbTc; vel Mg

119¹

²*Eleutherius papa XII loco succedens Petro apostolo³ in primo decretali⁴*

Iudicantem tamen⁵ oportet cuncta rimari et ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi⁶ adiciendique⁷ prebita patientia ab eo, ut ibi actio⁸ ambarum⁹ partium limitata¹⁰ sit pleniter¹¹.

ID 6.316c] C 30 q 5 c 11a

¹ *om.* Lc

² Quod iudex post cuncta patienter rimari debeat antequam iudicet *add. in mg.* CaLn²

³ Pet. ap. (apostoli Vo) BdBeCaEaFcObOdOeOfPwTcVo; ap. Pet. Mg

⁴ El. - decretali (-eto Tc) BdBeCbFcLjMgOaOfTcVo; El. - apostolo CaEaObOdPw; El. papa XII in primo dec. (suo *add.* Eg) EgTb; El. - Petro LdOc; El. papa XII a Petro in iiii d. Mq; El. papa in primo decr. Pf; El. – XII a Petro apostolo in i. dec. Pt; El. papa xv loco succ. Qa. Quod iudex debeat cuncta inquirere, et habere ad utramque partem patientiam proponendiet aditiendi *add.* Vo

⁵ tamen *BeCbEaFcLdLjMgObOcOdOfPwQaTb; *om.* CaTc

⁶ ac proponendi BeEaEgFcMgMqOePfPtQaTbVo; ac respondendi BdCaCbEg²LjObOcOfPwRa; vel respondedi *add. ss* Mg; ac proonendi Oa; ac reponendi Od; vel proponendi *add. ss* Ra²; et respondendi Tc; et propendi Vp

⁷ discendique Be

⁸ auctio Ca

⁹ -arum *BeMgPfTbTc; -orum Ca

¹⁰ limitata BdCbFcLjObOcOdOfPt; liminata BeDbEaEg(vel limata *add. ss*)MgMqObPfPwQaSeVpWc; luminata (vel rimata vel limitata *add. ss*) Ca; limata Tc; eliminata RaTb; liminita Vo

¹¹ beniter Be

119A¹

²*Non³ esse⁴ iudicandum donec utrinque⁵ sit peroratum⁶*

Nec litigantibus iudex prius sua velit⁷ sententia obviare, nisi⁸ quando⁹ iam peractis omnibus nichil habeant in questione quod proponant, et tamdiu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet ne aliquid pretermissum forte remaneat quod annecti conveniat.

cf 4. 104 above, ID 6.317a] C 30 q 5 c 11b

¹ *om. QaVosm., with rubric as last line of preceding canon; om. AaLgMgWaWc; in AbAdBbBdBeCaCbDbEaEgFcGcKaLbLcLdLfLhLjLkLmLnMfMhMjMkMmMnMoMpMqOaObOcOdOeOfPcPdPpPkPqPtPwQaRaSdSeSgSkTbTcVoVpVqWbZaWBrant; after c. 131 Ec*

² *Idem add. Pf, om. BdBeCaLdLflLjLmObOcOdPwTbTc*

³ *Non BdBeCaLdLflLjLmObOcOdPpPwTb; Nec EgTc*

⁴ *esse *BdBeEgOcOfPpTbTcVo; est CaLfOb*

⁵ *utrinque *BdEgPpTbVo; utrimque Be; utrumque CaLmTc*

⁶ *Non - per. (paratum Oa)*

**BdBe(mg.)CaCbEgFc(mg.)LdLflLjLmOaObOcOdOe(mg.)OfPpPwRaSeTbVoVp; om. Lc(running on from last c.)MqPk; Item Pt; as last sentence of prec. canon in Tc Brant*

⁷ *prius sua velit *BdCbFcLdLjLmMqOcOePpTcVo; prius velit sua BeCaLfPwRa; sua prius velit Tb*

⁸ *nisi BeCaPpTbTc; non Lf*

⁹ *ipsi add. Be, ipse add. Tb, om. CaCbFcLdLflLjObOcPpPwTc*

120¹

²*Ex decretis³ Fabiani pape Hilario episcopo missis⁴, cap. xxvii⁵*

Si quis vero episcopus⁶ iudicem suspectum habuerit et viderit se ingravari⁷, libere sedem apostolicam appellet. [121] Appellantiem⁸ autem⁹ non debet afflictio ulla, aut¹⁰ detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio sublevare. [122] Liceat etiam in causis criminalibus appellare, nec vox appellandi denegetur ei quem in supplicio sententia destinarit¹¹. [123] Pulsatus ante¹² suum iudicem¹³ causam dicat, et non¹⁴ ante suum iudicem pulsatus si

¹ *om. LcSg*

² *xiii. De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellantium in mg. Bd, Ut episcopus libere sedem appellet apostolicam si iudicem suspectum habuerit add. in mg. CaLn²*

³ *Ex decr. *BeCaOaPpTb; In decr. MgTc*

⁴ *missis BeCaCbOaPpTcTb; misso EaPw; om. Mq*

⁵ *Ex - xxvii BeCaCbMqPpPwTbTcVo; Hilario ep. missis xxvii cap. In decretis Fab. pape Eg(mg)Mg; Ex - misso Ea. Ut episcopus qui se senserit pregravari libere at absque ulla iniuria sedem apostolicam appellet, et ut nullus nisi a suo iudice iudicetur add. Vo. xi add. in mg Be²*

⁶ *episcopus *BeCaMqPpPwTcTbVo; om. EgMgVp*

⁷ *ingrav- CaMgPpPwTc; grav- Tb*

⁸ *-antem *BeCaMgOaPwVo; -atum MqPpTbTc*

⁹ *autem *CaEgMgPpPwTb; om. Tc*

¹⁰ *aut *PpMgTbTc; om. Ca*

¹¹ *-arit LjMgPpPwTb; -avit CaTc*

¹² *ante CaLdLjMgPpPwTb; autem Tc*

voluerit taceat, et pulsatis¹⁵ quotiens appellaverit¹⁶, inducie dentur, nec quemquam sententia¹⁷ non a suo iudice dicta constringat.

4L 1. 6 has all from Appellantem autem but begins var.; ID 5.261 (from BD as here) to destinarit; ID 6.323 (H 168) has Pulsatus - inducie dentur, but lacks end] + C 2 q 6 c 2, Palea, Appellantem – custodia; C 2 q 6 c 1, Liceat appellatori – sublevare; C 2 q 6, c 20, Liceat etiam – sententia destinaverit; C 3 q 6 c 3, Pulsatus ante – inducie dentur

¹³ vocet *add.* Tc, *om.* BeCaLjMgPfPwTb

¹⁴ non CaMgPfTc; *om.* Tb

¹⁵ si vol. tac. et (nec Ca, ut *add.* BeMqRaWc) puls. (-atus OaWc) BeCaLjMgMqOaRaTcWc; *om.* EaLdPfPtPwTbVo

¹⁶ -erit CaPfPwTbTcVo; -erint BeLjMgTc

¹⁷ *corr. fr.* -iam Ca

124¹

Ex decr' Iulii pape orientalibus episcopis missis, cap. xviii²

Ut omnes³ episcopi qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere apostolicam appellent⁴ sedem⁵ quasi ad matrem confugiant, ut ab ea sicut semper fuit⁶ pie fulciantur, defendantur, et liberentur. [125] Item⁷. Placuit ut accusatus vel iudicatus a⁸ comprovincialibus⁹, in aliqua causa episcopus licenter appellet et adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se aut per vicarios suos eius retractari negotium¹⁰ procuret. [126] Item¹¹. Si quis putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud¹² primatem dioceseos, aut penes apostolice¹³ universalis ecclesie papam iudicetur.

ID 5.257, with omissions] C 2 q 6 c 5 to matrem confugiant; C 3 q 6 c 5a Accusatus vel iudicatus - procuret, then distinct; C 2 q 6 c 15, Si quis putaverit - end

¹ *om.* Lc

² cap. xxvii Be; cap. xviii *om.* EaVp. De eodem *add.* Vo

³ *corr. fr.* omnis Tc

⁴ *corr. fr.* -ant Ca

⁵ eam *CaPfTbTc; eandem Mg

⁶ fuit *BeCaLjMgPfPkPwVo; sit Tb; *om.* Tc

⁷ Item BeCaMgOaTbTc; *om.* *Pf. ex dictis Sixti pape *add.* Brant

⁸ a *CaMgTbTc; ac Pf

⁹ compr- *CaMgPfTc; pr- Tb

¹⁰ ret. neg. CaMgPfTc; neg. ret. Tb

¹¹ Victor episcopus *add.* Brant; Victor ad Theophil. ep. 1 Migne

¹² patriarcham aut *add.* Brant

¹³ et *add.* Tc, *om.* *CaLjMgPfPwTb

127

Excepta de¹ legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus, cap. xxxv²

Propter superfluum appellatorum licentiam, ne in retractandis vel³ revocandis sententiis, liberum habere arbitrium⁴ viderentur⁵, et tempora appellationis et pene constitute sunt, ut quicumque apud iudicem qui causam eius audivit appellare et ad alium iudicem provocare voluerit, infra quinque dies appellet, et in his ipsis quinque diebus⁶ ad iudicem ad quem provocaverit sine aliqua dissimulatione perveniat, et ipse dies in quo accepit litteras in his quinque diebus specialiter computetur⁷. Quod si longius iter sit, exceptis his⁸ quinque diebus, spatium dierum⁹ quo iter agi possit, computetur.

ID 5.281] C 2 q 6 c 22, of which much from ad iudicem ad was a later addn

¹ Excepta de BdBeCaMgMqPfTbVo; Excerpta de CbMq²Ra; Ex decretis et TcWc

² De eodem *add.* Vo

³ vel *BeCaOaPfPwTbVo; vel in Mg; et Tc

⁴ hab. arb. *CaMgPfTc; arb. hab. Tb

⁵ -erentur *CaMgPfTc; -entur Tb

⁶ quinque diebus *BeMgPfTb; diebus quinque CaTc

⁷ -etur *CaMgPfPwTb; -et Tc

⁸ his *CaMgPfPwTb; *om.* Tc

⁹ in *add.* Tc, *om.* *CaLdMgPfPwTb

128¹

²*Cap. xxxvi³*

Ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatione cogniturus est littere dimissorie dirigantur, que⁴ vulgo epistola⁵ appellatur⁶, quarum postulatio et acceptio intra quintum diem ex officio facienda⁷ est. Ista iam superius sub titulo de cautionibus et penis appellationum interpretata est⁸. Qui intra tempora prestituta dimissorias⁹ non postulerint vel acceperint, vel reddiderint, rescriptione¹⁰ ab agendo submoveantur, et penam appellationis ferre cogantur¹¹.

ID 5.282] C 2 q 6 c 24

¹ *om.* Lc

² De legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus *add. in mg.* Bd²; De eodem *add.* Vo

³ Cap. xxxvi EaTc; xxxvi cap. BdBeCaMqOaPtTbVo; cap. xxxv Mg; Item cap. xxxvi Pf; xxvi cap. Ra; xxxv cap. Vp; *om. with no break* Wc; De legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus *add. in mg.* Bd²

⁴ que *BeCaMgTb; quod PfTc

⁵ -ola *PfMgTbTc; -ole Ca

⁶ appellatur *MgPfPwTbVo; appellantur BeCa; dicitur Tc

⁷ facienda *BePfMgTbTcVo; finienda Ca; vel fini *add. ss* Mg

⁸ est *CaMgPfPwTb; sunt Tc

⁹ *corr. fr.* -arias Mg

¹⁰ resc- *PfMgTbTc; presc- Ca

¹¹ -antur BeMgPfTcVo; -entur OaPwTb

129¹

*xxvii cap.*²

Quicumque non confidentia³ iuste cause sed causa afferende more, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur⁴ appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiuntur.⁵

ID 5.283] C 2 q 6 c 25

¹ *om. Lc*

² xxvii cap. BdCaOaPtRaTb; Cap. xxviii Be; Cap. xxvii Tc; Cap. xxxvi Mg; Item cap. xxvii Pf; De eodem xxvii Vo; Cap. xxxvii Wc

³ -identia *BeCaMgPwTbTc; vel du *add. ss* Mg; -idutia Pf

⁴ add- *BeCaMqPfVo; abd- MgOaPwTbTc

⁵ Ea² *adds at foot of leaf (fos 45v-6)*: De his qui causa subterfugii discipline appellant. Religiosum a correptione sui prelati non posse appellari. Abbati sancti Petri super Divam. Ad nostram noveris audientiam – corrigas et castiges. *JL 13864*

130¹

[Item. cap. xxx²]

³Quotiens post auditam causam iudicem⁴ possessor appellat fructus possessionis de qua agitur, dum sequende⁵ audientie eventus dubium⁶ est, merito sequestrantur. Nam si petitor appellaverit hoc⁷ ab eo non potest postulari, quia non potest sequestrari quod non habet. Si propter⁸ predia urbana vel mancipia⁹ appellatur, possessiones¹⁰ eorum vel mercedes, vel vectura¹¹, etiamsi de navi¹² agatur, deponi solent.

ID 5.284] C 2 q 6 c 26

¹ *om. Lc*

² Item cap. xxx Pf; xxxvi cap. Ld; De eodem Vo; xxxviii Pt (*cf IDm*); *no inscr.*

BdBcCaEaMgMqOaPkPwTcTbVpWc

³ Eg² *mg adds*: Ex corpore canonum. Quod appellationes que fiunt - firmam securitatem fecerit

⁴ iudicem PfMgTbTc; a iudice Ca

⁵ -ende *CaPfTbTc; -ente Mg

⁶ -ium PfPwTbVo; -ius BeCaMgPf²Tc

⁷ hoc *CaMgPfPwTb; hic Tc

⁸ Si propter *PfMgTbTc; Super Ca

⁹ vel iumenta *add. Brant, om.* *BeCaMgMhMjMkMmPdPfPwRaTbTcVoWc

¹⁰ Corr. fr. *passiones* Mq²

¹¹ vel vectura CaLdMgMhRaTc; vel vecturam Bd; vectura BeMkPtTb; victura EaMqPwVo; venturam Lj; et vectura Mj; ventura Mm; eorum victura Pf

¹² si de manu *add.* MjTc, manu *add.* BdEaLjMgMkMmMoMqPdPtPwVoWc, *om.*

*BeCaLdMfMhPfRaTb

131¹²Cap³. xxxviii⁴

Omnimodo puniendum est quotiens iniusta appellatio pronuntiatur. Sumptus⁵ quos dum⁶ sequeretur adversarius impendit, reddere cogatur, non simplis, sed⁷ quadruplos.

ID 5.285] C 2 q 6 c 27

¹ om. Lc

² Quod puniendi sunt qui iniuste appellant et sumptus quos adversarii expendunt reddere debeant *add. in mg.* CaLn²

³ Cap. CaMgTcWc; Item cap. Pf; *om.* MqOaRaTbVp

⁴ xxxviii CaEaLjMgMqOaPfPwTbVpWc; xxxviii cap. Be; *no inscr.* LdVo; xxviii PkRa; Ex concil' Hispalensi cap. ix Pt; xxviii Tc. De eodem *add.* Vo; xiii *in mg.* Be²

⁵ igitur *add.* Pf, *om.* *CaMgPwTbTc

⁶ quos dum *CaPfTbTc; quosdam Mg

⁷ vel aut *add. in mg.* Ra²

132¹

Ex concilio Spalensi, cap. viiii²

Iudices autem episcopos³ quos⁴ communi consensu⁵ elegerint, non liceat quemquam provocare, et quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus⁶, cum hoc prime sedis episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet episcoporum donec obtemperet.

4L 4.88; ID 6.365 var. close to Pt below] C 2 q 6 c 33, widely var, to non liceat provocari; +C 2 q 6 c 19, from Quisquis probatus to end

¹ om. Lc

² Ex - viiii (viii Be) BeCaCbMgMqPfPkRaTbWc; Ex conc. Spal. Ea; Ex Spalensi concilio, cap. viiii LjPw; Ex conc. Milevitano cap. xxv Pt; Spalensi concilio Tc; Ex concilio Africano cp. xi Vo [*cf. Conspectus*]; Ex concilio Planensi Vp. A iudicibus quos communis consensus elegerit non esse provocandum *add.* Vo

³ Iud. aut. ep. LdLjMqPfPwTbVo; Iud. ante ep. CaMgPkRaTcWc; A iudicibus autem episcopis Pt; [Iudicibus autem *Brant*; A iudicibus autem *Vosm.*

⁴ om. Vo

⁵ consensu Be²MgMqPftcTbVo; sensu Be; assensu CaPw; vel as *add. ss* Mg

⁶ iud- MgPfTbTc; ind- Ca

133¹

Ex concilio Cartaginensi III², cap. x³

Placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ubi est maior⁴ auctoritas fuerit provocatum, non eis obsit quorum fuerit soluta sententia, si

¹ om. Lc

² Ex - III BeCaLjLdMgOaPfPkPwTbVo; Ex - Cart. EaTc

convinci non potuerint⁵ vel inimico animo iudicasse, vel aliqua cupiditate aut gratia depravati⁶. Sane si ex⁷ consensu partium iudices electi fuerint, etiam a pauciori numero quam⁸ constitutum est, non liceat provocari.

4L 4.83; ID 6.363, sl. var.] C 2 q 6 c 37 beginning Hoc etiam placuit to depravati

³ cap. x *BeCaMgOaPfTbTcVo; cap. ix CbLj; om. Ea; no insc. Wc. Ut si iudicum fuerit sententia, non eis obsit, nisi victi fuerint sponte iudicasse prave add. Vo

⁴ est maior *CaMgPfTb; maior est Tc

⁵ -uerint CaMgPfTb; -erint Tc

⁶ -ati BeCaMgPf; -ari TbTc

⁷ ex *CaMgTbTc; om. Pf

⁸ quam *MgPfTbTc; qui Ca

134¹

In decr' Victoris pape², cap. i³

Quoniam⁴ quanquam a comprovincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen definire, inconsulto Romano pontifice, permissum est⁵.

ID 5.244 med.] C 3 q 5 c 5b

¹ om. LcVp

² pape TcTb; om. BeCaEaMgOaPfPw

³ cap. i om. Ea. Non licere causam accusati episcopi diffiniri inconsulto Romane pontifice add. Vo

⁴ Quoniam *BeCaEaMgMqOaPfPkPtPwTbVo; om. CbLjRaTc

⁵ perm. est] scrutari Pt

135¹

In decr' Zepherini, cap. i²

Zepherinus Romane urbis archiepiscopus³ omnibus episcopis. Patriarche vel primates accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam proferant finitivam⁴ quam apostolica fuerint fulti auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes et regulariter examinatos vincatur⁵ testes. Qui nimirum testes minori non sint⁶ numero quam illi discipuli fuerunt quos Dominus⁷ ad⁸ adiumentum apostolorum elegit⁹, id est lxxii¹⁰.

4L 1.84; ID 5.245a]

¹ om. Lc

² cap. i BeCaMgPfPwTbVo; insc. in mg. Mq³; cap. iii PkTc; om. Ea. De eodem add. Vo

³ archiep- CaMgPfPkPwTb; ep- Tc

⁴ finitivam CaMgPfPwTc; om. Tb

⁵ -atur CaPfTbTc; -ant Mg

⁶ sint MgPfTbTc; sunt Ca

⁷ Dominus MgPfTbTc; Deus Ca

⁸ ad BeCaMgPfPwTcVo; om. PkTb

⁹ ap. el. CaMgPfTc; el. ap. Lj

¹⁰ quos Dominus - lxxii *om. Brant.* id est lxxii BdCbEaMg²OaPfPtRa²TcVoWc; id est lxxiiii Mq²; id est lxx PwVp; *om. BeCaMgMqRaTb*

136

¹*Eleuterius papa XII² loco succedens³ Petro apostolo⁴ in⁵ primo decretali⁶*

De accusationibus ergo clericorum de quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem apostolicam deferri, finitiva⁷ episcoporum tantum⁸ iudicia huc deferantur, et huius sancte sedis auctoritate finiantur⁹, sicut ab apostolis eorumque successoribus multorum consensu episcoporum iam definitum est. Nec in eorum ecclesiis alii aut preponantur aut ordinentur antequam hic eorum iuste¹⁰ terminentur negotia. Quoniam quamvis liceat apud provinciales¹¹ et metropolitanos atque¹² primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, non tamen licet definire secus quam predictum est. Reliquorum vero clericorum apud provinciales¹³ et metropolitanos et primates et ventilare et iuste finire licet.

ID 6.316a, cf 5.2A] C 2 q 6 c 7b, from Quamvis liceat, is fuller

¹ Incipit liber v *add. Mh mg, Mk in text, hic incipit quinta pars huius libri in marg. Pq*

² El. papa XII *BeCaEaLjMgPwTbTc; *om. Pk*

³ loco succ. *CaLjMgPwTb; a PtWc; succ. loco Tc

⁴ *om. Wc; loco succ. Petro ap. om. Mq. Incipit liber quintus add. in mg. Mq³*

⁵ in *CaMgTbTc; *om. Lj*

⁶ -tali *PfTb; -to Mg; dec' BeCaTc; in prim. dec. *om. Ea; XII – decr. om. Lc. De eodem et quod in ecclesiis eorum interim nullum licet preponi, et quod reliquorum clericorum accusationes apud metropolitanos possunt diffiniri add. Vo*

⁷ finitiva *CaLjMgPfPwTb; finitima Tc

⁸ episc. tantum BeCaOaPfVo; episc. tamen Mg; tamen epis. Tb; tantum epis. Tc

⁹ et huius - finiantur *BeCaLjMgPfPwTbTcVo*Brant; om. Migne*

¹⁰ iuste Tb

¹¹ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- Tc

¹² atque *BeMgTbTc; et CaLjPfPwVo

¹³ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- Tc

Explicit liber quartus¹

¹ Expl. lib. quartus BdCaDbEaObOcOdOfPwSITbVo; Quarta pars explicit Lj; Expl. quarta pars Pd; Expl. pars quarta Pt; *om. BbBeLflgMfMgMhMjMkMmMoMqOaOePdRaSeSgTcVpVq. Require retro in mg. Lf*